

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัด
ขอนแก่น

วิทยานิพนธ์
ของ
วราภรณ์ ชัยสิทธิ์

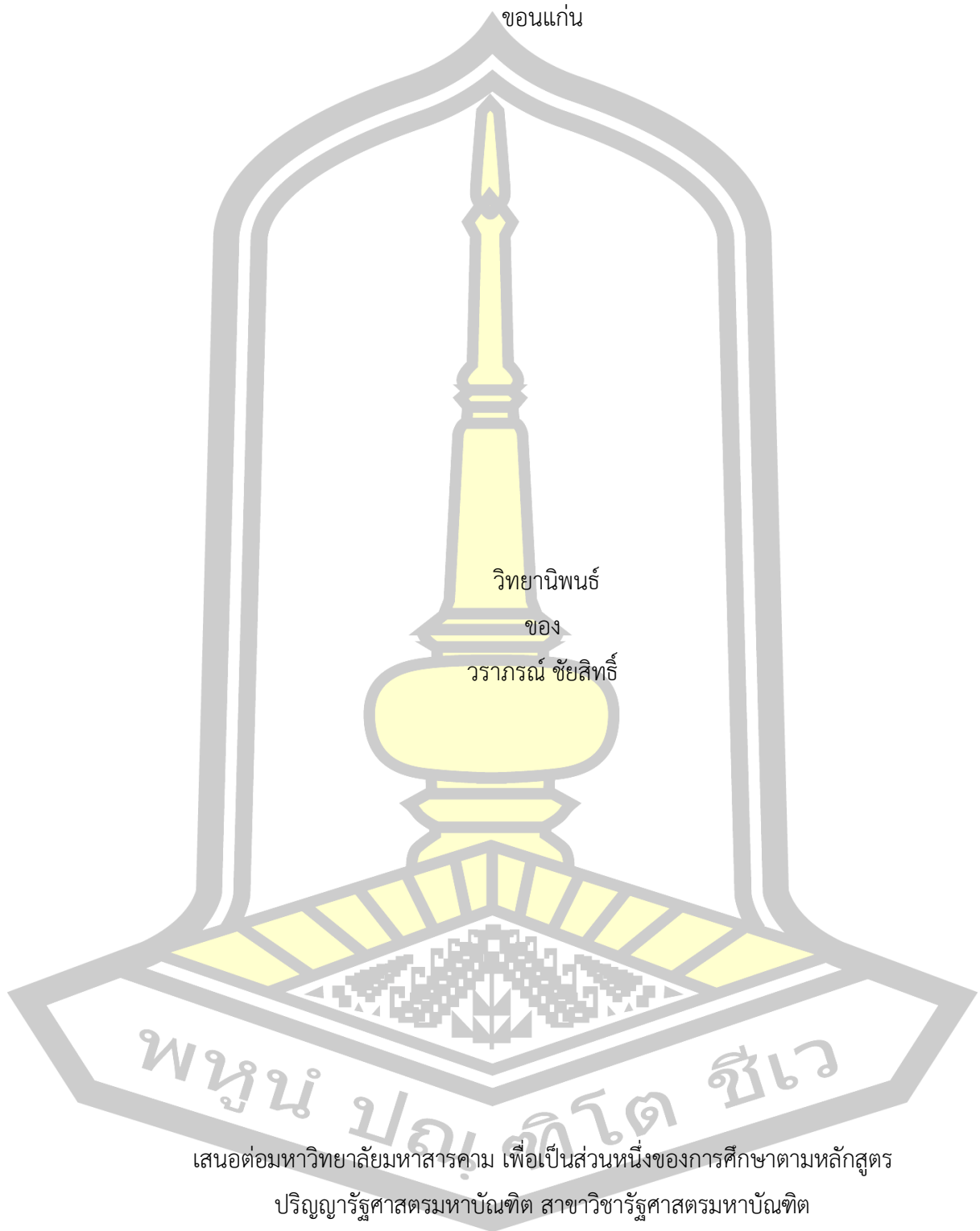
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัด

ขอนแก่น

วิทยานิพนธ์
ของ
วราภรณ์ ชัยสิทธิ์

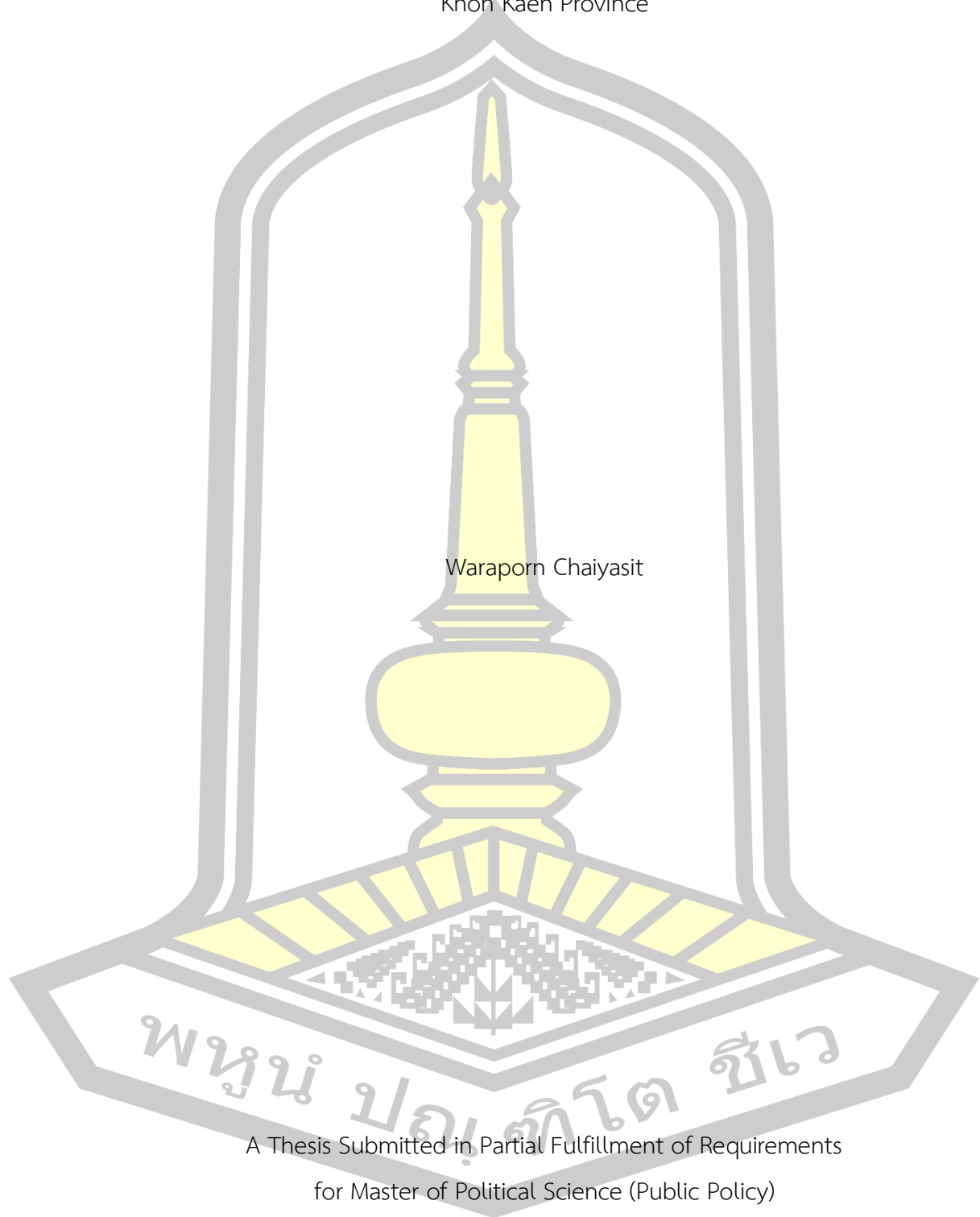
เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

มิถุนายน 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Historical Tourism Management : A Case Study of Pueai Noi Castle, Pueai Noi District,
Khon Kaen Province

Waraporn Chaiyasit

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Political Science (Public Policy)

June 2020

Copyright of Mahasarakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์
แล้วเห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร. อลงกรณ์ อรรคแสง)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. ประโยชน์ ส่งกลิ่น)

กรรมการ

(ดร. วนิตา พรหมหล้า)

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(รศ. ดร. ภัคดี โพธิ์สิงห์)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(ผศ. เข็มชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

(รศ. ดร. กฤษณ์ ชัยมุข)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น		
ผู้วิจัย	วรภรณ์ ชัยสิทธิ์		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ประโยชน์ สังกลิน		
ปริญญา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา	รัฐศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น เครื่องที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ นักท่องเที่ยว จำนวน 150 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่

ผลการศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และด้านการคมนาคม และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำท่าไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย พบว่าข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีส่วนที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเป็ยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆมากขึ้น

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์, การจัดการการท่องเที่ยว,, การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

TITLE	Historical Tourism Management : A Case Study of Pueai Noi Castle, Pueai Noi District, Khon Kaen Province		
AUTHOR	Waraporn Chaiyasit		
ADVISORS	Associate Professor Prayote Songklin , Ph.D.		
DEGREE	Master of Political Science	MAJOR	Public Policy
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2020

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the historical tourism management in Pueai Noi Castle area, problems and obstacles in historical tourism management of Pueai Noi Castle area, and suggestions for historical tourism management in Pueai Noi Castle area, Pueai Noi District, Khon Kaen Province. Tools used in the research were a questionnaire and an interview form. The sample group included 150 tourists for the respondent of the questionnaire and the interviewees consisted of 15 government officers in relevant agencies and stakeholders. Statistics used in the analysis were percentage, average, standard deviation, and frequency.

The results of the study were as follows:

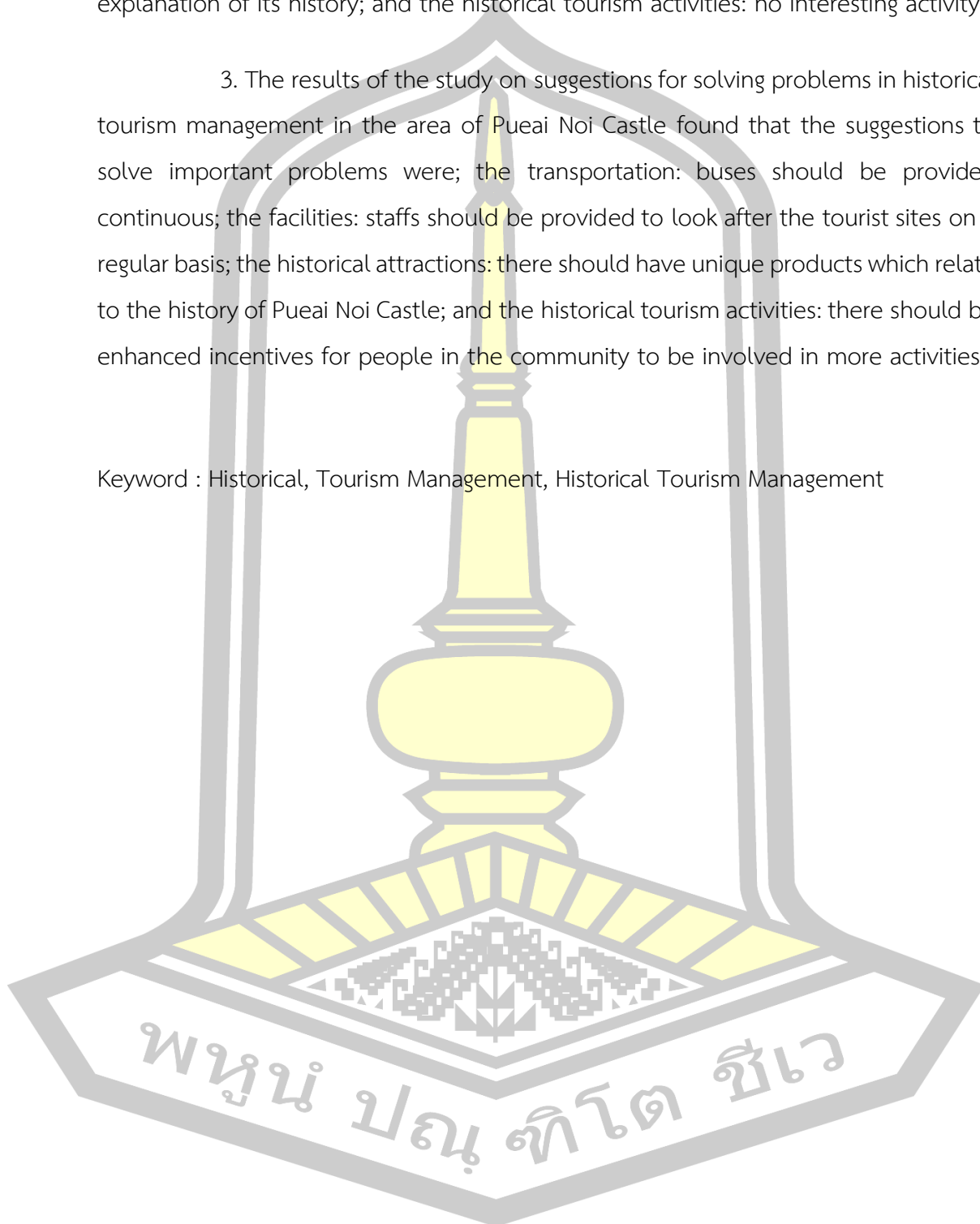
1. The study of historical tourism management in Pueai Noi Castle area, Khon Kaen Province, found that the overall tourism management was at high level. When considering in each aspect, it showed that there was one aspect in the highest level which was historical attraction, there were 2 aspects in high level, historical tourism activities and transportation sequentially, and there was one aspect, facilities, at moderate level.

2. The study of problems and obstacles in the management of historical tourism in the area of Pueai Noi Castle found that the major problems and obstacles were; transportation: not enough buses to meet the demand; facilities: toilets were

too far from tourist spots; historical attractions: the Castle itself, there was no clear explanation of its history; and the historical tourism activities: no interesting activity.

3. The results of the study on suggestions for solving problems in historical tourism management in the area of Pueai Noi Castle found that the suggestions to solve important problems were; the transportation: buses should be provided continuous; the facilities: staffs should be provided to look after the tourist sites on a regular basis; the historical attractions: there should have unique products which relate to the history of Pueai Noi Castle; and the historical tourism activities: there should be enhanced incentives for people in the community to be involved in more activities.

Keyword : Historical, Tourism Management, Historical Tourism Management

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วนิดา พรหมหล้า รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น กรรมการสอบและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการให้ความรู้ คำปรึกษา แนะนำ เสนอแนะ ควบคุมคุณภาพวิทยานิพนธ์ และข้อบกพร่องของงานวิจัยตลอดมาตั้งแต่ต้นจนเสร็จเรียบร้อยในที่สุด ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.วนิดา พรหมกล้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัสศักดิ์ โปกาวิน และรองศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง ผู้เชี่ยวชาญที่ได้อนุเคราะห์ตรวจแก้ไขเครื่องมือในการวิจัยตลอดจนมอบความรู้ แนวทางด้านต่างๆ งานงานวิจัยเสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณนายเทศมนตรี เทศบาลตำบลเปือยน้อย นายอำเภอเปือยน้อย ผู้นำหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ บุคลากรกรมศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น และบุคลากรสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดขอนแก่น ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์และเสียสละเวลาในการให้ข้อมูลตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่และสมาชิกในครอบครัวทุกท่านที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลือ และเป็นแรงสนับสนุนในการทำวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดีตลอดจนเพื่อนนิสิตทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือกันในการศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ บิดามารดาตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณที่ให้การอบรมสั่งสอน ให้ผู้วิจัยเป็นคนดี มีคุณธรรม ซึ่งผู้วิจัยจะนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาในการปฏิบัติหน้าที่การงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อตนเองสังคม และประเทศชาติต่อไป

วราภรณ์ ชัยสิทธิ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพประกอบ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ภูมิหลัง	1
2. คำถามวิจัย.....	6
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
4. ขอบเขตการวิจัย	7
5. กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	8
6. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ.....	11
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	25
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์.....	36
4. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน.....	45
5. บริบทของอำเภอเป็อยน้อยและปราสาทเป็อยน้อย	51
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	57

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	62
1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้สัมภาษณ์.....	62
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	64
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
5. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	69
1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	70
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์.....	71
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	96
1. สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	96
2. การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย.....	99
3. ข้อเสนอแนะ.....	101
บรรณานุกรม.....	103
ภาคผนวก.....	109
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	110
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์.....	117
ภาคผนวก ค การทดสอบค่าหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ.....	122
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	124
ประวัติผู้เขียน.....	132

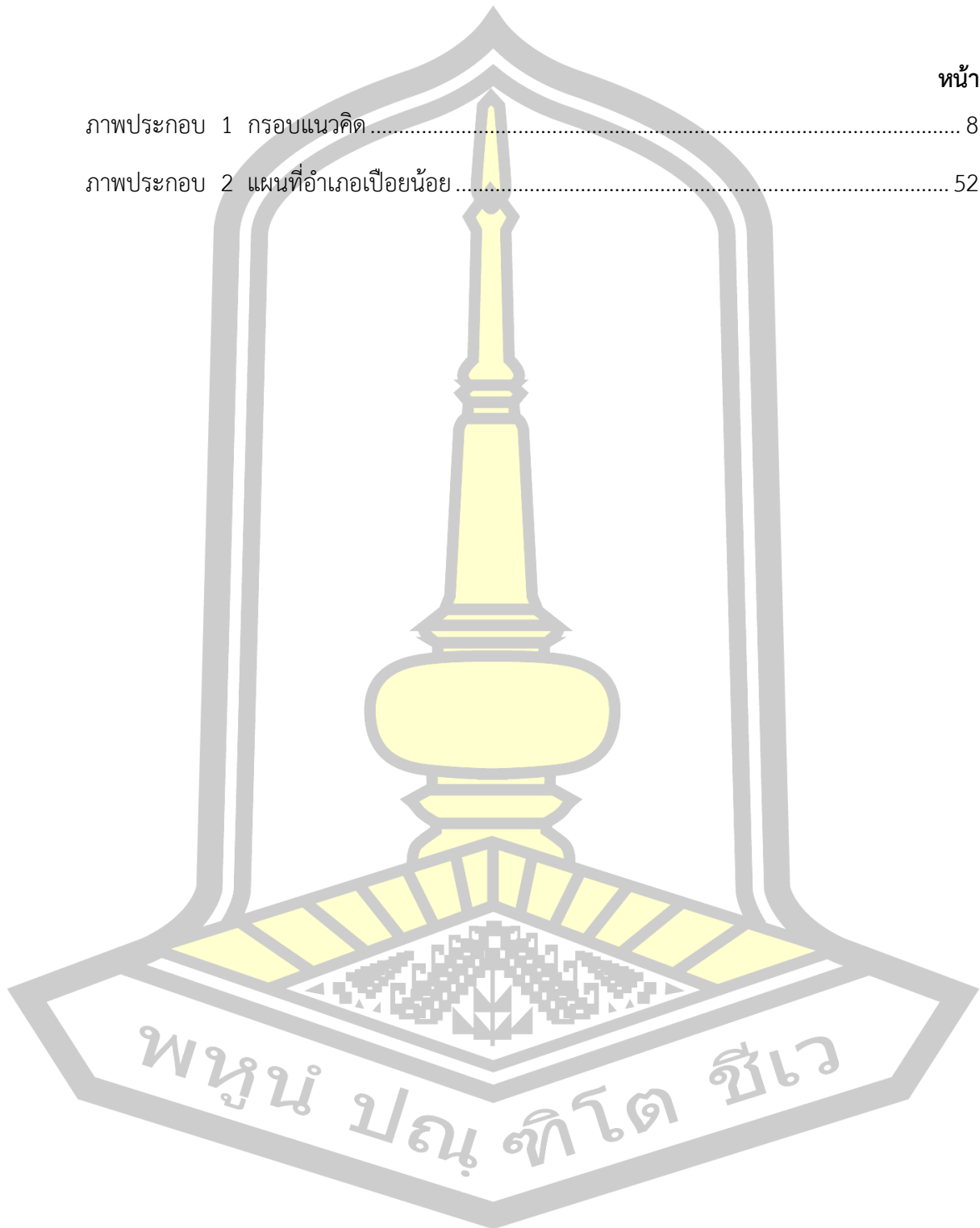
สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล.....	71
ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน.....	73
ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านคมนาคม รายข้อ.....	74
ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ.....	75
ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ.....	76
ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ.....	77
ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์.....	78
ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์.....	79

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด	8
ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอเป็ดย่อย	52

บทที่ 1

บทนำ

1. ภูมิหลัง

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่างๆ ทั่วโลก เพราะการท่องเที่ยวสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศต่างๆ ปีละเป็นจำนวนเงินมหาศาล การท่องเที่ยวของโลกได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา และยังคงเติบโตต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งจนกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดในโลก (World Travel and Tourism Council, 1991) ถึงแม้ว่าจะมีบางสถานการณ์ที่การท่องเที่ยวชะลอตัวลงบ้าง แต่แนวโน้มของการท่องเที่ยวก็ยังเจริญเติบโตไปเรื่อยๆ ซึ่งที่ประชุม Global Assessment of Tourism Policy และ Economist Intelligence Unit พยากรณ์ไว้ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและการท่องเที่ยวได้ขยายจากกิจกรรมของผู้มีรายได้สูงไปเป็นกิจกรรมของมวลชนทุกชั้นทุกเพศทุกวัยและทุกระดับเศรษฐกิจอันเป็นการสร้างรายได้ให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ อย่างมากมายมหาศาล ขณะเดียวกันองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : WTO) ได้พยากรณ์ไว้ว่าปี ค.ศ. 2020 (พ.ศ. 2563) จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศเดินทางเพิ่มมากกว่า 1,600 ล้านคน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากกว่า 1,000 ล้านล้านบาท (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยนับตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสร้างรายได้เกินกว่า 1 ล้านล้านบาท มาโดยตลอด ซึ่งในปี 2561 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยว 2.94 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดการจ้างแรงงานและเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเทศไทยอาจจะต้องเดินหน้าการพัฒนาในด้านที่ควรปรับปรุง ได้แก่ ด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพิ่มความเข้มข้นในด้านความปลอดภัยและยกระดับความสะอาด และสุขภาพให้มีความครอบคลุมในทุกสาขาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทย ในขณะเดียวกันต้องยกระดับในอันดับที่อยู่ในระดับกลางให้ปรับอันดับให้สูงขึ้น เพิ่มมาตรการในการอำนวยความสะดวกต่อการเดินทาง พัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศให้มีประสิทธิภาพและสามารถรองรับต่อการขยายตัวของคนเดินทางทั่วโลก ประกอบกับยกระดับอันดับที่อยู่ในระดับดีเด่นให้สามารถรักษาระดับให้สูงขึ้นเป็นที่น่าสังเกตว่าอันดับที่อยู่ในเกณฑ์ที่ดีที่สุด แต่ปรับอันดับลดลง อาจจะต้องมีมาตรการในการรองรับโจทย์ในข้อดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านทรัพยากรธรรมชาติ การแข่งขันด้านราคาและโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งทางอากาศ เพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น ทั้งนี้ อาจจะต้องบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมกับผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่สำคัญก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศและเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพและเกิดการกระจายรายได้เข้าสู่ประเทศ นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังทำให้เกิดการหมุนเวียนและการกระจายรายได้ออกสู่ท้องถิ่นต่างๆ อย่างแท้จริงก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งใหม่ๆ ในท้องถิ่นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม โฮมสเตย์ ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก และอื่นๆ การท่องเที่ยวนอกจากจะมีบทบาททางเศรษฐกิจแล้วยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมนุษยชาติ ทำให้เกิดความเป็นมิตรไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและผู้มาเยือน ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการสร้างความเจริญให้แก่สังคมประชาชาติอีกทางหนึ่ง (ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ , 2529 : 3 อ้างถึงใน นวายนาค เขาวนาภรณ์, 2552)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากก่อให้เกิดการจ้างงานและรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานของรัฐได้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมหรือพัฒนาการท่องเที่ยว จะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนา การท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 “ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวในระดับโลก สามารถสร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรม สมดุล และยั่งยืน” โดยยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น เกิดจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวโดยเน้นปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการแสวงหารายได้จากนักท่องเที่ยวในขณะที่การรองรับขยายไปไม่ทัน ทำให้แหล่งท่องเที่ยวของไทยมีความเสื่อมโทรม ยุทธศาสตร์นี้จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีทิศทาง ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชาติ โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์มากเกินไป (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557) เนื่องจากในอดีตการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เน้นการท่องเที่ยวแบบ Mass Tourism นำมาซึ่งผลกระทบในด้านลบให้แก่แหล่งท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยวมาเป็น

กระแส การท่องเที่ยวทางเลือกที่เน้นความสนใจของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม มีการพัฒนารูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเลือกตามความต้องการหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเหล่านี้ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมุ่งอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามและ โบราณสถานวัตถุต่างๆ (ชูดา ศิริไพบุลย์สินธ์, 2549 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557) ซึ่ง ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่ถูกจัดให้เป็นกลุ่ม สินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่ง รักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และ โบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา มรดกทางประวัติศาสตร์ ซึ่งการท่องเที่ยวเกี่ยวกับอารยธรรมขอมในเขตพื้นที่อีสานใต้ก็นับถือว่าเป็น ทรัพยากร การท่องเที่ยวด้านโบราณสถานที่สำคัญที่ได้รับการพัฒนา ส่งเสริมและมีการ ประชาสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการบูรณะปราสาทต่างๆ ให้มีสภาพที่สมบูรณ์ ตลอดจนมี การจัดกิจกรรมเสริม เช่น การจัดแสง สี เสียง ตำนานต่างๆ ที่เป็นการส่งเสริมเพื่อดึงดูดให้ นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวเกี่ยวกับอารยธรรมขอมในปัจจุบัน โดยเฉพาะปราสาทหิน ต่างได้รับความสนใจจากต่างชาติเป็นจำนวนมากหรือแม้กระทั่งคนไทยเองก็ ยังให้ความสนใจไม่น้อย พื้นที่ที่เรียกว่าเป็นแหล่งอารยธรรมของที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย ได้แก่ เขตอีสานตอนล่าง โดยเฉพาะจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ (เชิดศักดิ์ ฉายถวิล และคณะ, 2550 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ศึกษาคุณค่าทาง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อ ชื่นชม และเรียนรู้ประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ บนพื้นฐานของความ รับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอื่นๆ รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิง ประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและ ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น (กรมการท่องเที่ยว, 2554 อ้างถึงใน ประภา วิ วัชบุตตรศรี, 2556)

ในการศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของท้องถิ่นและชาติต่างๆ หรือที่เรียกรวมๆ ว่า “ทุนทางสังคม” ได้กลายมาเป็น “ทุนวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ” ที่มีเป้าหมายการจัดการให้เกิดรายได้ที่เป็นตัวเงินมากกว่าแต่ก่อน เห็นได้ชัดเจนจากการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของรัฐผ่านแบบแผนการบริหารจัดการโบราณสถาน แหล่งโบราณคดี และแหล่งประวัติศาสตร์ในรูปแบบอุทยานประวัติศาสตร์ และการพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งได้ก่อให้เกิดรายได้เป็นค่าธรรมเนียมเข้าชมอุทยานประวัติศาสตร์โบราณสถานสำคัญ และพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทั่วประเทศรวมแล้วมากกว่าปีละ 100 ล้านบาท นำเข้าเป็นรายได้กองทุนโบราณคดีของกรมศิลปากร ทั้งนี้ ยังไม่รวมไปถึงค่าใช้จ่ายอื่นๆ ทั้งค่าเดินทาง ค่าที่พัก อาหาร ค่าสินค้าที่ระลึก และอื่นๆ ที่นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้นๆ อีกหลายสิบล้านในแต่ละปี (สายันต์ ไพรชาญจิตร, 2548 : 77-78)

จังหวัดขอนแก่น ดินแดนศูนย์กลางและเมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีศักยภาพและความพร้อมหลายๆ ด้าน เช่น ศูนย์กลางคมนาคมศูนย์กลางหลักทางอุตสาหกรรม ศูนย์กลางบริการธุรกิจและการเงิน ศูนย์กลางบริหารราชการและการศึกษาประกอบกับเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ จุดบรรจบของแม่น้ำชี แม่น้ำพอง มีที่ราบทุ่งกว้างใหญ่ และหนองบึงทะเลสาบธรรมชาติมากแห่งจึงเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชุมชนมาหลายยุคหลายสมัยต่อเนื่องมาจนปัจจุบันทำให้จังหวัดขอนแก่นเป็นดินแดนมรดกทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี โบราณสถาน โบราณวัตถุมากมาย ทำให้จังหวัดขอนแก่นมีความหลากหลายในแหล่งท่องเที่ยว (สุนันทา กิ่งไพบูลย์, 2540)

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น คือปราสาทหินเปือยน้อยซึ่งตั้งอยู่บ้านหัวขัว หมู่ที่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นซากปรักหักพัง จำนวนมากมีชิ้นส่วน ทับหลังและหน้าบันที่สลักลวดลายต่างๆ และรูปบุคคลต่างๆ และพันธุ์พฤกษาคงทนกระจัดกระจายอยู่จำนวนมากในปี พ.ศ. 2472 อาจารย์ปู่และนายน้อยจึงเข้ามาเป็นผู้นำในการสร้างวัดธาตุคู່ทอง ในบริเวณใกล้ใกล้ปราสาทและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 52 วันที่ 8 มีนาคม 2478 หน้า 3681 ราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 58 วันที่ 18 มีนาคม 2484 หน้า 586 และราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 19 ตอนที่ 172 วันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2526 ฉบับพิเศษหน้า 35 ในช่วงปี พ.ศ. 2534-2537 กรมศิลปากรได้เข้ามาดำเนินการขุดแต่งและบูรณะด้วยวิธีอนัสติโลซิส และปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ให้สวยงามและมั่นคงแข็งแรงดังเช่นในปัจจุบัน (สำนักศิลปากรที่ 8 จังหวัดขอนแก่น, ม.ป.ป.) ต่อมาอำเภอก็ได้มีประเพณีบวงสรวงปราสาทหินเป็นประจำทุกปีทำให้เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเปือยน้อยทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ขึ้นมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากในช่วงการจัดงานประเพณีประจำปีแต่หลังจากหมดช่วงประเพณีก็ทำให้นักท่องเที่ยวลดลงอย่างเห็นได้ชัดดังนั้นจะ พบว่า

อำเภอเป็ยน้อยเป็นอำเภอที่มีแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจและสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างสวยงามแห่งหนึ่งแต่ในทางกลับกันหน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่คือท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดประเพณีประจำปีและการวางแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวแต่จะมีการประชาสัมพันธ์เพียงช่วงงานประเพณีซึ่งในช่วงงานประเพณีจะทำให้เศรษฐกิจของอำเภอคึกคักเป็นพิเศษ แต่หลังจากประเพณีเศรษฐกิจของอำเภอก็กลับสู่สภาวะปกติซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ไม่มีการเติบโตเนื่องจากประชากรของอำเภอเป็ยน้อยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำนา ปลูกมันสำปะหลังทำไร่ไถและเลี้ยงสัตว์ และในช่วงหลังจากฤดูกาลเก็บเกี่ยวคนในชุมชน ส่วนใหญ่ก็จะเดินทางเข้ากรุงเทพมหานครเพื่อไปทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัว และส่วนใหญ่อีกจะเป็นผู้สูงอายุที่อยู่บ้านแต่ท้องถิ่นเองก็จัดให้หมู่บ้านแต่ละหมู่บ้านมีสินค้าหัตถกรรมประจำหมู่บ้านแต่สินค้าดังกล่าวจะนำมาจำหน่ายได้เฉพาะช่วงงานประเพณีประจำปีจึงทำให้กลุ่มอาชีพมีรายได้ในเฉพาะช่วงงานประเพณีประจำปีเท่านั้น อนึ่งปราสาทเป็ยน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำอำเภอเป็ยน้อยที่มีความสำคัญทั้งทางจิตใจและทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อำเภอเป็ยน้อยแต่กระนั้นการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่นอำเภอเป็ยน้อยมีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างมาก ในส่วนของการประชาสัมพันธ์มีน้อย ในแต่ละปีจะมีงานประจำปีเพียงครั้งเดียวนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนระหว่างเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น พระธาตุนาดูน เป็นต้น เนื่องจากเส้นทางอำเภอเป็ยน้อยเป็นเส้นทางย่อยๆ ที่สามารถผ่านไปยังอำเภอ นาเชือก อำเภอหนองสองห้อง อำเภอพล และเข้าสู่ถนนมิตรภาพได้ อนึ่งเส้นทางดังกล่าวมีความซับซ้อนนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ใช้เส้นทางดังกล่าวเพียงช่วงหน้าเทศกาล หรือวันหยุดยาว เพื่อเยี่ยมชมรถติดในถนนเส้นหลัก แต่เทศบาลตำบลเป็ยน้อยรวมถึงอำเภอเป็ยน้อย ยังพบว่าไม่มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไกด์นำเที่ยวประจำแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและวิถีชีวิต ความเป็นมาของปราสาทเป็ยน้อย

อย่างไรก็ตาม การจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีข้อจำกัดในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อยอยู่มาก ทั้งข้อจำกัดบริเวณตัวปราสาทเปลี่ยน้อยและบริเวณรอบปราสาทที่ต้องขออนุญาตจากกรมศิลปากรที่แปดจังหวัดขอนแก่นรวมถึงเพื่อจำกัดในส่วนของงบประมาณของเทศบาลตำบลเป็ยน้อยและอำเภอเป็ยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่สามารถมาประจำอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวได้ ถึงกระนั้นปราสาทเป็ยน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและมีคุณค่าทางจิตใจของคนในท้องถิ่นเองจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ในวันสำคัญทางศาสนา ประชาชน ในพื้นที่จะพร้อมกันออกมาตักบาตรบริเวณปราสาทเป็ยน้อยและเคารพนบถปราสาทเป็ยน้อยเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของอำเภอเป็ยน้อยและปราสาทเป็นโบราณสถานที่เป็นอัต

ลักษณะของอำเภอเป็ยน้อยที่สร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับคนอำเภอเป็ยน้อย และเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจด้วย

จากข้อมูลที่ได้นำเสนอมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวและข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย เพื่อนำผลการศึกษามาดำเนินการปรับใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนในด้านการท่องเที่ยว เศรษฐกิจภายในชุมชน รวมถึงการยกระดับจัดการการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจในอนาคตต่อไป

2. คำถามวิจัย

- 1) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย เป็นอย่างไรบ้าง
- 2) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง
- 3) ข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย มีอย่างไรบ้าง

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาคือ ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

4.2 ขอบเขตด้านเวลา

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาในการทำวิจัยตั้งแต่ เดือนกันยายน 2561 ถึง กันยายน 2562

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น เพื่อเห็นถึงปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศึกษาข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาบูรณาการปรับใช้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

4.4 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้สัมภาษณ์

1) ประชากร คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึง เดือนมีนาคม 2562

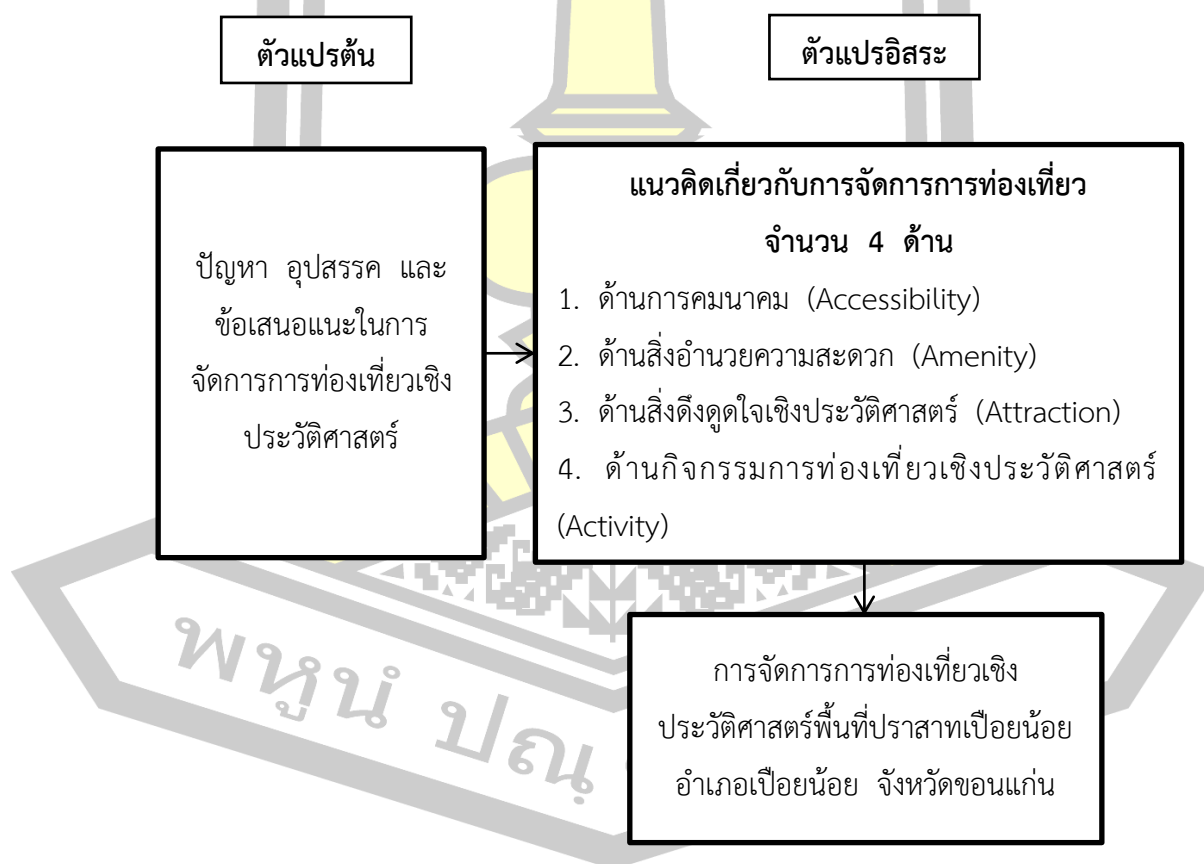
2) กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึง เดือนมีนาคม 2562 จำนวน 150 คน โดยการกำหนดจำนวนและการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3) ผู้ให้สัมภาษณ์ คือเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 15 คน โดยแบ่งตามหน่วยงานต่างๆ ได้แก่

(1) เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น	จำนวน 2 คน
(2) เจ้าหน้าที่อำเภอเป็อยน้อย	จำนวน 2 คน
(3) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย	จำนวน 2 คน
(4) เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น	จำนวน 2 คน
(5) ผู้นำชุมชน	จำนวน 2 คน
(6) ประชาชนในพื้นที่	จำนวน 5 คน

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

การวิจัยเรื่องจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวจำนวน 4 ด้าน ด้านการคมนาคม (Accessibility) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) และ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) เป็นกรอบในการอภิปรายถึงปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อนำแนวทางจากข้อเสนอแนะมาสร้างแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการอภิปรายและสังเคราะห์เป็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ตามลำดับ โดยกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิด

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการ หมายถึง วิธีการหรือแนวทางในการจัดการทรัพยากรในองค์กร หรือในความรับผิดชอบขององค์กร หรือการควบคุมองค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนาน ตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรม เช่น การชมสถานโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

ประวัติศาสตร์ หมายถึง ความเป็นมา เรื่องราวหรือเหตุการณ์ในอดีตที่มีการจดบันทึกไว้หรือเรื่องเล่าต่อกันมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในประวัติศาสตร์

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึงวิธีการหรือแนวทางขององค์กรที่เข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

(1) **ด้านการคมนาคม (Accessibility)** หมายถึง การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกมีรถโดยสารประจำทางที่เพียงพอต่อความต้องการซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวมีสถานที่จอดรถเพียงพอรวมถึงการแสดงเส้นทางการเดินทางอย่างชัดเจน

(2) **ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity)** หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญประกอบด้วย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว การบริการนำเที่ยว ป้ายบอกทางในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว การบริการห้องน้ำที่สะดวกต่อนักท่องเที่ยว รวมถึงการรักษาความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

(3) **ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ (Attraction)** หมายถึง ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปราสาทเป็อยน้อย ที่น่าสนใจรวมถึงความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เป็นสิ่งดึงดูดใจกับนักท่องเที่ยว และสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองให้กลับไหว้ขอพรเป็นสิ่งดึงดูดใจกับนักท่องเที่ยว มาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

(4) **ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Activity)** หมายถึง กิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รวมถึงกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรมประเพณีประจำปีกิจกรรมตักบาตรหน้าปราสาท กิจกรรมพานักท่องเที่ยวกราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองและกิจกรรมช้อปปิ้งสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อย เป็นต้น

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เพื่อทราบถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น
- 2) เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น
- 3) เพื่อทราบถึงข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
4. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน
5. บริบทของอำเภอเป็อยน้อยและปราสาทเป็อยน้อย
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

จากการศึกษาทางประวัติศาสตร์พบว่า แท้จริงแล้วคำว่าจัดการ (Management) ได้มีการใช้คำอื่นๆ ที่มีลักษณะของความหมายเดียวกันนี้มาแล้วหลายคำ เช่น ชาวกรีกโบราณ (Ancient Greeks) ที่อาศัยอยู่ในช่วงเริ่มต้นของยุคการบันทึกทางประวัติศาสตร์ (The earliest times of recorded history) หรือเมื่อ 2,500 ปี ได้ใช้คำว่า “การเพิ่มคุณค่างาน” (Job enrichment) ซึ่งเป็นหนึ่งในเทคนิคทางการจัดการ กล่าวคือ ชาวกรีกได้ทำการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาความเบื่อหน่ายจากการทำงานที่ซ้ำซาก จำเจ และวิธีการเพิ่มผลผลิต โดยการใช้เสียงดนตรีที่มาจาก ขลุ่ย (Flute) กลอง (Drum) และการทำงานที่สอดคล้องกับจังหวะทำนองเพลง การเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพและการกระตุ้นการทำงานที่เร็วขึ้น โดยสามารถทำงานได้เป็นเวลายาวนานมากยิ่งขึ้น และเปลี่ยนจากความน่าเบื่อหน่ายกลายเป็นความสนุก (Chuck Williams, 2007 : 34 อ้างถึงใน เขมณัฐ ภูทองไข, 2556 : 14-15)

ปัจจุบันคำว่า การจัดการ ถูกพิจารณาว่ามีลักษณะของความเป็นทั้งศาสตร์ (Science) และศิลปะ (Art) กล่าวคือ ในแง่ของความเป็นศาสตร์นั้น เนื่องจากองค์ความรู้ (Body of knowledge) ที่ได้มามีลักษณะเป็นระบบ และหลักการต่างๆ ก็ได้ผ่านกระบวนการศึกษาทดลองมาอย่างต่อเนื่อง

1.1 ความหมายของการจัดการ

ความหมายของการจัดการ (Management) นั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ต่างกันดังนี้

พัชสิริ ชมพูคำ (2552 : 5-7) ได้ให้ความหมายของการจัดการว่า หมายถึงการดำเนินการในการวางแผน การตัดสินใจ การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมทรัพยากรพื้นฐานขององค์การ อันได้แก่ ทรัพยากร การเงิน สินทรัพย์ถาวร ข้อมูล และทรัพยากรมนุษย์ เพื่อจะช่วยให้องค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น การจัดการจึงประกอบด้วยหน้าที่ทางการจัดการ 4 อย่างดังนี้

1) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่องค์การต้องการบรรลุในอนาคตพร้อมกับวิธีการที่จะทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายนั้น ซึ่งกระบวนการวางแผนจะต้องประกอบด้วยการศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน การคาดการณ์ในอนาคต การกำหนดเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ หรือวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย/วัตถุประสงค์นั้น และยังรวมถึงการกำหนดกลยุทธ์ที่จะใช้ด้วย

2) การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการประสานทรัพยากรทั้ง ทางด้านการเงิน สินทรัพย์ถาวร ข้อมูล มนุษย์ รวมทั้ง ทรัพยากรอื่นๆ ให้ทำงานประสานกัน อันจะทำให้องค์การบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การจัดองค์การยังครอบคลุมถึงการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ การแบ่งแยกหน่วยงานขององค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยต่างๆ การจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งการจัดระบบการทำงานที่ช่วยให้พนักงาน ทำงานร่วมกันจนบรรลุผลสำเร็จ

3) การนำ (Leading) หมายถึง การจูงใจหรือกระตุ้นพนักงานให้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและองค์การ

4) การควบคุม (Controlling) หมายถึง การติดตามตรวจสอบผลการทำงานและความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น นอกจากนี้การควบคุมยังช่วยให้ทราบถึงสิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งวิธีการควบคุมนั้นจะแตกต่างกันไป เช่น การควบคุมโดยใช้งบประมาณการเงิน หรือการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและการตั้งคณะกรรมการบริหารความเสี่ยง เป็นต้น

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556) ได้อธิบายว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร ซึ่งหากพิจารณาในมุมกว้างแล้วจะพบว่า การจัดการประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการคือ

- 1) เป็นกระบวนการของการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน
- 2) เน้นที่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ
- 3) การทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยผสมผสานบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหารเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2556) ยังได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับคำถามที่ผู้บริหารควรคำนึงถึงและให้ความสำคัญดังนี้

- 1) กระบวนการทำงานเหล่านั้น เป็นการดำเนินงานด้วยความร่วมมือกันของกลุ่มโดยตรง ผ่านการสื่อสารที่เข้าใจอันดีต่อกันหรือไม่
- 2) กระบวนการทำงานโดยบุคลากรฝ่ายต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้อันจูงใจที่จำกัดและสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมหรือไม่
- 3) มีการประสานทรัพยากรต่างๆ ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่
- 4) มีการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับบุคลากร เพื่อการทำงานอย่างเหมาะสมหรือไม่
- 5) บุคลากรเข้าใจรายละเอียดการทำงาน เพื่อประสานกิจกรรมระหว่างกันตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการทำงานนั้นหรือไม่

Heinz Wehrich and Harold Koontz (1994) ได้ในคำนิยามของการจัดการว่าเป็นกระบวนการของการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งปัจเจกบุคคลทำงานร่วมกันในรูปแบบของการรวมกลุ่มและบรรลุเป้าหมายที่ถูกเลือกไว้โดยมีประสิทธิภาพ ซึ่งความหมายนี้จะสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ ดังนี้

- 1) ผู้บริหาร จะรับผิดชอบหน้าที่ต่างๆ เหล่านี้คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบริหารงานบุคคล การนำ และการควบคุม
- 2) การจัดการจะปรับเปลี่ยนไปตามรูปแบบขององค์การ
- 3) การทำหน้าที่บริหารจะขึ้นอยู่กับแต่ละระดับของการบริหาร
- 4) เป้าหมายของการจัดการทุกระดับคือการเพิ่มผลผลิต
- 5) การจัดการเกี่ยวข้องกับการผลิตซึ่งเน้นประสิทธิภาพแลประสิทธิภาพ

Herbert A. Simon (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคล ในการร่วมมือกันทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

เดรค เพรช และ ฮีทเตอร์ สวาร์ด (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ให้ความหมาย การจัดการ คือ “กระบวนการ” กิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่า กิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

อองรี ฟาโยล์ (1949 อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ได้กล่าวถึงการจัดการว่าเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงาน และการควบคุม

วาร์เรน บี. บราวน์ (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ให้ความหมาย การบริหาร คือ งานของผู้นำที่ใช้ทรัพยากรบริหารทั้งปวงที่มีอยู่ในหน่วยงาน เพื่อให้เป้าหมายที่กำหนดไว้บรรลุผล

พิมลจรรย์ นามวัฒน์ (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ให้ความหมาย การบริหารคือ การประสมประสานทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ซุบ กาญจนประการ (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ให้ความหมาย การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

พยอม วงศ์สารศรี (อ้างถึงใน เขมณัฐ ฎุกองไชย, 2556 : 18) ได้ให้คำจำกัดความ “การจัดการเป็นศิลปะของการใช้บุคคลอื่นทำงานให้แก่องค์กร โดยการตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และจัดโอกาสให้เขาเหล่านั้นมีความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน”

วิชัย นาคสิงห์ (2553) ให้ความหมายของ “การจัดการ” ว่าหมายถึง กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ในอันที่จะเชื่อมั่นได้ว่ากิจกรรมต่างๆ ดำเนินไปในแนวทางที่จะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน้าที่อันที่จะสร้างและรักษาไว้ซึ่งสภาวะที่จะเอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ ด้วยความพยายามร่วมกันของกลุ่มบุคคล กล่าวโดยสรุป “การจัดการ” คือ การบริหารจัดการทรัพยากรของกลุ่มบุคคลหรือคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยวิธีการประสานงานระหว่างในกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ร่วมกัน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีให้มีความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

1.2 ความสำคัญของการจัดการ

ความสำคัญของการจัดการมีผลต่อความสำเร็จขององค์กร แม้จะเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองเห็นได้ และสามารถวัดและประเมินผลได้ ทำให้การใช้ทรัพยากรมีความคุ้มค่าและเกิดประสิทธิผลในการผลิต นอกจากนี้ยังช่วยให้คุณภาพชีวิตของพนักงานดีขึ้น ยังเป็นการแสวงหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด และความสำคัญประการสุดท้าย คือ ทำให้เกิดการจ้างงาน ทำให้ประชาชนมีรายได้ ซึ่งความสำคัญของการจัดการ มีดังต่อไปนี้ (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555)

1) การจัดการองค์การเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุนความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากการจัดองค์การเป็นงานที่ผู้บริหารใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดว่าใครจะทำอะไร ใครจะอยู่แผนกไหน ใครจะต้องรับผิดชอบและรายงานต่อใคร ซึ่งการจัดการองค์การนั้นเสมือนเป็นการกำหนดว่าจะทำอย่างไรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยการจัดการองค์การนั้นยังรวมถึงกลไกการประสานงาน ทั้งนี้เนื่องด้วยในองค์การหนึ่งๆ จะต้องมีการแบ่งงานและประสานงานกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง เช่น การประสานงานระหว่างแผนกผลิตกับแผนกขาย ซึ่งอาจเป็นในกรณีที่แผนกผลิตต้องติดต่อขอข้อมูลกับฝ่ายขายก่อนว่าสินค้าที่ผลิตขึ้นมาชิ้นการตอบรับจากลูกค้าเป็นอย่างไร ถ้าฝ่ายขายบอกว่าได้รับการตอบรับจากลูกค้าอย่างมาก ข้อมูลที่ได้มาแผนกผลิตก็จะสามารถวางแผนได้ว่าควรผลิตในปริมาณเท่าใด

2) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานเนื่องจากองค์การทุกองค์การจะต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้ ซึ่งประสิทธิภาพนั้น จะกล่าวถึงในเรื่องของใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ซึ่งบางครั้งอาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การส่วนในเรื่องของประสิทธิผล อาจกล่าวได้ว่าเป็นความพยายามขององค์การในการทำให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การคือประสิทธิผลซึ่งการที่จะเกิดประสิทธิผลได้นั้น ซึ่งไม่ได้มองในมุมของการใช้ทรัพยากรหรือคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าแต่เราจะเน้นไปที่จะทำอย่างไรให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้

3) ช่วยลดการทำงานที่ซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากการจัดการองค์การเป็นการกำหนดว่าในองค์การใดองค์การหนึ่งควรแบ่งออกเป็นกี่แผนก เมื่อมีการแบ่งแผนกได้แล้วในขั้นตอนต่อไปจะเป็นเรื่องของการกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ เช่น ใครอยู่แผนกไหน หน้าที่งานคืออะไร ใครเป็นผู้รับผิดชอบหรือใครคือผู้บังคับบัญชาในแผนกนั้นซึ่งผลดีก็คือผู้บริหารสามารถมอบหมายงานได้ง่ายขึ้น

4) การจัดการองค์การที่ดีช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานตามความถนัดหรือตามความเหมาะสม เช่น จากการจัดการองค์การ องค์การจะต้องมีการแบ่งแผนกงาน และจัดคนลงไปทำงานในแต่ละแผนก ซึ่งการจัดคนไปในแต่ละแผนกนั้น ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถและ

ประสบการณ์ เพื่อในการจัดคนให้เหมาะสมกับงาน ถ้าผู้บริหารสามารถจัดคนให้เหมาะสมกับงาน องค์กรก็จะได้ประโยชน์สูงสุดจากการทำงานของพวกเขานั่น (นที ดีเหลือ, 2555)

1.3 หลักการจัดองค์การที่ดี

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการจัดการองค์การที่ดี ซึ่งมีความสำคัญของการจัดการ ดังนี้ (สมยศ นาวิการ, 2533 : 161-162)

1) หลักวัตถุประสงค์ องค์กรทุกองค์การต้องกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ในการทำงานซึ่งวัตถุประสงค์จะเป็นตัวกำหนดทิศทางว่าองค์การจะทำอะไร/บุคลากรในองค์การจะทำอะไร/อย่างไร ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

2) หลักความรู้ความสามารถเฉพาะอย่าง หลักของการจัดองค์การที่ดีจะต้องจัดคนให้เหมาะสมกับงานโดยต้องพิจารณาจากความรู้ความสามารถความถนัดและประสบการณ์ในการทำงาน

3) หลักประสานงาน ในการทำงานในองค์การหนึ่งๆ นั้น การทำงานจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี บุคลากรในองค์การจะต้องทำงานโดยมีการประสานงานกันในแต่ละฝ่ายและแต่ละแผนก เช่นแผนกผลิตจะต้องประสานงานกับแผนกขาย เพื่อทั้ง 2 แผนกต้องใช้ข้อมูลร่วมกันว่าสินค้าที่แผนกผลิต ผลิตออกมานั้นเมื่อฝ่ายขายนำไปจำหน่ายนั้นตรงกับความต้องการของลูกค้าหรือไม่หรือควรจะมีการปรับปรุงในเรื่องใดบ้างซึ่งแผนกขายก็ต้องนำเสนอข้อมูลนี้ต่อแผนกผลิตเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการทำงาน

4) หลักการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ องค์กรจะกำหนดอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคนในองค์การไว้อย่างชัดเจน

5) หลักความรับผิดชอบ ตามหลักความรับผิดชอบนั้น ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่มอบหมายไม่ได้ตั้งนั้น เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สั่งงาน/สั่งการให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติ เมื่อเกิดความผิดพลาดขึ้น ผู้บังคับบัญชาจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

6) หลักการบังคับบัญชา หมายถึงความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการตามลำดับชั้นระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์การหนึ่งๆ ตามลำดับชั้นของการบังคับบัญชานั้นจะแสดงถึงขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบรวมทั้งการวินิจฉัยสั่งการในตำแหน่งต่างๆ

7) หลักการติดต่อสื่อสาร องค์กรทุกๆ องค์กรจะต้องมีระบบและเครือข่ายการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและสะดวกรวดเร็ว สามารถตอบสนองต่อภาวะการแข่งขันในยุคปัจจุบันได้อย่างรวดเร็วและทัน่วงที

8) หลักการควบคุม คือ จำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาที่เหมาะสม ต่อผู้บังคับบัญชา 1 คน

9) หลักความสมดุล คือ ความสมดุลในการจัดปริมาณงานให้เหมาะสม

10) หลักความต่อเนื่อง การทำงานในองค์การหนึ่งๆ ควรจัดให้มีการทำงาน/บริหารงานกันอย่างต่อเนื่องเพราะถ้ามีการหยุดหรือชะงักจะโดยสาเหตุใดก็ตาม อาจมีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์การ

1.4 แนวความคิดและทฤษฎีทางการจัดการ

แนวความคิดของการจัดการโดยทั่วไปในอดีต จะเป็นการมุ่งเน้นในการประสานงานกันระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรเพื่อมุ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร จากการศึกษาที่ผู้บริหารมีสมมติฐานว่ามนุษย์ว่าเป็นผู้ที่มีเหตุผลในการปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของผลงานเกิดจากการแบ่งงานกันทำตามความถนัด แต่ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมของมนุษย์ในองค์การทำให้การปฏิบัติงาน และประสิทธิภาพของผลงานไม่เป็นไปตามที่ต้องการ เช่น การที่บุคลากรไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน งานมีลักษณะที่เป็นงานประจำจนขาดการความสำคัญต่อความต้องการของลูกค้า แต่ผลผลิตสามารถจำหน่ายได้ทั้งหมด และทรัพยากรที่มีคุณภาพมิให้ใช้ได้อย่างไม่จำกัด เป็นต้น (สมคิด บางโม, 2541)

ในการออกแบบองค์การโดยผู้บริหารจะต้องเผชิญกับการตัดสินใจที่มีความยุ่งยากและซับซ้อน หลายประการ ผลลัพธ์ของการตัดสินใจที่ต้องการ คือโครงสร้างองค์การที่มีความเหมาะสมที่สุดที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีทางการจัดการเพื่อให้องค์การสามารถบรรลุผลสำเร็จที่ต้องการ โดยทั่วไปการออกแบบองค์การจะมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่สำคัญของผู้บริหาร ได้แก่ การแบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ ตามลำดับความสำคัญ การจัดสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างงานเพื่อการตัดสินใจ การรวมกลุ่มงานแต่ละด้านเข้าด้วยกัน และการกำหนดขนาดของกลุ่มงานของผู้บริหารแต่ละคนอย่างเหมาะสม (สมยศ นาวิกการ, 2533 : 163-164) ดังนี้

- 1) ผู้บริหารจะต้องดำเนินการแบ่งงานออกเป็นงานย่อยๆ ตามลำดับความสำคัญ ซึ่งคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของการแบ่งงานนั้น คือ การมุ่งเน้นด้านความชำนาญ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของงาน แม้ว่างานจะมีลักษณะที่แตกต่างกันก็ตาม
- 2) ผู้บริหารจะต้องดำเนินการรวมกลุ่มงานแต่ละด้านเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมงานที่สามารถรวมกลุ่มเข้าด้วยกันอาจจะอยู่บนรากฐานของความคล้ายคลึงกันเป็นสำคัญ
- 3) ผู้บริหารจะต้องดำเนินการจัดสรรอำนาจหน้าที่ระหว่างงานเพื่อให้บุคลากรสามารถทำการตัดสินใจ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากผู้บริหารทุกครั้งทำให้บุคลากรมีสิทธิเพื่อการตัดสินใจภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ส่งผลทำให้การดำเนินงานได้อย่างราบรื่นจากการตัดสินใจที่ทันเหตุการณ์
- 4) ผู้บริหารจะต้องกำหนดขนาดของกลุ่มงานของผู้บริหารแต่ละคนอย่างเหมาะสม

ดังนั้น โครงสร้างองค์การย่อมจะมีความแตกต่างกันตามการตัดสินใจของผู้บริหาร จากการใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการจัดการ และถ้าหากพิจารณาถึงการตัดสินใจของผู้บริหารข้างต้นแล้ว พบว่า ในการแบ่งงานกันทำเฉพาะด้านจะขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านความเชี่ยวชาญมากหรือน้อย ในการมอบอำนาจหน้าที่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยความมากหรือน้อยของอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ในการจัดแผนงานขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานด้านความเหมือนกันหรือความแตกต่างกันของลักษณะงาน และขนาดในการควบคุมจะขึ้นอยู่กับปัจจัยของจำนวนบุคลากร เป็นต้น

1.5 การแบ่งประเภทแนวคิดและทฤษฎีทางการจัดการ

ในการจัดแบ่งกลุ่มแนวคิดและทฤษฎีทางการจัดการจากอดีตจนถึงปัจจุบันนั้น มีอยู่ด้วยกัน หลายแนวความคิดและทฤษฎี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2548 : 32) ดังนี้

1.5.1 แนวความคิดทางการจัดการในสมัยเดิมหรือยุคคลาสสิก (Classical Perspective)

สำหรับแนวความคิดทางการจัดการในยุคของทฤษฎีสมัยเดิมหรือยุคคลาสสิก สามารถแยกได้เป็น 3 แนวความคิดหลัก ดังนี้

1) แนวความคิดทางการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management)

Frederick Winslow Taylor ได้เสนอแนวความคิดทางการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ว่าในการทำงานใดก็ตาม จะสามารถใช้หลักทางวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับงานนั้นๆ ได้เสมอ โดยเฉพาะคนงานในระดับปฏิบัติ ซึ่งเทย์เลอร์เชื่อว่าการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากสถานที่ปฏิบัติการ จะทำให้สามารถค้นหาวิธีการทำงานที่ดีที่สุดเพียงวิธีเดียวได้ นอกจากนี้ เทย์เลอร์ยังได้เสนอหลักการสำคัญ ที่จะทำให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพ (Schermerhorn, Hunt & Osborn, 2000 : 155 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2548 : 32) ดังนี้

(1) การหาวิธีที่ดีที่สุด ผู้บริหารจะต้องทำการสังเกตและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน (One best way) ของแต่ละงานซึ่งจะต้อง รวมถึงกฎของการเคลื่อนไหว การกำหนดมาตรฐานของงานและสภาวะแวดล้อมของงานที่เหมาะสม

(2) การคัดเลือกคนงาน โดยใช้หลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ในการคัดเลือก ซึ่งเป็นการค้นหาขีดความสามารถและข้อจำกัดของคนงานแต่ละคน หลังจากนั้นจึงให้โอกาสคนงานแต่ละคน ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าในงานตามความจำเป็นต่อไป

(3) การจัดให้มีการจูงใจด้านการเงิน เพื่อให้เกิดผลงานที่ดีที่สุด และทำให้คนงานปฏิบัติงานตามคำสั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงทำได้โดยให้คนงานแต่ละคนได้รับค่าตอบแทนเป็นสัดส่วนโดยตรงกับผลผลิตแทนการจ่ายค่าแรงตามชั่วโมงที่ทำงาน

(4) การแยกฝ่ายบริหารออกจากฝ่ายปฏิบัติ เป็นการแบ่งหน้าที่ระหว่างฝ่ายจัดการ และฝ่ายปฏิบัติออกจากกันโดยให้ฝ่ายจัดการเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการวางแผน ส่วนฝ่ายปฏิบัติ ให้รับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน โดยคนงานจะรับคำสั่งจากหัวหน้าคนงานที่มีความชำนาญ เฉพาะด้านของแต่ละคนปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

แฟรงค์และลิลเลียน ผู้สนับสนุนแนวความคิดของการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ จากผล การศึกษาการเคลื่อนไหวของคนงานเรียงอิฐ พบว่า จำนวนครั้งในการเคลื่อนไหวร่างกายของคนงาน ที่ลดลงและสามารถเพิ่มผลผลิตได้ถึงสามเท่าจากการจัดทำภาพยนตร์ที่แสดงการเคลื่อนไหวของ ร่างกาย ในการทำงานเพื่อชี้ให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวที่ไม่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิต ต่อมาผลงาน ดังกล่าวถูกใช้เป็น รากฐานในด้านของการออกแบบงาน การกำหนดมาตรฐานของงานและค่าแรง ซึ่งเทคนิคดังกล่าวนี้ เรียกว่า การศึกษาการเคลื่อนไหว (Motion study) แฟรงค์และลิลเลียนได้ ให้แนวคิดที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ จะต้องค้นหาและปรึกษากันเพื่อหาวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดจากหลาย แนวทาง โดยพยายามลดกฎข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรคต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้ สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับมาตรฐานของวิธี ปฏิบัติให้มากที่สุด (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2548 : 33)

แกนท์ ผู้เสนอแนวความคิดทางการจัดการที่เน้นการปฏิบัติและได้เสนอหลักการ ที่ให้ ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติมากที่สุด โดยการกระตุ้นและการมอบภาระหน้าที่ที่น่าสนใจและงาน มีความ ท้าทายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้ปฏิบัติอย่างถูกต้อง แต่ต้องมีการคำนึงถึงการฝึกอบรมให้ผู้ปฏิบัติได้มี ความรู้และความชำนาญที่สูงขึ้นเพื่อมีทัศนคติที่ดีต่องานจนเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นได้ การมอบอำนาจ หน้าที่ที่ความรับผิดชอบต้องชัดเจนเป็นธรรมและมีสัดส่วนที่สมดุลกัน รวมทั้งแผนงานและการควบคุม ซึ่ง ผู้บริหารจะต้องจัดแบ่งงานให้เกิดความเหมาะสมและง่ายต่อการปฏิบัติด้วย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, 2548 : 33)

พหุ อนุ ทิโต ชีเว

2) แนวความคิดการจัดองค์การระบบราชการ (Bureaucratic Organization)

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) เป็นนักสังคมวิทยา ได้เสนอลักษณะขององค์การที่เรียกว่า องค์การระบบราชการ อันเป็นองค์การในอุดมคติ เชื่อว่าจะใช้องค์การระบบราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดโดยเฉพาะกับองค์การที่มีโครงสร้างขนาดใหญ่ มีความซับซ้อนของงานมาก และใช้ในการจัดการโครงสร้างองค์การและลดปัญหาของการจัดองค์การ สำหรับลักษณะขององค์การ ระบบราชการของเวเบอร์ คือ จะต้องมีการกำหนดหน้าที่แยกจากกันตามความชำนาญเฉพาะด้าน จากการกำหนดขอบเขตของงานแต่ละงานอย่างชัดเจน และกำหนดอำนาจหน้าที่เพื่อที่จะปฏิบัติงานนั้นได้ นอกจากนี้จะต้องมีการกำหนดสายการบังคับบัญชาอย่างเป็นทางการในสายการบังคับบัญชาที่กำหนดขึ้นในองค์การนี้ จะแสดงการแบ่งระบบของอำนาจหน้าที่ลดหลั่นจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่ต่ำกว่าจะรับคำสั่งจากผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า

นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ จะถือเป็นพนักงานคนหนึ่งเท่านั้น กล่าวคือ สิทธิในการที่จะบริหารหรือปฏิบัติหน้าที่จะถูกกำหนดให้ไว้กับตำแหน่ง ไม่ใช่กำหนดให้กับผู้ที่อยู่ในตำแหน่ง ดังนั้น จึงไม่มีทางที่บุคคลอื่นใดแม้กระทั่งผู้ที่เป็นเจ้าของจะได้รับสิทธิที่กำหนดไว้ตามตำแหน่งยกเว้นแต่จะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในตำแหน่งนั้น ส่วนในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานและการเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นจะต้องอาศัยหลักของความสามารถ ที่วัดได้จากผลการปฏิบัติงานในตำแหน่ง หรือจากการได้รับการฝึกอบรม และการให้ออกจากงานต้องมีหลักเกณฑ์ องค์การระบบราชการ จะต้องมีการกำหนดกฎและระเบียบต่างๆ อย่างชัดเจน กฎและระเบียบนี้จะทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน เกิดความเป็นธรรมและทำให้สมาชิกอยู่ในระเบียบวินัยขององค์การ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 33)

3) แนวความคิดทางการจัดการเชิงกระบวนการ (Process Management)

ฟาโยล์ (Henri Fayol) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 33) เป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในด้านการจัดการ โดยท่านให้ความสนใจศึกษาถึงหน้าที่ของผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของทั้งผู้ร่วมงานและผลจากการปฏิบัติงานอีกด้วย ผลงานของฟาโยล์ได้รับการยอมรับ ว่าเป็นผลงานที่เข้ามาเสริมแนวความคิดของเทย์เลอร์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กล่าวคือ แนวความคิดของเทย์เลอร์ จะให้ความสำคัญกับการจัดการในระดับปฏิบัติการ ส่วนฟาโยล์จะเน้นการจัดการในระดับสูง

ฟาโยล์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 33) ได้ให้แนวคิดในการจัดการที่เป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการ ได้แก่ การวางแผน เป็นการคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการผลิตขององค์การจึงต้องมีการวางแผนทางการปฏิบัติไว้ล่วงหน้า เช่น การกำหนดผลผลิต ปริมาณ ต้นทุน เวลา คุณภาพ เป็นต้น การจัดองค์การ เป็นการจัดโครงสร้างของงานและมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ผู้ปฏิบัติในแผนกต่างๆ เช่น

แผนกจัดซื้อ แผนกตรวจสอบผลผลิต เป็นต้น การบังคับบัญชา เป็นการ กำหนดหรือวางหลักเกณฑ์ในการบังคับบัญชา ได้แก่ นโยบาย กฎ ระเบียบ ให้ผู้ปฏิบัติได้ยึดถือเพื่อให้ การผลิต เป็นไปด้วยความราบรื่น การประสานงานเป็นการกำหนดภาระหน้าที่แผนกต่างๆ ให้เชื่อมโยง กับ งานของทุกคนให้ประสานและเข้ากันได้ และการควบคุม เป็นกิจกรรมในการกำกับกิจกรรม การ ผลิตหรือให้บริการที่ทำให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้

กุติกและเออร์วิค (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 33) ได้มุ่งเน้น ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์การ โดยทั้งสองท่านได้เสนอ หลักการในการจัดโครงสร้างของ องค์การที่ผู้บริหารควรนำมาใช้ คือ หลักการเกี่ยวกับการแบ่งงานกันทำ การประสานงาน การจัด แผนกงานโดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งงานตามวัตถุประสงค์ ภาระงาน บุคลากร สถานที่ และ หลักการเกี่ยวกับหน่วยช่วยอำนวยความสะดวก กล่าวคือ ในผลงานของกุติกและเออร์วิค ได้มีการแจกแจง เกี่ยวกับข้อดีและข้อเสียที่เกี่ยวกับการใช้วิธีการแบ่งงาน และวิธีการประสานงาน ในองค์การตามวิธี ต่างๆ การใช้หน่วยงานหลักและหน่วยช่วยอำนวยความสะดวกให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้ง การจัดช่วงการ บังคับบัญชาที่ดีที่สุดและประโยชน์ของการแบ่งงานตามความชำนาญเฉพาะด้านอีกด้วย

มูนี่และเรลลี่ (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2548 : 33) ได้ให้ ความสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างองค์การและหลักการของการจัดองค์การ นอกจากนี้ในด้าน การจูงใจ คนให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ขององค์การนั้นทั้งมูนี่และเรลลี่ กล่าวว่า ความมั่นคงขององค์การนั้น จะเกิดขึ้นได้จากการที่ทุกคนในองค์การมีความมั่นคงและอยู่ในองค์การ ซึ่งมีโครงสร้างที่มั่นคง ซึ่ง ท่านทั้งสองให้ข้อเสนอ ดังนี้

(1) หลักการเกี่ยวกับการประสานงาน การประสานงานเป็นสิ่งจำเป็นในการรวม ความพยายามของบุคลากรในองค์การเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การไม่ว่าองค์การนั้นจะ ประกอบด้วย บุคลากร 2 คนหรือมากกว่าก็ตาม

(2) หลักการเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชา สายการบังคับบัญชาที่เป็นทางการเป็น สิ่งจำเป็นในโครงสร้างขององค์การ ในสายการบังคับบัญชานี้จะมีการแบ่งอำนาจหน้าที่ความ รับผิดชอบ ลดหลั่นกันลงมาจากเบื้องบนซึ่งมีอำนาจหน้าที่มากที่สุดจนถึงระดับล่าง

(3) การแบ่งแยกหน้าที่เฉพาะด้านจากกัน ในองค์การใดก็ตามจะต้องมีการ แบ่งแยกหน้าที่เฉพาะด้านแยกจากกันเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความถนัด

จากหลักการแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะด้าน พบว่า ในการตัดสินใจใดๆ นั้น ควรจะให้ ผู้ที่ประสบการณ์และข่าวสารข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจ แต่หน่วยงานดังกล่าวอาจไม่ได้เป็น หน่วยงาน หลัก เช่น หน่วยงานซ่อมบำรุง ประชาสัมพันธ์ รักษาความปลอดภัย เป็นต้น

1.5.2 แนวความคิดทางการจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Management Perspective)

สำหรับแนวความคิดทางการจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์นี้ สามารถแยกแนวความคิดได้เป็น 3 แนวความคิดหลัก ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 34)

1) แนวความคิดทางการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์

เอลตัน เมโย (Elton Mayo) เป็นผู้ที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับนักทฤษฎียุคดั้งเดิม จาก ผลการทดลองแห่งเมืองฮอว์ธอร์น (Hawthorne Study) ที่โรงงานในบริษัทเวสเทิร์น อิเล็กทริก (Western Electric) ระหว่าง ค.ศ. 1927-1932 เป็นผลงานที่นำไปสู่แนวคิดใหม่ที่เรียกว่า แนวความคิดทางการจัดการเชิงมนุษยสัมพันธ์ แนวความคิดเชิงมนุษยสัมพันธ์นั้นแตกต่างไปจากแนวความคิดของแนวเดิม คือ แม้จะมีการเน้นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างคนงานกับตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร เหมือนกับยุคดั้งเดิมก็ตามแต่ได้ให้ความสำคัญกับคนมากกว่าด้านการจัดระเบียบความสัมพันธ์ตำแหน่ง

2) แนวความคิดทางการจัดการเชิงสังคมศาสตร์

แมรี พาร์คเกอร์ โพลเล็ต (Mary P. Follett) ผลงานพอลเล็ตที่สำคัญ คือ การนำเสนอหลักการเกี่ยวกับการประสานงาน ได้แก่ หลักการประสานงานโดยตรงระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ หลักการประสานงาน ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของงาน หลักการประสานงานในลักษณะแลกเปลี่ยนข้อมูลกันและกัน และหลักการ

3) แนวความคิดทางการจัดการเชิงพฤติกรรมศาสตร์

อับราฮาม เอช มาสโลว์ (Abraham H. Maslow) ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's theory) หรือทฤษฎีลำดับความต้องการ (The Hierarchy of Needs Theory) เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจที่เชื่อว่าการตอบสนองความต้องการ จะสามารถจูงใจคนให้ตั้งใจทำงาน หรืออาจกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากการได้รับ การตอบสนองตามความต้องการ นั้นคือ ใช้ความต้องการของบุคคลเป็นเครื่องแรงจูงใจให้ขยันทำงาน สำหรับความต้องการของมนุษย์มี 5 ชั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 35) ดังนี้

(1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการด้านพื้นฐานของมนุษย์ที่มนุษย์มีความต้องการได้รับการตอบสนองก่อนความต้องการอื่นๆ ได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค

(2) ความต้องการความมั่นคง (Safety needs) เป็นความต้องการเกี่ยวกับความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

(3) ความต้องการความรักหรือการติดต่อสัมพันธ์ (Social needs) เป็นความต้องการจะมีเพื่อความต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม เป็นต้น

(4) ความต้องการการยกย่องนับถือ (Esteem needs) เป็นความต้องการที่เป็นความรู้สึกภายใน เช่น ความต้องการได้รับการเลื่อนตำแหน่งงาน เป็นต้น

(5) ความต้องการสมหวังในชีวิต (Self-actualization needs) เป็นความต้องการบรรลุถึงสิ่งที่ตนเองสามารถจะเป็น คือ ความประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างสมบูรณ์ ความต้องการ ในขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการใน 4 ขั้นแรกได้รับการตอบสนองแล้วเท่านั้น

1.5.3 แนวความคิดทางการจัดการสมัยใหม่

สำหรับแนวความคิดทางการจัดการสมัยใหม่ ประกอบด้วย แนวความคิดทางการจัดการเชิงปริมาณ แนวความคิดเชิงระบบ และแนวคิดเชิงสถานการณ์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2548 : 35) ดังนี้

1) แนวความคิดทางการจัดการเชิงปริมาณ

แนวความคิดของการจัดการเชิงปริมาณมีจุดกำเนิดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ได้นำนักวิทยาศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาและอังกฤษมาให้ทำงานร่วมกันเป็นทีมเรียกว่า (Operation research group) เพื่อให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาในการรบ เพื่อประโยชน์ของการพยากรณ์การเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงทำการอนุมานจากตัวแบบจำลองว่าจะมีพฤติกรรมอย่างไรและทำการทดสอบตัวแบบจำลองเพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามการพยากรณ์ในตัวแบบจำลองหรือไม่

2) แนวความคิดเชิงระบบ

แนวความคิดเชิงระบบเป็นการวิเคราะห์ถึงส่วนประกอบต่างๆ ในระบบหรือองค์การที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ในลักษณะองค์รวมขององค์การ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ปัญหาถึงส่วนประกอบของระบบในลักษณะองค์การรวม จะให้ผลดีมากกว่าการวิเคราะห์ปัญหาในระบบโดยการแยกส่วน นอกจากนี้ยังพบว่าระบบเปิดจะมีความสัมพันธ์กับสภาวะแวดล้อม ส่วนองค์การในระบบปิดนั้นจะไม่เปิดรับสิ่งใดๆ นำเข้ามาในระบบ ดังนั้นองค์การคือ ระบบที่ประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ แนวคิดเชิงระบบนี้จำเป็นต้องพิจารณาสภาวะแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในขององค์การ มิใช่จะพิจารณาแต่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งในระบบขององค์การหรือพิจารณาแต่เฉพาะระบบขององค์การโดยไม่พิจารณาสภาวะแวดล้อมภายนอกขององค์การด้วย

3) แนวความคิดเชิงสถานการณ์

วูดวาร์ด (Joan Woodward) สามารถสรุปได้ว่าการออกแบบโครงสร้างองค์การ จะมีความแตกต่างกันออกไปตามสภาวะแวดล้อมที่เข้ามากระทบ เช่น จากเทคโนโลยีที่แต่ละองค์การหรือองค์การผู้ผลิตแต่ละประเภทผลิตภัณฑ์ใช้ เช่น ในสภาวะแวดล้อมที่เทคโนโลยีที่เป็นการผลิตตามกระบวนการที่มีวิธีการทำงานยุ่งยากซับซ้อนนั้นจะมีสายการบังคับบัญชาหลายระดับ ในขณะที่

สภาวะแวดล้อมเทคโนโลยีที่เป็นการผลิตตามคำสั่งนั้น สายการบังคับบัญชาจะสั้นกว่า ดังนั้น โครงสร้างขององค์กรในสภาวะแวดล้อมเทคโนโลยีแบบการผลิตตามกระบวนการ จึงมีลักษณะที่เป็นโครงสร้างแบบสูง ส่วนโครงสร้างองค์กรในสภาวะแวดล้อมที่องค์กรต้องใช้เทคโนโลยี ในการผลิตตามคำสั่งของลูกค้า นั้น ควรจะมีลักษณะเป็นโครงสร้างแบบแบนราบ

1.5.4 แนวความคิดทางการจัดการยุคโลกาภิวัตน์

แนวความคิดทางการจัดการยุคโลกาภิวัตน์ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2548 : 80-83) ดังนี้

1) การควบคุมคุณภาพ องค์กรที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ในตลาดระดับโลกมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญในด้านคุณภาพ (Quality) ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง โดยเฉพาะการได้รับการยอมรับในมาตรฐานด้านคุณภาพระดับโลกจะต้องได้รับประกาศนียบัตร ISO 9000 จากองค์กรกำหนดมาตรฐานโลก (International Organization for Standardization) มาตรฐาน ISO นี้จะถือเป็นการรับประกันด้านคุณภาพกับผลิตภัณฑ์ขององค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องทำการปรับปรุงและพัฒนาทั้งในด้านกระบวนการดำเนินงาน ด้านโครงสร้าง ความรับผิดชอบ และทรัพยากรเพื่อให้เกิดคุณภาพและจะต้องผ่านการตรวจสอบและประเมินจากภายนอกอีกด้วย

2) การควบคุมคุณภาพโดยรวม ตามแนวความคิดของการควบคุมคุณภาพโดยรวม (Total quality management) เป็นการดำเนินการที่เน้นการควบคุมคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เพื่อให้บุคลากรทุกระดับเกิดการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการทำงานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเชื่อมโยงการปฏิบัติการต่างๆ ที่มีกระบวนการที่ขนานกันไว้จะทำให้สามารถทราบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

3) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Continuous improvement) เป็นความพยายามขององค์กรที่จะรักษาความได้เปรียบในเชิงคุณภาพไว้ โดยการหาวิธีการใหม่ๆ ที่จะนำเข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงผลการปฏิบัติการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความพยายามดังกล่าวมีความจำเป็นต้องทำควบคู่กับเทคนิคการเปรียบเทียบ (Benchmarking) ซึ่งการเปรียบเทียบนี้ องค์กรจะเปรียบตัวเองในด้านต่างๆ กับองค์กรที่มีประสิทธิภาพที่สุดในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติของตนเอง นอกจากนี้การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง จะเกิดผลได้ยังมีความจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของบุคลากรควบคู่ไปด้วย

4) การรี้อปรับระบบ ผลจากการปรับปรุงคุณภาพหรือวิธีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องดังกล่าวข้างต้น ตามวิธีการของญี่ปุ่นเป็นการปรับปรุงแบบค่อยเป็นค่อยไปที่ละขั้นตอน อย่างไรก็ตาม แนวความคิดทางการจัดการของการรี้อปรับระบบ (Re-engineering) จะเป็นการปรับปรุงคุณภาพ แบบทำทั้งระบบในครั้งเดียว ดังนั้นการปรับปรุงที่เห็นผลสำเร็จได้องค์การจะต้องตั้งแนวคิดและวิธีปฏิบัติออกมาจากกฎเกณฑ์และข้อสมมติฐานที่เก่าแก่และล้าสมัย รวมทั้งทำการกำหนดคิดใหม่ ทุกกระบวนการและทั้งระบบ ตั้งแต่การแสวงหาข้อมูล การวางแผน การพัฒนาบุคลากร การควบคุม การประเมินผลงาน เป็นต้น (วรพจน์ บุษราคัมวดี, 2551 : 30)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยมีที่ประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้

2.1. ความหมายของการท่องเที่ยว

ในปี พ.ศ. 2506 (ค.ศ. 1963) องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและท่องเที่ยวระหว่างประเทศขึ้นที่กรุงโรม ประเทศอิตาลี และได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยว” ไว้ว่า “การเดินทางเพื่อความบันเทิงรื่นเริงใจ การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยือนญาติหรือการไปร่วมประชุมแต่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพเป็นหลักฐานหรือไม่พำนักอยู่เป็นการถาวร”

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : W.T.O) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวดังนี้ “Tourism comprises the activities of the person traveling to and staying in places outside their usual environment for not more than one consecutive year for leisure, business and other purpose.” สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า 1 ปีติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อดูธรรมชาติและวัตถุประสงคืใดก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ (อิษมะห์ บาฮา, 2559)

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (2546 อ้างถึงใน อิษมะห์ บาฮา, 2559) การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราวผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

ไพฑูรย์ พงศะบุตร และวิลลาสวงศ์ พงศะบุตร (2542) ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) คือ การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พำนักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยมิใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้

จากคำนิยามความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) ผู้เขียนหลายท่านให้ความหมายไว้ข้างต้นสรุปได้ดังนี้ “การท่องเที่ยว” (Tourism) คือ การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไป และเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยวมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการแข่งขันกีฬา (อาทิ การแข่งขันกีฬา ซีเกมส์ โอลิมปิก เป็นต้น) การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง หรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น (อิชมะห์ บาสา, 2559)

2.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูงยิ่งในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้อันดับหนึ่งเมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ จากการศึกษาความสำคัญของการท่องเที่ยว พบว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศในด้านต่างๆ ดังนี้ (เจษฎา ขวัญเมือง และคณะ, 2554)

- 1) ความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ
 - (1) เป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ
 - (2) ช่วยลดปัญหาการขาดดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ
 - (3) ช่วยสร้างอาชีพและการจ้างงาน
 - (4) ก่อให้เกิดการกระจายรายได้
 - (5) ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจของท้องถิ่น
 - (6) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระตุ้นการผลิต
- 2) ความสำคัญต่อสังคมของประเทศ
 - (1) ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่น
 - (2) ช่วยสร้างความเจริญทางสังคมให้แก่ท้องถิ่น
 - (3) ช่วยอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
 - (4) ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา
 - (5) ช่วยลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่น
 - (6) ช่วยกระตุ้นให้มีการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินที่ไร้ค่ามาประดิษฐ์เป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่าย
 - (7) ช่วยสร้างสันติภาพและความสามัคคี

นอกจากนี้ สุรเชษฐ์ เชษฐมาต (2546 : 78) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวมีความสำคัญ ดังนี้

1) การท่องเที่ยวเป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลินจากแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนเป็นการช่วยผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าและความเครียดทำให้สุขภาพทางกายและจิตใจสดชื่นดีขึ้น พร้อมทั้งจะกลับไปเผชิญกับภารกิจต่างๆ และการดำรงชีวิตที่จำใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่ ตลอดเวลาการเดินทาง ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตในด้านต่างๆ และเข้าใจสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่ไปเยือนดีขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มจิตสำนึกที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

2.3 ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธินครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทยยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น เมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมาจากองค์การท่องเที่ยวโลกมีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้ (สุชาติ วงษ์ชัยภูมิ, 2551 : 38)

1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) ประกอบด้วย

- (1) หากการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีระบบที่ดีจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบได้ ในอดีตไม่ได้สนใจกันมากนักจนกระทั่งกระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับโลกได้เข้ามามีบทบาทในประเทศไทย หลายฝ่ายเริ่มมองเห็นคุณค่าของการท่องเที่ยวต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้นตามลำดับ

- (2) การท่องเที่ยวเป็นกลไกธรรมชาติที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมของแต่ละฝ่ายดีขึ้น และนำไปสู่ความเข้าใจและมีมิตรภาพที่ดีต่อกัน

- (3) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้การไหลเวียนของเศรษฐกิจและการจ้างงานทั้งในระดับท้องถิ่นภูมิภาคและประเทศโดยรวม

(4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(5) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(6) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (agro tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงามและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

(7) การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (astrological tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

(8) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความสำคัญของการท่องเที่ยวดังกล่าว สรุปว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญ ดังนี้

- (1) เปิดโอกาสให้มีการศึกษาเรียนรู้ประสบการณ์ความแปลกใหม่
- (2) เป็นการใช้เวลาว่างของมนุษย์เพื่อแสวงหาความสุขและความเพลิดเพลิน
- (3) เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและบริเวณโดยรอบ

2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) ประกอบด้วย

(1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (historical tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(2) การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อการยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

(3) การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (rural tourism/village tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ประกอบด้วย

(1) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (health tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (health beauty and spa)

(2) การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม

ต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่นการทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

(3) การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (sports tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดาน โตคลื่น สกีนํ้า เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้นได้รับความประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(5) การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

(6) การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (homestay & farmstay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่นได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

(7) การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (longstay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือการท่องเที่ยวโดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนานๆ อย่างน้อย 1 เดือน

(8) การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (incentive travel) หมายถึงการจูงใจให้แก่อำนาจของกลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้าต่างๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอางจากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจ

เที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักแรมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทางเป็นการจัดรายการพักแรมตั้งแต่ 2-7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

(9) การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I=incentive/C=conference/E=exhibition) เป็นการจ้ดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจ้ดนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจ้ดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ที่ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักค้างแรม 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมา รวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

(10) การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ขึ้นมา เช่น Green tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรีหรือ Volunteer tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานสีกนามิในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเอง และขึ้นอยู่กับเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร (วาริษฐ์ มัธยมบุรุษ, 2552)

2.4 แนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

โศรยา สิ่งชูวงศ์ (2546) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ การดำเนินงานพัฒนาสภาพชุมชนด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐาน โดยมี การวางแผนการจัดการจากภาครัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอันจะทำให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งจะควบคู่ไปกับการรักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจ ทั้งนี้ จำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของชุมชน และเกิดการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม

Williams and Lawson (2001 อ้างถึงใน โศรยา สิ่งชูวงศ์, 2546) กล่าวว่าไว้ว่า เป้าหมายหลักของผลกระทบทางสังคม การวิเคราะห์คือการให้นักพัฒนาหน่วยงานท้องถิ่นและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่มีข้อมูล เกี่ยวกับทัศนคติของชุมชนต่อการท่องเที่ยวเพื่อให้การรับรู้ผลกระทบในเชิงบวกอาจจะเสริมและการรับรู้เชิงลบผลกระทบจะลดลงมากขึ้นผ่านการวางแผนการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพ

Brent W.Ritchie and Mikko Inkari (2006 อ้างถึงใน โศรยา สิ่งชูวงศ์, 2546) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จะมีความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้ทางเศรษฐกิจและผลประโยชน์ทางสังคม ในระดับที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องรายได้และการมีส่วนร่วมร่วมของท้องถิ่นในการวางแผนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

Shao (2007 อ้างถึงใน โศรยา สิ่งชูวงศ์, 2546) กล่าวว่าไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวในชนบทได้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในชนบท ผ่านการท่องเที่ยวในชนบท ได้แก่ ทักษะการบริการและการฝึกอบรมภาษาต่างประเทศในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทักษะความรู้และคอมพิวเตอร์ ที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวในชนบท ทำให้คนในท้องถิ่นเพิ่มความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งใหม่ได้ในการท่องเที่ยว

Shunli Gao, Songshan Huang and Yucheng Huang (2009 อ้างถึงใน โศรยา สิ่งชูวงศ์, 2546) กล่าวว่าไว้ว่า ความสำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่น จะเป็นการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจท้องถิ่นและเป็นการการพัฒนาสังคมชนบท ดังนั้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐสำคัญที่สุดในการท่องเที่ยวในท้องถิ่น นอกจากนั้นการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจะต้องมีมาตรการในการรักษาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ด้วยเพื่อความยั่งยืนในท้องถิ่น

2.5 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย ดังนี้

1) การสร้างสิ่งดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยว (Attractions) จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้นๆ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวอยากเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวแล้วเกิดความประทับใจ อาจเป็นสิ่งผลิตเพลินแก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social attractions) หรือ สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built attractions) รวมถึงกิจกรรมที่มนุษย์จัดขึ้น ซึ่งเป็นสาเหตุให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (Dickman, 1996 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 20)

2) การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มีความเหมาะสมต่อการเดินทางท่องเที่ยวอย่างไร โดยพิจารณาจากระยะทางจากจุดศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมืองนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางของการเชื่อมโยงการคมนาคม พิจารณาจากลักษณะการเดินทางว่าเป็นอย่างไร เช่น โดยรถยนต์ เรือ หรือการเดินทางเท้า สภาพของเส้นทางเอื้ออำนวยต่อการเดินทางมากน้อยเพียงใด มีสภาพเป็นถนนคอนกรีต ลาดยาง ลูกวัง หรือถนนดิน

3) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาประสบการณ์ ดังนั้นจำเป็นต้องมีกิจกรรมต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วม โดยกิจกรรมเหล่านั้นอาจเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต (พยอม ธรรมบุตร, 2549 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 20) สถานที่ท่องเที่ยวควรจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ (Activities) ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมต่างๆ ควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย (Dickman, 1996 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 20)

4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ให้บริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้นอย่างประทับใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวอยากจะทำท่องเที่ยววันขึ้น หรือกลับมาเที่ยวซ้ำในโอกาสหน้า (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

ดังนั้น จัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวจำนวน 4 ด้าน ด้านการคมนาคม (Accessibility) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ด้านสิ่งดึงดูดใจ

(Attraction) และ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) เป็นกรอบในการอธิบายถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อนำแนวทางจากข้อเสนอแนะมาสร้างแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และนำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านมาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการอธิบายและสังเคราะห์เป็นการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

2.6 แนวคิดศักยภาพและการจัดการท่องเที่ยว

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้น ว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2529 อ้างถึงใน อภาวดี ทับสิริรักษ์, 2555 : 41) ได้เสนอหลักเกณฑ์การพิจารณา และการกำหนดศักยภาพ หรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวไว้ ดังนี้

1) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงาม ลักษณะเด่นในตัวเอง ความเก่าแก่ ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติ และวิถีชีวิต

2) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทาง ระยะเวลามาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

3) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่างๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

4) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพ สภาพอากาศ ระบบนิเวศ และสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

5) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการสาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

6) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบันได้แก่ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

จารุณี กลิ่นดีปาลี (2541) ได้นำเสนอหลักเกณฑ์การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยต้องครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่ คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะ หรือมีความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถานที่มีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่ ลักษณะภูมิทัศน์ ความ

สะดวก ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพของเส้นทาง ฤดูกาล ระยะทางจากจุดศูนย์กลาง การท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นต้น

2) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียง การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเข้าถึง เช่น ถนน ไฟฟ้า แหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่ให้เกินขีดความสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่

3) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ คือ การพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ โอกาสในการสร้างจิตสำนึก และการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4) เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม คือการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้าง และประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจ หรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ทั้งนี้ ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนา เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมใดๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายและได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างมีประสิทธิภาพ

ธรรมศักดิ์ โรจนสุนทร (2542 อ้างถึงใน อภาวดี ทับสิริรักษ์, 2555 : 41) แบ่งองค์ประกอบที่นำมาเป็นเครื่องบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

1) ปัจจัยจูงใจหลักของการท่องเที่ยว พิจารณาจากสถานที่ตั้งและลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวนั้นต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายๆ ด้าน เช่น ความต้องการในด้านความสงบในการพักผ่อน ความสนุกสนาน การหาประสบการณ์ ซึ่งปัจจัยจูงใจหลักแบ่งได้ 3 ชนิด ได้แก่ ปัจจัยจูงใจด้านธรรมชาติ ปัจจัยจูงใจในด้านประวัติศาสตร์และศาสนา และปัจจัยจูงใจทางด้านกิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้น

2) ปัจจัยประกอบ ได้แก่ คุณค่าดึงดูดใจจากสภาพแวดล้อม ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และลักษณะภูมิทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ ความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคม ภัยธรรมชาติ และการเมือง

3) ปัจจัยสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ สิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้มาตรฐาน ด้านที่พักและอาหาร การสื่อความหมาย ข้อมูลข่าวสาร การให้ข่าวสารประชาสัมพันธ์ ตลอดจน สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

4) ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ต้องพิจารณาถึงโครงข่ายการคมนาคม ทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ บริการสาธารณะ เช่น ไฟฟ้า น้ำ การระบายน้ำ การกำจัดขยะ ตลอดจนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม

สรุปได้ว่าศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุง หรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงรวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นว่ามีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพขององค์กรจากความพร้อมหรือความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร, บุคลากร,งบประมาณ, วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (อภาวดี ทับสิริรักษ์, 2555 : 41)

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่างๆ อาทิ ทัวร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นต้น (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนอง, ม.ป.ป. อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 10)

วศิน ปัญญาวุฒตระกูล (2550) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไว้ว่า คือ การท่องเที่ยวไปตามสถานที่ประวัติศาสตร์ โบราณสถานที่สำคัญหรือมีชื่อเสียง ตลอดจนการท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นเนื่องในเทศกาลต่างๆ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน, ม.ป.ป. อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 10) ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ทั้งจากกระแสความต้องการของ

นักท่องเที่ยว หรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกี่ยวพันกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงสถานที่ที่มีความผูกพันทางจิตใจของชนรุ่นหลัง เพื่อชื่นชมและเรียนรู้ต่อประวัติศาสตร์และโบราณสถานในแหล่งท่องเที่ยวนั้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

รูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เช่น การจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ชมซากอารยธรรมโบราณสถานต่างๆ อนุสาวรีย์/อนุสรณ์สถาน สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นต้น ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์จำเป็นต้องมีการจัดการอย่างเป็นระบบอย่างมีคุณภาพ หากขาดการจัดการที่ดีจะมีผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้เช่นกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่

- 1) การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
- 2) การดำเนินการโดยคำนึงถึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว
- 3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีการจัดการด้านการอนุรักษ์ ด้านการบริหารจัดการ
- 4) การให้ความรู้และสร้างจิตสำนึก การเปิดโอกาสและสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งการกระจายรายได้สู่ชุมชน

ธนกร สุวุฒิกุล (2552 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 11) ได้กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ไว้ว่าเป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical Attraction) ประกอบด้วยโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณกำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน สิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม เป็นต้น

ดวงทิพย์ สุขศรี (2552 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 11) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาคมในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว เป็นที่ยอมรับกันว่า การท่องเที่ยวนั้นเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรม ที่นับวันก็ยิ่งมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในอันดับต้นๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานทั้งทางตรง และทางอ้อมให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ในอดีตจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบ "มวลชน" (Mass Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยการให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม จึงก่อให้เกิดการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยว หรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัด จนทำให้เป็นที่กล่าวกันมากกว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จนทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่ง ตกอยู่ในสภาพผู้ป่วยที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยา จึงนับว่าเป็นการเสียโอกาส ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

3.2 ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทที่มนุษย์สร้างขึ้นแต่มีความแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นประเภทอื่น เนื่องจากมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม รวมถึงความผูกพันทางจิตใจต่ออนุชนรุ่นหลัง ประเทศไทยมีแหล่งประวัติศาสตร์จำนวนมาก กระจายอยู่ตามภาคต่างๆ ทั่วประเทศไทยและมีความเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นจุดดึงดูดสำคัญด้านการท่องเที่ยว แต่การเปิดแหล่งประวัติศาสตร์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยขาดการจัดการที่ดี อาจทำให้โบราณสถานและสภาพแวดล้อมของแหล่งประวัติศาสตร์เกิดความเสื่อมโทรมได้ จนบางครั้งยากต่อการฟื้นฟูแก้ไขให้กลับคืนสู่สภาพเดิม และส่งผลกระทบต่อทางลบต่อการท่องเที่ยวในที่สุด (ชนกร สุวฒิกุล, 2552 อ้างถึงใน นัยนา โอภาสตระกูล, 2557 : 11)

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชม และเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่น พื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของ สภาพแวดล้อม ซึ่งอุทยานประวัติศาสตร์พิจิตรจัดได้ว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีประวัติ ความเป็นมาและโบราณคดีที่สำคัญ

3.3 ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ในที่นี้ประกอบด้วย (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2552)

- 1) อุทยานประวัติศาสตร์ (Historical Park)
- 2) ซากอารยธรรม แหล่งโบราณคดีเมืองโบราณ (Dead Monuments / Archaeological Sites/Old Town)
- 3) พระราชวัง วัง พระตำหนัก ตำหนัก พระที่นั่ง คຸ້ມ (Palace/Residence of royalty)
- 4) ศาสนสถาน (Religious Place)
- 5) ปราสาทหิน ปรางค์กู่ (Sandstone Sanctuary)
- 6) อนุสาวรีย์อนุสรณ์สถาน ศาลวีรชน สุสาน (Monument)
- 7) พิพิธภัณฑ์ทางด้านประวัติศาสตร์ศิลปวัฒนธรรมและศิลปะร่วมสมัย (Historical and Cultural Museum)
- 8) ป้อมปราการ กำแพงเมือง ประตูเมือง คูเมือง (Fortress/City Wall/City Gate/Moat)
- 9) สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรม (Other Historical and Cultural Elements)
- 10) สิ่งปลูกสร้างที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรม (Architectural Building)

การที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวได้นั้น แหล่งท่องเที่ยววันนั้นจะต้องมีความดึงดูดใจและความน่าสนใจอยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ในการดึงดูดใจสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้เป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น รวมถึงการสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม (สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว, 2552) ดังในกรณีศึกษาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประเภทโบราณสถาน ดังต่อไปนี้

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ประเภทโบราณสถานเป็นคำที่มีมานานแล้วตั้งแต่เมื่อครั้งที่มีการจัดทำพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานเล่มแรก พ.ศ. 2493 ก็ปรากฏคำว่าโบราณสถาน ซึ่งให้ความหมายไว้ว่าหมายถึง “สถานที่ก่อสร้างซึ่งเป็นของโบราณ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2502) ต่อมามีการชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถานเสียใหม่ในปี พ.ศ. 2525 คำว่าโบราณสถานจึงได้เปลี่ยนความหมายไปเป็น “สิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ เช่น โบสถ์ วิหาร วัง มีอายุเก่ากว่า 100 ปีขึ้นไป” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538) และเพิ่มความหมายทางกฎหมายไว้ด้วยว่าหมายถึง “อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ความหมายของคำว่าโบราณสถานดังกล่าวยังคงใช้อยู่จนปัจจุบันนี้ตามที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

สำหรับคำจำกัดความเฉพาะที่ใช้ในบทบัญญัติของกฎหมายที่ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยโบราณสถานศิลปวัตถุ โบราณวัตถุ และการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2477 ได้ให้นิยามคำว่าโบราณสถานไว้หมายความว่า “อสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งอย่างใด หรือซากปรักหักพังแห่งอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือความจริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อันมีอยู่ในสิ่งนั้น เป็นประโยชน์ในทางประวัติศาสตร์โบราณคดี หรือศิลปกรรม” (ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน, 2478) แต่ในการตราพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2505 ได้มีการแก้ไขนิยามคำว่าโบราณสถานเสียใหม่ โดยให้หมายความว่า “อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี” (พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504, 2504) และเมื่อปี พ.ศ. 2535 มีการแก้ไขนิยามคำว่าโบราณสถานอีกครั้ง

โดยพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นความหมายที่ใช้มาจนทุกวันนี้ ได้แก่ “โบราณสถาน” หมายความว่า อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้น เป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และอุทยานประวัติศาสตร์ด้วย (พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535, 2535)

โดยสรุปแล้วอายุหรือลักษณะแห่งการก่อสร้างหรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี โดยมีหลักการสำคัญในการพิจารณา ได้แก่

- 1) อายุของอสังหาริมทรัพย์
- 2) ลักษณะการก่อสร้างของอสังหาริมทรัพย์
- 3) หลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์

เมื่อพิจารณาจากหลักการใดหลักการหนึ่งในสามข้อนี้จะต้องเป็นประโยชน์ในทางศิลป ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งจึงจะถือได้ว่าอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นโบราณสถาน

ความหมายของ “โบราณสถาน” ตามพระราชบัญญัติโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติมพ.ศ. 2535 ที่กล่าวถึงในข้างต้น มีความหมายหรือคำจำกัดความสอดคล้องกับคำในภาษาอังกฤษเช่นคำว่า “cultural heritage” ของ องค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งได้กำหนดความหมายสถานที่ต่างๆ ไว้ดังต่อไปนี้ (นิจ หิณู ชิระนันท์, 2558 : 5 อ้างถึงใน นิสา พิมพิเศษ, 2554 : 14-15)

1) อนุสรณ์สถาน เป็นงานทางสถาปัตยกรรมหรือผลงานประติมากรรมและจิตรกรรมขนาดใหญ่ส่วนประกอบหรือโครงสร้างของธรรมชาติทางโบราณคดีจารึก ถ้าที่อยู่อาศัยและร่องรอยหลากหลายผสมรวมกันซึ่งมีคุณค่าอันเป็นสากลโดดเด่นจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวิทยาศาสตร์

2) กลุ่มอาคาร กลุ่มของอาคารที่เชื่อมต่อกันหรือแยกจากกันเพราะลักษณะสถาปัตยกรรมและความเข้ากันสนิทเป็นเรื่องเดียวกันหรือจัดวางในภูมิทัศน์มีคุณค่าอันเป็นสากลโดดเด่นจากมุมมองทางประวัติศาสตร์และศิลปะวิทยาศาสตร์

3) แร่งเป็นผลงานของการกระทำของมนุษย์หรือคนผนวกระหว่างผลงานของธรรมชาติและของมนุษย์ในบริเวณที่รวมถึงแหล่งโบราณคดีซึ่งมีคุณค่าอันเป็นสากลโดดเด่นจากมุมมองด้านประวัติศาสตร์ความงามชาติพันธุ์วิทยาและมานุษยวิทยา

นอกจากนี้ ICOMOS หรือสภาวะระหว่างชาติว่าด้วยอนุสรณ์สถานนั้นแหล่งโบราณคดี ความหมายของคำว่า Monument, Group of building และ Site ไว้ว่า (กรมศิลปากร, 2533 : 199-200 อ้างถึงใน นิสา พิมพิเศษ, 2554 : 15)

Monument หรือโบราณสถานครอบคลุมถึงส่วนโครงสร้างรวมถึงสิ่งก่อสร้าง ประกอบถาวรอื่นๆ ที่ติดอยู่คุณค่าในทัศนทางประวัติศาสตร์ศิลปกรรมสถาปัตยกรรมวิทยาศาสตร์ หรือชาติพันธุ์วิทยา คำนิยามนี้รวมไปถึงประติมากรรมและจิตรกรรมชิ้นส่วนหรือสิ่งก่อสร้างทาง โบราณคดีจารึกที่อยู่อาศัยและสิ่งต่างๆ ที่ประกอบกันอยู่ในขอบข่ายของสิ่งต่างๆ ที่กล่าวมา

Group of building หรือกลุ่มอาคารโบราณสถานครอบคลุมถึงกลุ่มอาคารหรือ ส่วนที่แยกออกไปหรือส่วนที่ต่อเนื่องการของอาคารในสภาพแวดล้อมของอาคารไม่ว่าจะอยู่ในเขต เมืองหรือชนบทซึ่งตัวสถาปัตยกรรมเองหรือส่วนประกอบเกี่ยวเนื่องหรือภูมิทัศน์มีคุณค่าในทัศนทาง ประวัติศาสตร์วิทยาศาสตร์สังคมหรือชาติพันธุ์วิทยา

Site หรือแหล่งโบราณคดีครอบคลุมถึง พื้นที่ภูมิประเทศและภูมิพัคทั้งหมดผลงาน ของมนุษย์หรือผลงานของธรรมชาติและมนุษย์และรวมถึงสวนและอุทยานทางประวัติศาสตร์ซึ่งมี คุณค่าในทัศนทางโบราณคดีประวัติศาสตร์สุนทรียศาสตร์ชาติพันธุ์วิทยาหรือมานุษยวิทยา

การดำเนินการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทโบราณสถาน ให้คงอยู่นั้นเป็น ขั้นตอนที่ประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ มากมายทั้งการดำเนินงานทางวิชาการตลอดจนวิธีการ ปฏิบัติงานที่ต้องใช้เทคนิควิชาการเฉพาะแขนง ดังนี้ (กรมศิลปากร, 2533 : 49-51 อ้างถึงใน นิสา พิมพิเศษ, 2554 : 16-17)

1) ขั้นตอนการสำรวจศึกษาและวิจัย การสำรวจโบราณสถานทั้งจำนวนองค์ประกอบ สภาพของโบราณสถานและจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโบราณสถาน ลักษณะและคุณค่าทางศิลปกรรมสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์และโบราณคดีของโบราณสถานนั้นๆ

2) ขั้นตอนการพิทักษ์รักษา เป็นขั้นตอนการควบคุมและดูแลรักษาโบราณสถานให้คง สภาพเดิมโดยมีมาตรการ ขั้นพื้นฐานในการพิทักษ์รักษาโบราณสถานคือ

(1) มาตรการป้องกันเป็นการกำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติมิให้โบราณสถานถูก ทำลาย

(2) มาตรการในการปราบปรามเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดในเรื่องการทำลาย โบราณสถานอาจออกมาในรูปแบบของการบังคับใช้กฎหมาย

(3) มาตรการในการอนุรักษ์เป็นกระบวนการใหญ่ ที่ใช้ในการจัดการโบราณสถาน ให้คงอยู่และเป็นการใช้กลไกในการจัดการเข้าคุ้มครองเพื่อมีการแก้ไขหรือทำลายหลักฐานนั้นๆ

3) ขั้นตอนการใช้ประโยชน์เป็นกระบวนการในการบริหารจัดการโบราณสถานให้เกิด ประโยชน์ด้านต่างๆ เช่น

- (1) ประโยชน์ทางการศึกษา
- (2) ประโยชน์ทางสังคม
- (3) บริบททางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว
- (4) ประโยชน์ทางการเมืองเป็นต้น

3.3.1 ความสำคัญของโบราณสถาน

ในเชิงวิชาการนั้นเป็นที่ประจักษ์ชัดเจนว่า เราสามารถเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาของมนุษย์สมัยอดีตได้จากโบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งโบราณคดีประเภทต่างๆ นอกจากนี้ เรายังสามารถเรียนรู้ถึงวิธีการ ดินรนชนขยายและปรับตัวของมนุษย์เพื่อการอยู่รอดเพื่อการดำรงสังคมให้คงอยู่ จึงเป็นที่ยอมรับกันว่าโบราณสถาน โบราณวัตถุ และแหล่งโบราณคดีนั้นก็เปรียบได้เสมือนเป็นภาษาที่บรรจุความรู้มานาประการอยู่มากมายนับไม่ถ้วน ซึ่งคนในปัจจุบันสามารถถอดเขียนหรือประยุกต์เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไม่สิ้นสุด ด้วยเหตุนี้โบราณวัตถุ โบราณสถาน และแหล่งโบราณคดีจึงถูกจัดไว้เป็น “ทรัพยากรทางวัฒนธรรม” หรือ “ทรัพย์สินทางวัฒนธรรม” หรือ “มรดกทางวัฒนธรรม” ของแต่ละชาติในกรณีของประเทศไทยนั้น ก็เห็นความสำคัญนี้และเห็นว่าจำเป็นต้องอนุรักษ์แหล่งโบราณคดี ดังนั้น จึงระบุไว้ในกฎหมายว่า (วสันต์ วรรณวโรทร, 2552 : 11-12)

นอกจากนี้ โบราณสถาน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สูงค่าของชาติ ยังมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่แสดงให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี และความเจริญของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง รวมไปถึงของชาติ
- 2) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สะท้อนเรื่องราวในอดีตของท้องถิ่น อีกทั้งยังให้ข้อมูลในการศึกษาทางวิชาการด้านต่างๆ เช่น ประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ความสัมพันธ์กับดินแดนอื่นๆ
- 3) เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชุมชนและของประเทศชาติที่สามารถก่อให้เกิดรายได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 4) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
- 5) เป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในสังคม

3.3.2 คุณค่าและความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม

โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานและจดหมายเหตุหรือจดหมายเหตุท้องถิ่นเป็นมรดกที่สำคัญทางวัฒนธรรมและมีคุณค่าต่อประเทศในด้านต่างๆ ทั้งความสำคัญในแง่ของการศึกษาเชิงวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมถึงคุณค่าที่มีผลทางด้านจิตใจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย ซึ่งคุณค่าและความสำคัญที่ว่ามีดังนี้

1) มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ประเทศและของโลก หมายความว่า โบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีอายุในท้องถิ่นเป็นหลักฐานสำคัญยืนยันว่าบรรพบุรุษของเราที่อาศัยอยู่บนผืนแผ่นดินนี้มีความเป็นอยู่อย่างไร ทำมาหากินกันอย่างไร มีความเชื่อในศาสนาเช่นใด มีการสืบต่อลงมาจนถึงสมัยของเราได้อย่างไร ซึ่งนับเป็นหลักฐานบ่งบอกความเป็นมาของประเทศไทยได้เป็นอย่างดี ทำให้เราได้รับประวัติศาสตร์ของชาติทั้งด้านการเมือง การปกครอง การศาสนา การค้าขาย การทำมาหากิน

2) มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่แสดงถึงเกียรติ ความภาคภูมิใจของคนในท้องถิ่นและในชาติ หมายความว่า ศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นสิ่งก่อสร้างที่สวยงามตามลักษณะไทยเช่น โบสถ์ วิหาร ศาลา พระราชวัง บ้านไทยภาคต่างๆ หรือรูปปูนปั้น รูปหล่อ รูปแกะสลัก ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องในพุทธศาสนา เช่น พระพุทธรูป ลวดลายปูนปั้นประดับเจดีย์ วิหารลายแกะสลักไม้แบบไทยสมัยต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งยืนยันถึงความเป็นเลิศทางฝีมือในงานศิลปะในแต่ละยุคแต่ละสมัยและจะเห็นได้ว่างานฝีมือดังกล่าวได้สืบทอดต่อเนื่องมาอย่างไม่ขาดสาย แสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมไทยอันเป็นเกียรติภูมิสูงของเราที่ควรแก่การทํานุบำรุงรักษาไม่ให้สูญหาย

3) มรดกทางวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้สึก ความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่ประชาชนระดับต่างๆ ตั้งแต่ในครอบครัว หมู่บ้าน ท้องถิ่น และระดับประเทศ กล่าวคือ โบราณสถาน โบราณวัตถุ เนื่องในศาสนาได้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจเป็นที่สักการบูชาของประชาชนจำนวนมากทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ นอกจากนี้ ยังมีศาสนสถาน และศาสนวัตถุในสถานที่อื่นๆ อีกมากมายที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมีความศรัทธาเชื่อถือร่วมกันก่อให้เกิดประเพณีต่างๆ ในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถก่อให้เกิดความสามัคคีกลมเกลียวในหมู่ประชาชนท้องถิ่นได้

4) มรดกทางวัฒนธรรมเป็นหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าและวิจัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของมนุษย์ ความเป็นอยู่ เทคโนโลยี ศาสนา ความเชื่อ การปกครอง การค้าขาย การเดินทาง ตลอดจนการประดิษฐ์คิดค้น ฯลฯ

5) มรดกทางวัฒนธรรมมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาท้องถิ่นในปัจจุบัน เพราะในที่แห่งใดมีโบราณสถานหรือแหล่งโบราณคดีก็จะมี การขุดค้น อนุรักษ์ บูรณะ ตลอดจนการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแหล่งศึกษาและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม หากมีการวางแผน

สร้างระบบอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา และถนนหนทางเข้าสู่โบราณสถานและหมู่บ้านใกล้เคียง ก็จะมีนักเรียน และนักท่องเที่ยวต่างถิ่นเข้าไปเที่ยวชมก่อให้เกิดรายได้แก่หมู่บ้านทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งหากโบราณสถานทุกแห่งได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับหมู่บ้านก็จะส่งผลให้ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม (วสันต์ วรรณวโรทร, 2552 : 11-12)

4. แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

ปัจจุบันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจัดว่าเป็นประเด็นสำคัญสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเนื่องจากจะต้องใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ได้ในระยะยาว ซึ่งมีแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังนี้

Shirley Eber (2005 อ้างถึงใน รณกร เจริญศรี, 2556 : 9-10) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐาน ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่ามีอยู่ 10 ประการ ดังนี้

1) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดี เท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น

2) การลดการบริโภคของเสียเกินความจำเป็น เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไปเกินความจำเป็นและการลดของเสียเพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาวและเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว

3) การรักษาความหลากหลาย เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยว

4) การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหมายถึงการใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบของการดำเนินโครงการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อม ทุกด้านที่อาจเกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

5) การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัดแต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม

6) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว

7) การศึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน เป็นการปรึกษาหารือกัน สม่่าเสมอระหว่างภาครัฐ ผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วม ในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งแก้ปัญหาและลดความขัดแย้งในผลประโยชน์

8) การฝึกอบรมบุคคลกร เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภท ทุกระดับ ให้ มี ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับการบริการ ท่องเที่ยว

9) การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว เป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวให้ พร้อมเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจและเคารพสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของ แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

10) การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยและการติดตามตรวจสอบอย่างมี ประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ท้องถิ่น และ นักท่องเที่ยวลงทุน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กล่าวว่า การท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์กับการท่องเที่ยว ขอบเขตของการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาการ ท่องเที่ยวที่มุ่งสู่ความยั่งยืน คือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือน สม่่าเสมอ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวดึงดูดใจนักท่องเที่ยวไว้ได้ กิจกรรมการบริการมีกำไร ไม่มี ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม หรือหากมีต่อน้อยที่สุด ความ ยั่งยืนในที่นี้จึงหมายถึงความยั่งยืนของทรัพยากร ชุมชน และตลาดการท่องเที่ยว (รณกร เจริญศรี, 2556 : 13)

ศรัณย์ เลิศรักษัมมงคล (2540 : 12 อ้างถึงใน รณกร เจริญศรี, 2556 : 13-14) ได้ ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ ว่า หมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของ การถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรม นั้นจะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้นได้รายได้จากความรู้และ นักท่องเที่ยวได้อรรถประโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น

พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ (2540 : 3 อ้างถึงใน รณกร เจริญศรี, 2556 : 13-14) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีได้ทำลายทรัพยากรท่องเที่ยวให้หมดเปลืองหรือหมดไป ยังคงเป็น ทรัพยากรที่ดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยวได้อย่างไม่มีวันหมดสิ้น

จากความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังกล่าวข้างต้นจึงพอสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยมเพื่อสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้มีผล อย่างเป็นธรรม ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมได้รับผลประโยชน์ตอบแทนอย่างเหมาะสม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่มีเลยอย่างยืนยาว” หรือจะสรุปอย่างง่ายๆ จากความหมายดังกล่าวข้างต้นได้ว่า “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังต่อไปนี้ คือ

- 1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม
- 2) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- 3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
- 4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยืนยาว
- 6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย”

พหุ ประ โท ชีวะ

4.1 แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืน

1) การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ขึ้นมาให้เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์โบราณคดี จนกลายเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้าไปเยี่ยมชมจึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ตลอดเวลา ซึ่งมีแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุกระทำดังต่อไปนี้คือ

2) การออกกฎหมายคุ้มครองควบคุม เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าของประเทศที่ทุกคนจะต้องช่วยกันดูแลรักษา จึงต้องออกกฎหมายประกาศให้ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทนี้เป็นพื้นที่อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติสืบต่อไป ซึ่งประเทศไทยได้จัดแบ่งลักษณะพื้นที่อนุรักษ์ทางวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่คือ

ประเภทที่ 1 อุทยานประวัติศาสตร์ เป็นพื้นที่ที่กำหนดขอบเขตให้เป็นพื้นที่ทางประวัติศาสตร์ องค์กรประกอบทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งที่มนุษย์สร้างขึ้นและโดยธรรมชาติอันมนุษย์นำมาใช้งาน เพื่อจะทำให้สาระทางประวัติศาสตร์และพิทักษ์รักษาพื้นที่เหล่านี้ได้ดำรงคงอยู่อย่างยั่งยืน

ประเภทที่ 2 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ เป็นสถานที่ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุหรือศิลปวัตถุอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน นอกจากนั้นยังต้องออกกฎหมายคุ้มครองป้องกันรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวประเภท นี้ให้คงอยู่คู่ประเทศอย่างยั่งยืน พร้อมกำหนดบทลงโทษผู้ละเมิดหรือฝ่าฝืน เช่นการออก พระราชบัญญัติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เป็นต้น

3) การป้องกันการลักลอบและทำลาย เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จึงต้องป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวเหล่านี้้อย่างยั่งยืน โดยจัดให้มีหน่วยงานพร้อมเจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาเพื่อมิให้ถูก ทำลายหรือมีการลักลอบเข้าไปขุดค้นหาสมบัติที่มีความสำคัญ นอกจากนี้อาจจะจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไปทำการ ดูแลบูรณะให้อยู่ในสภาพเดิมมากที่สุด

4) การจัดทำงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซม เนื่องจากการบูรณะซ่อมแซม ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงมาก รัฐบาลควรจัดทำงบประมาณให้อย่างเพียงพอในการบูรณะซ่อมแซม บางครั้งอาจจะต้องขอความช่วยเหลืองบประมาณการบูรณะซ่อมแซมจากองค์การวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่ง สหประชาชาติ (UNESCO) เป็นต้น

5) การจัดหาสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ เนื่องจากโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่มีความค่าทางประวัติศาสตร์และง่ายต่อการถูกโจรกรรม จึงต้องจัดหาสถานที่สำหรับเก็บรวบรวมโบราณวัตถุให้อยู่ในสภาพปลอดภัย สะดวกในการดูแลรักษา และสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ได้อีกด้วย

6) การดูแลรักษาความสะอาด เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและโบราณคดี ถ้าเกิดความสกปรกขึ้นในสถานที่เหล่านั้นแล้ว ย่อมไม่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมได้ จึงต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดอย่างใกล้ชิด พร้อมกับจัดเตรียมภาชนะไว้รองรับขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ และต้องขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ช่วยกันรักษาความสะอาดด้วย

7) การกำหนดผังเมือง เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุเป็นสิ่งที่มีความค่าทางสถาปัตยกรรมและโบราณคดีจึงไม่ควรให้มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ มาบดบังความสวยงามของโบราณสถานเหล่านั้น จำต้องกำหนดผังเมืองในทุกจังหวัดที่มีโบราณสถานตั้งอยู่เพื่อป้องกันมิให้มีการปลูกสร้างสิ่งใดๆ มาบดบังความสวยงามของโบราณสถานเหล่านั้น (รณกร เจริญศรี, 2556 : 14-15)

4.2 แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคม และเป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวสนใจเดินทางไปเยี่ยมชม จึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ไว้ให้อยู่สืบทอดกันไปชั่วกาลนาน ซึ่งการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมสามารถกระทำดังต่อไปนี้ คือ

1) การปลูกฝังให้เห็นคุณค่า เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่มีความค่าของเฉพาะท้องถิ่น ดังนั้น ทางจังหวัดควรทำการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ประชาชนเข้าใจและปลูกฝังให้เห็นคุณค่า เพื่อให้เกิดความรักความหวงแหน และพร้อมที่จะช่วยสืบทอดกันไปไม่ให้อสูญหาย

2) การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรม เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ด้านประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีความค่าของเฉพาะท้องถิ่น จึงควรจัดงานเทศกาลเพื่อ ส่งเสริมด้านประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้นให้คนต่างถิ่นได้รู้จัก โดยจัดในช่วงเวลาที่เหมาะสมและถูกต้องกับด้านประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเหล่านั้น แล้วอาจเรียกเก็บเงินค่าเข้าชมจากนักท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม และ

ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมกับการงานเทศกาลประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วย

3) การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง เนื่องจากสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองเป็นภูมิปัญญาของคนในสังคมแต่ละท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ จึงควรส่งเสริมสินค้า หัตถกรรมพื้นเมืองให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว อันเป็นการแสดงถึงความเจริญทางอารยธรรมให้ คนต่างท้องถิ่นได้เห็น และยังเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องทำอย่างระมัดระวัง อย่านำเอาเทคโนโลยีมาใช้มากเกินไป จนทำให้สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองนั้นขาดลักษณะเด่นไป

4) การดูแลรักษาความสะอาด เนื่องจากทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านประเพณีและวัฒนธรรม รวมถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ถ้าหากเกิดความสกปรกขึ้นในสถานที่เหล่านั้น ย่อมทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองชุมชน ท้องถิ่นนั้นจะต้องจัดเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งจัดเตรียมภาชนะไว้ รองรับขยะมูลฝอยอย่างเพียงพอ และขอความร่วมมือจากประชาชน และนักท่องเที่ยวให้ช่วยกัน รักษาความสะอาดด้วย

สรุป การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่ามากที่สุด และเน้นการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป จึงจำเป็นจะต้องรักษาความสมดุลของทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประชาชนในพื้นที่และสังคม ดังนั้นในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงควรมีการกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (รณกร เจริญศรี, 2556 : 16-17)

พูน ปรณ ทิโต ชีเว

5. บริบทของอำเภอเป็อยน้อยและปราสาทเป็อยน้อย

ในการศึกษาวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทของอำเภอเป็อยน้อยและปราสาทเป็อยน้อย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

5.1 บริบทของอำเภอเป็อยน้อย

อำเภอเป็อยน้อยเดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของอำเภอบ้านไผ่ ต่อมามีการจัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอเป็อยน้อย ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2520 โดยในระยะแรกมีเขตการปกครอง 2 ตำบล คือ ตำบลเป็อยน้อยและตำบลวังม่วง ต่อมา มีการยกฐานะเป็น อำเภอเป็อยน้อย ตามพระราชกฤษฎีกาในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน พ.ศ. 2537 จึงจัดตั้งตำบลเพิ่มขึ้นปัจจุบันมี 4 ตำบล

1) ที่ตั้งและอาณาเขตอำเภอเป็อยน้อย

อำเภอเป็อยน้อยตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้

- (1) ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอบ้านไผ่ และอำเภอภูตรัง (จังหวัดมหาสารคาม)
- (2) ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอภูตรังและอำเภอนาเชือก (จังหวัดมหาสารคาม)
- (3) ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอหนองสองห้อง
- (4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบ้านไผ่

2) การแบ่งเขตการปกครอง

อำเภอเป็อยน้อยแบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 ตำบล 32 หมู่บ้าน ได้แก่

(1) ตำบลเป็อยน้อย	มี	7	หมู่บ้าน
(2) ตำบลวังม่วง	มี	8	หมู่บ้าน
(3) ตำบลขามป้อม	มี	10	หมู่บ้าน
(4) ตำบลสระแก้ว	มี	7	หมู่บ้าน

3) การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอเป็อยน้อยประกอบด้วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ได้แก่

- (1) เทศบาลตำบลเป็อยน้อย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลเป็อยน้อยและบางส่วนของตำบลสระแก้ว
- (2) เทศบาลตำบลสระแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลสระแก้วและตำบลเป็อยน้อย (นอกเขตเทศบาลตำบลเป็อยน้อย)

- (3) องค์การบริหารส่วนตำบลวังม่วง ครอบคลุมพื้นที่ตำบลวังม่วงทั้งตำบล
- (4) องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลขามป้อมทั้งตำบล

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4 (ม.ป.ป.)

ภาพประกอบ 2 แผนที่อำเภอเปือยน้อย

5.2 บริบทของปราสาทเปือยน้อย

ปราสาทเปือยน้อย หรือ กู่เปือยน้อย หรือ พระธาตุกู่ทอง เป็นปราสาทหินศิลปะของหรือลพบุรี ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่พบในจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดใกล้เคียงในอีสานตอนบน ตั้งอยู่ที่อำเภอเปือยน้อย ซึ่งเป็นอำเภอที่แยกไปจากอำเภอบ้านไผ่ และเปือยน้อยอยู่ห่างจากตัวจังหวัดขอนแก่นประมาณ 79 กิโลเมตร แต่หากไปจากกรุงเทพฯ จะถึงเส้นทางที่จะแยกไปเปือยน้อย ก่อนจะถึงตัวอำเภอเมืองขอนแก่นไปคราวนี้ได้พบปราสาทที่ได้รับการบูรณะเป็น ที่เรียบบร้อยแล้วถึงแม้จะเป็นปราสาทหินที่มีขนาดไม่ใหญ่เท่ากับปราสาทหินพิมายหรืออีกหลาย แห่งที่พบทางอีสานตอนใต้แต่ก็นับเป็นปราสาทเขมรที่สมบูรณ์มากแห่งหนึ่ง ปราสาทเปือยน้อย หรือ ที่ชาวบ้านเรียกว่า พระธาตุกู่ทอง สร้างขึ้นในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17 เป็นศิลปะผสมระหว่างศิลปะเขมรแบบบาปวนและแบบนครวัด สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเทวสถานในศาสนาฮินดู แผนผังการก่อสร้างมีความหมายเป็นเขาพระสุเมรุซึ่งถือเป็นแกนจักรวาลอันเป็น ที่สถิตย์ของเทพเจ้าที่เรียกว่า ศาสนนร

รพต สิ่งก่อสร้างภายในบริเวณปราสาทเป็นไปตามแบบแผนของศาสนสถานขอมโบราณ หน้าบันขององค์ปราสาทประธานสลักเป็นพระยานาคราชมีลวดลายสวยงามมาก ทับหลังสลักเป็นรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ที่นับว่ายังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ โคปุระ (ซุ้มประตู) อยู่ทางทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ด้านข้างโคปุระเจาะเป็นช่องหน้าต่างกำแพงแก้ว มีฐานเป็นบัวคว่ำบัวหงาย มีการสลักศิลาแลงเป็นร่องแบบลาดบัวหากจะเอ่ยถึงปราสาทขอมโบราณอันเลื่องชื่อ เชื่อว่าหลายคนคงนึกถึงจังหวัดในแถบสุรินทร์ บุรีรัมย์ศรีสะเกษ หรือนครราชสีมา เป็นลำดับแรกเนื่องด้วยจังหวัดเหล่านี้ต่างมีชื่อในเรื่องวัฒนธรรมโบราณของเขมรแต่จะมีใครรู้บ้างว่าในจังหวัดของแกงก็มีปราสาทขอมในยุคโบราณที่น่าศึกษาค้นคว้าและเข้าไปเยี่ยมชมประสาทด้วยเช่นกัน

ปราสาทเป็ยน้อยนั้นเป็นศิลปะผสมระหว่างเขมรบาปวนและแบบนครวัดรวมกัน ผังการก่อสร้างหมายถึงเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางของจักรวาลหมายถึงที่สถิตย์ของเหล่าบรรดาทวยเทพทั้งหลายหน้าบรรณขององค์ปราสาทประธานสลักเป็นรูปนาคราชมีลวดลายสวยงามสะดุดตาทับหลังสลักเป็นรูปนารายณ์บรรทมสินธุ์ซึ่งยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เช่นเดียวกับตัวปราสาทคาดการณ์ว่าน่าจะมีอายุประมาณ 800 ปี โดยศิลปะผสมระหว่างเขมรบาปวนและแบบนครวัดรวมกันภายในปราสาทประกอบด้วย

ทับหลังโคปุระ แผ่นหินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสลักลวดลายศิลปะแบบระบายน้อยอยู่คู่กับปราสาทหินทุกแห่ง ส่วนใหญ่ใช้ลวดลายคล้ายๆ กันเวลาผ่านไปนับพันปี แต่ลายสลักบนแผ่นหินเหล่านี้ก็ยังคงปรากฏให้เราได้เห็นซึ่งเราก็ควรจะอนุรักษ์ต่อไปให้ลูกหลานได้ดูด้วยปราสาทหลายแห่งมีงานศิลปะบนแผ่นทับหลัง อันทรงคุณค่ากรมศิลปากรก็อาจจะนำไปเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแล้วทำจำลองขึ้นมาแทนก็มีหลังจากเดินทะเลซุ้มประตูหรือโคปุระเข้ามาแล้วเราก็จะเห็นส่วนปราสาทจริงๆ ที่มีส่วนที่เป็นประธานอยู่ตรงกลาง แล้วมีห้องแยกออกไปทางด้านหลัง ซ้าย และขวาตั้งอยู่บนฐานเดียวกัน ส่วนกำแพง จะแยกขาดออกจากกันจากกำแพงจะเดินไปปราสาทต้องลงบันไดมาเดินบนพื้นดินแล้วขึ้นบันไดอีกทีนับว่าเป็นการออกแบบที่แปลกมากจะมีปราสาทหินหลายแห่ง

นารายณ์บรรทมศิลป์ เป็นแผ่นทับหลังที่คงสภาพสมบูรณ์มากแผ่นหนึ่งที่เราพบในปราสาทหินในเมืองไทยทับหลังนารายณ์บรรทมศิลป์อยู่บนโคปุระ (ซุ้มประตู) ของปราสาทตรงกลางหรือปราสาทประธานทับหลังแผ่นนี้เป็นจุดเด่นของปราสาทเป็ยน้อยเลยที่เดียวครับ

บรรณาลัย เป็นส่วนหนึ่งที่เราจะพบเห็นอยู่ในปราสาทหินหลายแห่งอยู่ด้านหน้ามุมขวามือของปราสาทบรรณาลัยสร้างอยู่ในกำแพงแก้วภายในจะเห็นแผ่นหินแกะสลักเทวรูปของจริงได้ถูกนำไปเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานส่วนที่อยู่ที่ปราสาทในปัจจุบันเป็นของที่สร้างจำลองขึ้น

ลักษณะด้านสถาปัตยกรรม ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มอาคารโบราณสถานที่ก่อสร้างด้วยศิลาแลง ศิลาทราย และอิฐ จำนวน 4 หลัง โดยมีกำแพงแก้วรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าก่อด้วยศิลาแลง ล้อมรอบอาคารโบราณสถานเหล่านี้ประกอบด้วยปราสาท 3 หลัง ซึ่งเป็นศูนย์กลางหรือเป็นประธานของโบราณสถานก่อด้วยอิฐอยู่บนฐานศิลาแลงเดียวกัน

ภายในกำแพงแก้วยังมีบรรณาลัยหรือวิหารก่อด้วยศิลาแลงและศิลาทรายตั้งอยู่มุมทิศตะวันออกเฉียงใต้ สันนิษฐานว่าเป็นที่เก็บพระคัมภีร์ และมักจะพบว่ามีการสร้างบรรณาลัยเป็นส่วนประกอบของปราสาทหินเสนอสำหรับกำแพงแก้วซึ่งทำด้วยศิลาแลงนั้นมีความยาว 32 เมตร กว้าง 28 เมตร และหนาประมาณ 1.5 เมตร บริเวณกึ่งกลางกำแพงด้านหน้าและด้านหลัง (ทิศตะวันออกเฉียงและทิศตะวันตก) สร้างเป็นประตูซุ้มขนาดใหญ่ (โคปุระ) และมีรูปฝังเป็นรูปกาบาทสามารถเดินเข้าสู่ปราสาทชั้นในได้

ด้านนอกกำแพงแก้วทางทิศตะวันออกเฉียงจะมีซาลาเอกมุข เป็นลักษณะฐานศิลาแลงก่อยกระดับให้สูงกว่าระดับพื้น เพื่อให้เป็นเทวสถานสูงกว่าระดับพื้นด้านนอกมีบันไดก่อด้วยศิลาแลงขึ้นทางด้านหน้า เมื่อเดินเข้าสู่ซาลาเอกมุข จะเห็นสระน้ำโบราณ 2 สระล้อมรอบด้วยกำแพงเว้นช่องทางไว้เดินเข้าสู่เทวสถานทางด้านหน้าและด้านหลัง

จากรูปแบบและแผนผังเทวสถานดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อเรื่องคติสัญลักษณ์ของจักรวาล โดยการออกแบบปราสาทให้มีความหมายถึงเขาพระสุเมรุอันเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ซึ่งเป็นที่ประทับของเทพเจ้าสูงสุด กำแพงแก้วและสระน้ำล้อมรอบหมายถึงกำแพงจักรวาลหรือทิวเขาบริเวณและห้วงมหาสมุทรอันกว้างใหญ่ที่ล้อมรอบเขาพระสุเมรุไว้

สำหรับปราสาทเป็ยน้อย หรือที่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า “พระธาตุกู่ทอง” เป็นที่เคารพสักการะของประชาชนทั่วไปซึ่งชาวอำเภอเป็ยน้อยจะจัดงานเทศกาลเฉลิมฉลองปราสาททุกปีในช่วงวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี โดยจะมีพิธีกรรมทางศาสนาประเพณีผูกเสี่ยวอันขึ้นชื่อของชาวขอนแก่น และการแสดงเชิงประวัติศาสตร์แสงสีเสียงอย่างยิ่งใหญ่ตระการตาตลอดช่วงเทศกาลเทศกาลที่น่าสนใจ งานศิวะราตรีปูชนียาลัย ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวอำเภอเป็ยน้อยเคารพนับถือกันมาอย่างยาวนานคือ

ศาลปู่อุปฮาด เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่บริเวณปราสาทเป็ยน้อย ชาวบ้านเคารพศรัทธากันมาก ตำแหน่งอุปฮาดในระบบการเมืองการปกครองในดินแดน อีสาน-ล้านช้าง แบ่งเป็นระดับนครหลวง หัวเมืองใหญ่ หรือเมืองประเทศราชและหัวเมืองชั้นซึ่งอยู่ในแขวงหัวเมืองใหญ่นั้นในระดับหัวเมืองซึ่งมีอิสระในการจัดการปกครองตามธรรมเนียมล้านช้าง

อาญาสี่ เป็นตำแหน่งสูงสุดในการปกครองหัวเมืองอำนาจหน้าที่ของอาญาสี่ สามารถแบ่งได้ 4 ระดับ ดังนี้

1) เจ้าเมือง เป็นผู้มีสิทธิขาดในการบัญชาอาญาสี่ กรมการเมืองและข้าราชการในเขตปกครอง แต่ไม่มีสิทธิในบางเรื่อง เช่นการตัดสินโทษประหารชีวิต หรือการแต่งตั้งถอดถอนกรมการเมืองผู้ใหญ่ตั้งแต่อุปฮาดราชวงศ์ ราชบุตร ไม่อาจทำเองได้ เว้นแต่จะได้รับโปรดเกล้าฯจากเจ้ามหาชีวิต

2) อุปฮาด เป็นตำแหน่งรองเจ้าเมืองมีหน้าที่ปฏิบัติราชการแทนเจ้าเมืองตามที่ได้รับมอบหมายเป็นที่ปรึกษาสำคัญของเจ้าเมือง เป็นผู้รวบรวมบัญชีช่วยสาอากรควบคุมและวางระเบียบสิ่งของแทนเงินได้และมีอำนาจในการเกณฑ์ราษฎรไปราชการสงคราม

3) ราชวงศ์ เป็นผู้แทนอุปฮาด ทำหน้าที่เกี่ยวกับบรรดาศักดิ์ ตัดสินถ้อยชำระความได้คล้ายกับอุปฮาด

4) ราชบุตร โดยมากมักเป็นตำแหน่งของลูกคนโตของเจ้าเมืองหรืออาจเป็นผู้ไม่สืบเชื้อสายเกี่ยวข้องกับเจ้าเมืองหรืออุปฮาดเลยขึ้นอยู่กับพระราชโองการ ราชบุตรมีหน้าที่ช่วงราชการที่ได้รับมอบหมายและปฏิบัติกิจด้านศาสนา ไร่นา ถนนหนทาง และการเก็บภาษีอากรต่างๆ ต้องผ่านราชบุตร (ศุภกร จันทะรัตน์, 2557)

สำหรับการเดินทางมาท่องเที่ยวยังอำเภอเป็ยน้อยมีโบราณสถานที่สำคัญ คือปราสาทเป็ยน้อย ซึ่งเป็นปราสาทหินที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคอีสานตอนบน และทุกวันเพ็ญ เดือน 5 ของทุกปี ชาวอำเภอเป็ยน้อยกำหนดให้เป็นวันบวงสรวงปราสาทเพื่อเป็นการอนุรักษ์ส่งเสริมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งามให้คงไว้สืบไปโดยจัดงาน “ศิวะราตรีปูชนียาลัย ปราสาทเป็ยน้อย” มีกิจกรรมสำคัญคือพิธีทำบุญในภาคเช้า สำหรับภาคค่ำเป็นการแสดงแสงสีเสียง ด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเส้นทางสู่ปราสาทเป็ยน้อย การไปชมปราสาทเป็ยน้อย สามารถกระทำได้อย่างสะดวกสบาย โดยทางรถยนต์ หากท่านมาจากจังหวัดขอนแก่น ให้ใช้ทางหลวงหมายเลข 2 (มิตรภาพ) ไปยังอำเภอบ้านไผ่ระยะทาง 44 กิโลเมตร จากนั้นจึงเลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 23 ที่จะมุ่งไปสู่อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เมื่อถึงหลักกิโลเมตรที่ 13 ก็จะพบทางแยกบริเวณบ้านหินตั้งให้เลี้ยวขวาตามทางหลวงหมายเลข 2301 ที่จะไปอำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่นเมื่อไปอีก 7 กิโลเมตรให้เลี้ยวซ้าย ที่จะไปยังอำเภอเป็ยน้อย ตามทางหลวงหมายเลข 2297 และเดินทาง 14กิโลเมตร จะเห็นปราสาทเป็ยน้อย อยู่ติดถนนทางด้านขวามือ ระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ 446 กิโลเมตรระยะทางห่างจากจังหวัดขอนแก่นโดยทางรถยนต์ ประมาณ 82 กิโลเมตร พื้นที่เขตเทศบาลทั้งหมดประมาณ 12,176 ไร่ โดยเป็นพื้นที่เพื่อการเกษตรประมาณ 10,681 ไร่

บริบทของปราสาทเป็ยน้อยที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อย ซึ่งปราสาทเป็ยน้อยเป็นโบราณสถานที่มีความสมบูรณ์มากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยตั้งอยู่ที่อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของกรมศิลปากรที่ 8 จังหวัดขอนแก่น ในส่วนของท้องถิ่นอยู่ในการกำกับดูแลของเทศบาลตำบลเป็ยน้อยร่วมกับอำเภอเป็ยน้อย อนึ่งปราสาทเป็ยน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำอำเภอเป็ยน้อยที่มีความสำคัญทั้งทางจิตใจและทางวัฒนธรรมของคนในพื้นที่อำเภอเป็ยน้อยแต่กระนั้นการจัดการการท่องเที่ยวของท้องถิ่นอำเภอเป็ยน้อยมีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างมาก ในส่วนของการประชาสัมพันธ์มีน้อย ในแต่ละปีจะมีงานประจำปีเพียงครั้งเดียว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่แวะเวียนระหว่างเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น เช่น พระธาตุนาดูน เป็นต้น เนื่องจากเส้นทางอำเภอเป็ยน้อย เป็นเส้นทางย่อยๆ ที่สามารถผ่านไปยังอำเภอนาเชือก อำเภอหนองสองห้อง อำเภอพล และเข้าสู่ถนนมิตรภาพได้ อนึ่งเส้นทางดังกล่าวมีความซับซ้อน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่ใช้เส้นทางดังกล่าวเพียงช่วงหน้าเทศกาล หรือวันหยุดยาว เพื่อเลี่ยงรถติดในถนนเส้นหลัก แต่เทศบาลตำบลเป็ยน้อยรวมถึงอำเภอเป็ยน้อย ยังพบว่าไม่มีการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวได้ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไกด์นำเที่ยวประจำแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและวิถีชีวิต ความเป็นมาของปราสาทเป็ยน้อย

อย่างไรก็ตาม การจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีข้อจำกัดในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อยอยู่มาก ทั้งข้อจำกัดบริเวณตัวปราสาทเป็ยน้อยและบริเวณรอบปราสาทที่ต้องขออนุญาตจากกรมศิลปากรที่แปดจังหวัดขอนแก่นรวมถึงเพื่อจำกัดในส่วนของงบประมาณของเทศบาลตำบลเป็ยน้อยและอำเภอเป็ยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดและเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อยมีอยู่อย่างจำกัดจึงไม่สามารถมาประจำอยู่ที่แหล่งท่องเที่ยวได้ ถึงกระนั้นปราสาทเป็ยน้อยเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและมีคุณค่าทางจิตใจของคนในท้องถิ่นเองจากรุ่นสู่รุ่น เช่น ในวันสำคัญทางศาสนา ประชาชน ในพื้นที่จะพร้อมกันออกมาตักบาตรบริเวณปราสาทเป็ยน้อยและเคารพนบถปราสาทเป็ยน้อย เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของอำเภอเป็ยน้อยและปราสาท เป็นโบราณสถาน ที่เป็นอัตลักษณ์ของอำเภอเป็ยน้อยที่สร้างคุณค่าทางจิตใจให้กับคนอำเภอเป็ยน้อย และเป็นแหล่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจด้วย (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็ยน้อยที่ว่าการอำเภอเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น, ม.ป.ป.)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดุชฎี ช่วยสุข (2559) ศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวภายในบ้านชีทวนซึ่งมีการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่สำคัญ เช่น ธรรมมาสถิงที่เทินบุษบกวัดศรีนวลแสงสว่างอารมณ์ หลวงพ่อพระพุทธรูปพิเศษ เรือโบราณ พระธาตุสวนตาลเป็นต้น และเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ผ่านรูปแบบของการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวในบ้านชีทวนมีคุณค่าความสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ คุณค่าความสำคัญทางประวัติศาสตร์คุณค่าทางโบราณคดีความเป็นเอกลักษณ์ของยุคสมัยความเป็นเอกลักษณ์ทางกายภาพของแหล่งประวัติศาสตร์ ความสมบูรณ์และความสวยงามทางสถาปัตยกรรม ความหายาก คุณค่าทางด้านสังคม และความผูกพันต่อท้องถิ่นทั้งนี้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ผ่านรูปแบบการสื่อความหมายควรที่จะมีการจัดแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวป้ายสื่อความหมาย ป้ายอธิบายความสำคัญ ของที่ระลึกบ้านชีทวน มัคคุเทศก์ท้องถิ่นคู่มือการท่องเที่ยว และข้อมูลในสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ประภาวี วงษ์บุตรศรี (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) กำหนดรูปแบบการพัฒนาคุณภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทย 2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ 3) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีผลกระทบต่อการกลับมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และ 4) ศึกษาหาแนวทางในการเพิ่มศักยภาพในการจัดการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างมีคุณภาพในช่วงเทศกาล โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่เป้าหมาย 2 แห่ง คือ พระธาตุพนม และพระธาตุเชิงชุม จำนวน 333 ตัวอย่าง และแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคนในชุมชนจำนวน 62 ตัวอย่าง และผู้นำชุมชน จำนวน 12 ตัวอย่าง ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นอกจากนี้ยังใช้สถิติอ้างอิง t-Test F-Test Scheffe's method และ Discriminant Analysis ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.53$) โดยมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก ($X = 3.97$) และพบว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา

แตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีก โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อกลับมาของนักท่องเที่ยวมากที่สุด มีขนาดของผลกระทบเท่ากับ 3.612 ทางด้านแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยวโดยภาพรวมแล้วควรมีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านการบริการและการจัดการโลจิสติกส์ในด้านต่างๆ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ การควบคุมราคาสินค้า การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ จัดระเบียบพื้นที่จอดรถ ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ จัดทำป้ายแนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปรับปรุงสภาพถนนรวมทั้งการจราจรในช่วงเทศกาล การเพิ่มป้ายบอกทาง การติดตั้งตู้ ATM บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยวและการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

พรธณี สวนเพลง และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยงกับอารยธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวของอาณาจักรสุโขทัย ล้านนาตะวันออกและอาณาจักรล้านช้าง ซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการลงพื้นที่เพื่อสำรวจเส้นทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ผลการวิจัยได้เส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 3 เส้นทาง คือ เส้นทางที่ 1 “เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาตะวันออก” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพะเยา แพร่ น่าน ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวด้านอารยธรรมเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ (1) อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง (2) วัดศรีโคมคำ (3) วัดพระธาตุจอมทอง (4) พระธาตุช่อแฮ (5) คุ่มเจ้าหลวงเมืองแพร่ (6) พระธาตุแช่แห้ง (7) วัดภูมินทร์ และ (8) พระธาตุช้างค้ำวรวิหาร เส้นทางที่ 2 “เส้นทางท่องเที่ยวมรดกไทย มรดกโลก” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดสุโขทัยและกำแพงเพชร ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวด้านอารยธรรมเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ (1) วัดมหาธาตุ (2) วัดศรีสวาย (3) วัดศรีชุม (4) วัดช้างล้อม (5) วัดพระแก้ว (6) วัดพระสี่อิริยาบถ และ (7) วัดช้างรอบ และเส้นทางที่ 3 “เส้นทางท่องเที่ยวอารยธรรมตะวันออก” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ในอาณาจักรสุโขทัย อาณาจักรล้านนา อาณาจักรล้านช้าง ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวด้านอารยธรรม เชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ (1) กำแพงเพชร (2) สุโขทัย (3) พะเยา (4) แพร่ (5) น่าน และ (6) หลวงพระบาง ทั้งนี้ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้รับการดูแลเป็นอย่างดี หากแต่ขาดการดูแลรักษาโดยชุมชน ดังนั้น จึงควรเพิ่มกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนเข้า

มามีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีโครงการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงอารยธรรมล้านนา สุโขทัยและล้านช้างเพื่อแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวใหม่

ธณัศวัล กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการพัฒนา ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลโนนบุรี เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธร เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 9 ขอนแก่น นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว และผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลตำบลโนนบุรี จำนวน 60 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเนื้อหาที่ได้มาเรียบเรียงเชิงพรรณนา อธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยถ้อยคำที่ต่อเนื่อง และครอบคลุมกรอบการวิเคราะห์ที่ได้กำหนด ทั้งนี้ ผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธรโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่าพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธรมีสภาพการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา คืองบประมาณมีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัยอนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ ขณะที่การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวได้การบริหารจัดการขาดเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาในกลุ่มประชาชนชาวบ้านหรือนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว น้อย แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติสิรินธรให้ก้าวหน้า คือ การจัดทำแผนแม่บทในการพัฒนาให้ครอบคลุมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ควรมีการพัฒนาปรับปรุงสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ ได้แก่คุณภาพการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การปรับปรุงภูมิทัศน์ กำหนดเขตพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ จัดระเบียบพื้นที่จัดรถดูแลความสะอาดของห้องน้ำ สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว และการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

นัยนา โอภาสตระกูล (2557) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา : อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พิมายและเพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์พิมายที่จำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพและรายได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย จำนวน 392 คน สรุปผลเป็นค่าร้อยละค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยใช้ค่า F-test สำหรับใช้ทดสอบ หากมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบรายคู่โดยใช้ LSD ทั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.00 ในด้านของอาชีพพบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 38.80 ส่วนรายได้ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.40 รองลงมา มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.00 และมีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.3 ส่วนระดับความพึงพอใจนั้นนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความพึงพอใจต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในอุทยานประวัติศาสตร์พิมาย 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ การสร้างสิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา ได้แก่ การจัดกิจกรรม การสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวตามลำดับการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่ออุทยานประวัติศาสตร์พิมายจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้นั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พระมหาบุญพิเศษฐ์ จันทร์เมือง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์ ผลการวิจัยพบว่า ทรัพยากรทางวัฒนธรรมในพระอารามหลวงชั้นเอกทุกวัด มีศักยภาพโดดเด่น ซึ่งทางภาครัฐพร้อมให้การสนับสนุน ภาคเอกชนมีความสนใจร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวยังปลื้มในความงดงามของพระอาราม แต่ในด้านการบริการการท่องเที่ยวของพระอาราม 5 วัดยังไม่ได้มาตรฐาน ยกเว้นวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เนื่องจากความคิดเห็นของ ผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่เหมาะสมในทิศทางเดียวกันได้ ระหว่าง แนวคิดการอนุรักษ์กับแนวคิดเพื่อการพัฒนาวัดเพื่อบริการการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้อำนาจ บริหารสิ่งต่างๆ ของวัด แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวภายในพระอารามหลวงนั้น ควรเน้น

- (1) การชื่นชมศิลปกรรมต่างๆ
- (2) การนมัสการไหว้พระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์
- (3) การฝึกสมาธิภาวนาในวันหยุดและวันพักผ่อน
- (4) สิ่งนี้นักท่องเที่ยวควรได้รับในการมาท่องเที่ยวคือความเพลิดเพลิน คติธรรม
เกร็ดความรู้ทางศาสนาที่ประกอบด้วยประวัติศาสตร์ที่ละเอียดลึกซึ้ง
- (5) ควรปรับปรุงด้านการบริการท่องเที่ยวของวัดที่ยังไม่เป็นที่ดึงดูดใจเพื่อมาตรฐาน
แรงจูงใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการสาธารณะ

สุกัญญา กิมเปี่ยม (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม อยู่ในระดับมาก โดยศักยภาพที่เหมาะสมมากที่สุดคือ ปัจจัยทางด้านธรรมชาติได้แก่เรื่อง การจัดสวน ความร่มรื่นของสถานที่ และความสะอาดเป็นระเบียบของสถานที่ ปัจจัยทางด้านประวัติศาสตร์และศาสนา ได้แก่ เรื่องของปติมากรรม คือ เทวรูปพระคเณศ และพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทั้งนี้ แนวทางพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพระราชวังสนามจันทร์ ได้แก่ ควร ปรับปรุงคูน้ำ ล้อมรอบพระราชวังสนามจันทร์ และควรติดตั้งเครื่องบำบัดน้ำเพิ่มออกซิเจนในน้ำ ควรจัดแสดงพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้มากกว่าที่จัดแสดงอยู่ ควรมีการจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในด้านบุคลิกภาพ ด้านการให้บริการที่ดี และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ควรมีการฝึกอบรมภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญอันเกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยจัดให้มีการลงนามถวายพระพร ควรจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่เป็นวัน สำคัญของพระองค์ท่าน เช่น วันสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า ควรมีรถรางรับ-ส่งนักท่องเที่ยวจากองค์พระปฐมเจดีย์มายังพระราชวังสนามจันทร์เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้นักท่องเที่ยว

พูน ปลูก โท ชเว

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้สัมภาษณ์
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. วิธีการสร้างเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้สัมภาษณ์

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึง เดือนมีนาคม 2562

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในช่วงเดือนตุลาคม 2561 ถึง เดือนมีนาคม 2562 จำนวน 150 คน โดยการกำหนดจำนวนและการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3) ผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์ คือเจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 15 คน ดังต่อไปนี้

(1) เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น	จำนวน 2 คน
(2) เจ้าหน้าที่อำเภอเป็ยน้อย	จำนวน 2 คน
(3) เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย	จำนวน 2 คน
(4) เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น	จำนวน 2 คน
(5) ผู้นำชุมชน	จำนวน 2 คน
(6) ประชาชนในพื้นที่	จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชุด คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถาม

แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย แบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 4 ข้อ

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

พหุบัณฑิตศึกษา

3. วิธีการสร้างเครื่องมือ

3.1 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ตามลำดับดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

(2) นำผลการศึกษาตามข้อ (1) มากำหนดโครงสร้างแบบสอบถามตามประเด็นสำคัญโดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ในการวิจัย

(3) ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบการใช้ภาษา ความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของกรอบแนวคิดและเนื้อหา

(4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาของงานวิจัย ดังนี้

ด้านเนื้อหา ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรศักดิ์ โปกาวิน

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้านภาษา ได้แก่

อาจารย์ ดร.วนิดา พรหมกล้า

ตำแหน่ง อาจารย์ กลุ่มวิชาเอกสิทธิมนุษยชนศึกษา

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ด้านสถิติ ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อลงกรณ์ อรรคแสง

ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กลุ่มวิชาเอกการเมืองการปกครอง

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

(5) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความถูกต้องและความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย (IOC) โดยกำหนดกฎเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นวัดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 ให้คะแนน 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นวัดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 ให้คะแนน -1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสอบถามนั้นไม่วัดตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
 พิจารณาเลือกข้อที่ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากการให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่าได้ค่า IOC ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เท่ากับ 1.00

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย เท่ากับ 1.00

(6) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

3.2 การทดสอบเครื่องมือ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดวิธีการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย ดังนี้

1) หาความเชื่อมั่น (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (Pretest) กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่ประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำมาหาความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach (1970 : 161 อ้างถึงใน พิชญานา พิมพ์สิงห์, 2558) ซึ่งสอดคล้องกับ Nunnally และ Bernstein (1994 อ้างถึงใน ศศิวิมล แสงสุวรรณ, 2555) ได้เสนอว่าค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือต้องมีค่า 0.700 ขึ้นไปจึงจะถือว่ายอมรับได้และได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.833

2) นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครอบคลุมมากขึ้น และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้นำชุมชน เพื่อขอความอนุเคราะห์และความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์

2) ดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ให้เสร็จภายใน 1 สัปดาห์

3) ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนในเนื้อหาของแบบสอบถามที่ได้ตอบรับกลับคืนมาทั้ง 150 ฉบับ ซึ่งมีแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 30 เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker และคณะ (2001 อ้างถึงใน ศศิวิมล แสงสุวรรณ, 2555) ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถามมีอัตราตอบกลับเกินร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

4) นำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

5) การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ตามจำนวนที่ได้กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง แล้วนำผลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปคือโปรแกรม SPSS โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยการหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยว โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางควบคู่การบรรยายและสรุปผลการวิจัย โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 : 161-162) ดังนี้

ระดับการจัดการมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน 5
ระดับการจัดการมาก	ให้น้ำหนักคะแนน 4
ระดับการจัดการปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนน 3
ระดับการจัดการน้อย	ให้น้ำหนักคะแนน 2
ระดับการจัดการน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนน 1

จากนั้นหาค่าเฉลี่ย โดยแปลความหมายของค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	แปลความได้ว่า มีการจัดการระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	แปลความได้ว่า มีการจัดการระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	แปลความได้ว่า มีการจัดการระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	แปลความได้ว่า มีการจัดการระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	แปลความได้ว่า มีการจัดการระดับน้อยที่สุด

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการแจกแจงข้อมูลเป็นประเด็นในเชิงอธิบายซึ่งนำมาสู่การสรุปผลที่เกิดขึ้นจากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และความถี่ ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และอายุ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย ได้แก่ ด้านคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation/S.D.)

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น และเพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยใช้เครื่องมือวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ผลการศึกษาข้อมูล และนำเสนอผลการศึกษาข้อมูล โดยการกำหนดตามลำดับต่อไปนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

พูนุ ปณุกิตโต ชีเว

2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามและผู้ให้สัมภาษณ์

3.1 ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยรายเดือน

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าความถี่และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	53	35.3
หญิง	97	64.7
รวม	150	100
2. อายุ		
18-35 ปี	54	36.0
36-45 ปี	34	22.7
46-60 ปี	37	24.7
61 ปีขึ้นไป	25	16.7
รวม	150	100
3. ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	118	78.7
ปริญญาตรี	30	20.0
สูงกว่าปริญญาตรี	2	1.3
รวม	150	100

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4. อาชีพ		
เกษตรกรรวม	47	31.3
ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว	22	14.7
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	25	16.7
นักเรียน/นักศึกษา	39	26.0
รับจ้าง	14	9.3
อื่นๆ	3	2.0
รวม	150	100
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	61	40.7
5,001-10,000 บาท	32	21.3
10,001-15,000 บาท	32	21.3
15,001-20,000 บาท	9	6.0
สูงกว่า 20,001 บาท	16	10.7
รวม	150	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 64.7) มีอายุระหว่าง 18-35 ปี (ร้อยละ 36.0) รองลงมา มีอายุระหว่าง 46-60 ปี (ร้อยละ 26.0) ด้านการศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 78.7) รองลงมา มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 20.0) ด้านอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรวม (ร้อยละ 31.3) รองลงมา เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 26.0) และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท (ร้อยละ 40.7) รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,001-10,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 21.3)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการศึกษเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมและรายด้าน

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ ปราสาทเป็ยน้อย	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการคมนาคม	3.570	.6796	มาก
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.273	.9672	ปานกลาง
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์	4.508	.5851	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	4.288	.6957	มาก
รวม	3.910	.5735	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.910$) เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.508$) อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ($\bar{X} = 4.288$) และด้านการคมนาคม ($\bar{X} = 3.570$) และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.273$)

พูนุ ปณุกิตโต ชีเว

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านคมนาคม รายชื่อ

การจัดการการท่องเที่ยว ด้านคมนาคม	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย	3.933	1.0847	มาก
2. มีรถโดยสารประจำทางเพียงพอต่อความต้องการ	2.133	1.0405	น้อย
3. มีสถานที่จอดรถเพียงพอ	4.006	.8394	มาก
4. มีการจัดการจราจรที่เหมาะสม	4.000	.8747	มาก
5. มีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางการเดินทางอย่างชัดเจน	3.780	1.0223	มาก
รวม	3.570	.6796	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคมโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.570$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ มีสถานที่จอดรถเพียงพอ ($\bar{X} = 4.006$) มีการจัดการจราจรที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.000$) และมีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย ($\bar{X} = 3.933$)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ

การจัดการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานที่ท่องเที่ยวมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	3.020	1.1841	ปานกลาง
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการนำเที่ยว	2.900	1.2356	ปานกลาง
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน	3.466	1.2460	ปานกลาง
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีการรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสม	3.593	1.1533	มาก
5. สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำบริการอย่างเพียงพอ	3.386	1.2028	ปานกลาง
รวม	3.273	.9672	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.273$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีการรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.593$) อยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.466$) สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำบริการอย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.386$) และสถานที่ท่องเที่ยวมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.020$)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ

การจัดการการท่องเที่ยว สิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานที่ท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ	4.453	.7822	มาก
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม	4.546	.7007	มากที่สุด
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4.586	.6365	มากที่สุด
4. สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเคารพนับถือ	4.680	.6165	มากที่สุด
5. สถานที่ท่องเที่ยวมีศาสนสถานและศาสนบุคคลที่มีชื่อเสียง	4.273	.8815	มาก
รวม	4.508	.5851	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.508$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเคารพนับถือ ($\bar{X} = 4.680$) สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 4.586$) และสถานที่ท่องเที่ยวมีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม ($\bar{X} = 4.546$) และอยู่ในระดับมาก 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ ($\bar{X} = 4.453$) และสถานที่ท่องเที่ยวมีศาสนสถานและศาสนบุคคลที่มีชื่อเสียง ($\bar{X} = 4.273$)

พูนุ ปรนุ ทิโต ชีเว

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ รายข้อ

การจัดการการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	ระดับความเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว	4.153	.8803	มาก
2. มีกิจกรรมประเพณีประจำปี เช่น การแสดงเล่าความเป็นมาของปราสาท การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาท	4.606	.7037	มากที่สุด
3. มีกิจกรรมตักบาตรหน้าปราสาทในวันสำคัญ หรือกิจกรรมทางศาสนา	4.560	.6997	มากที่สุด
4. มีกิจกรรมพานักท่องเที่ยวกราบสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำอำเภอเป็อยน้อย	4.360	.9503	มาก
5. มีกิจกรรมซื้อป๊อปปิ้งสินค้าของดีที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทเป็อยน้อย	3.760	1.2022	มาก
รวม	4.288	.6957	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.288$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีกิจกรรมประเพณีประจำปี เช่น การแสดงเล่าความเป็นมาของปราสาท การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาท ($\bar{X} = 4.606$) และมีกิจกรรมตักบาตรหน้าปราสาทในวันสำคัญ หรือกิจกรรมทางศาสนา ($\bar{X} = 4.560$) และอยู่ในระดับมาก 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีกิจกรรมพานักท่องเที่ยวกราบสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำอำเภอเป็อยน้อย ($\bar{X} = 4.360$) มีกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.153$) และมีกิจกรรมซื้อป๊อปปิ้งสินค้าของดีที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทเป็อยน้อย ($\bar{X} = 3.760$)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย จากแบบสอบถาม

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านคมนาคม	
1) รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ	13
2) เส้นทางไม่มีป้ายบอกทางที่ชัดเจน	5
3) ถนนขรุขระเส้นทางเชื่อมต่อจังหวัดมหาสารคาม	3
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	
1) ห้องน้ำห่างไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	7
2) ไม่มีร้านค้าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว	5
3) ไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลให้ความรู้เกี่ยวกับการเข้าเยี่ยมชมปราสาท	4
4) นักท่องเที่ยวไม่สามารถเข้าถึงศูนย์บริการได้อย่างสะดวก	3
5) ไฟฟ้าส่องสว่างในเวลาากลางคืนค่อนข้างน้อย	2
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์	
1) ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน	6
2) สิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่มีน้อย	3
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	
1) ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ	11
2) ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม	7
3) การจัดกิจกรรมในเชิงประวัติศาสตร์ไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี	5

จากตารางที่ 7 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำห่างไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย จากแบบสอบถาม

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1. ด้านคมนาคม	
1) ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง	13
2) ควรทำป้ายบอกทางให้ชัดเจน	6
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	
1) ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ	8
2) ควรจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยว	6
3) ควรมีห้องน้ำเพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว	5
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์	
1) ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเป็อยน้อย	9
2) ควรจัดทำคำอธิบายเกี่ยวกับความเป็นมาสิ่งปลูกสร้างที่สำคัญ	5
3) ควรมีการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น	3
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	
1) ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น	10
2) ควรเพิ่มกิจกรรมที่ดึงดูดใจให้คนเข้ามาท่องเที่ยว	6
3) ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี	4

จากตารางที่ 8 ผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเป็อยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจเพื่อให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

3.2 ส่วนที่ 2 ผลการศึกษาจากแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย มีดังต่อไปนี้

1) ด้านการคมนาคม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม มีดังต่อไปนี้

“โดยส่วนใหญ่จะเป็นทริปโดยส่วนตัว มีป้ายบอกทาง มีการปรับปรุงเส้นทาง การเดินทางโดยรถโดยสารจะมี 2 รอบที่เดินทางจากอำเภอเป็ยน้อยไปยัง บขส. บ้านไผ่ และรอบกลับ หากจะเข้ามาจัดการเกี่ยวกับรถโดยสารทางเทศบาลไม่สามารถทำได้เนื่องจากเกินอำนาจหน้าที่ และเรื่องของงบประมาณที่มีไม่เพียงพอต่อการจัดการ”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ตอนนี้มีการปรับปรุงเส้นทางให้เป็น 4 เลนทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ส่วนเรื่องรถโดยสารยังคงจัดการไม่ได้เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ และเส้นทางที่รถโดยสารวิ่งมีเพียงเส้นเดียว หรือที่ตั้งของอำเภอไม่ได้ติดทางหลักที่จะมารถโดยสารผ่าน ทำให้การจัดการจริงๆ ค่อนข้างที่จะใช้งบประมาณมากและต้องประสานงานกับหน่วยงานอีกมากมายจึงการจัดการคมนาคมเหล่านี้เกินอำนาจหน้าที่ของเทศบาล”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“อำเภอมิหน้าที่ในการประสานงานต่างๆ ตามที่เทศบาลได้ประสานมายังอำเภอหรือหากมีหน่วยงานใดเช่น กรมศิลปากร จะเข้ามาปรับปรุง หรือซ่อมแซม อำเภอก็จะประสานไปยังเทศบาลเพื่อให้เข้าไปดูแลหรืออำนวยความสะดวกต่างๆ”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“อำเภอได้ประสานงานไปยังกรมทางหลวงชนบท เพื่อที่จะเข้ามาติดตั้งป้ายบอกเส้นทางมายังปราสาทเป็ยน้อย ตั้งแต่อำเภอบ้านไผ่ มายังอำเภอเป็ยน้อย และประสานงานไปยังเทศบาลตำบลเป็ยน้อย ให้นำเจ้าหน้าที่มาทำความสะอาดบริเวณข้างถนนที่มีต้นไม้และหญ้าที่ขึ้นมาบดบังทัศนียภาพในการขับรถของผู้ที่จะเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็ยน้อย”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็ยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในส่วนของจัดการด้านคมนาคมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น จัดทำแผนที่เกี่ยวกับการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวหรือเยี่ยมชมปราสาทเป็ยน้อย และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีเดินทาง หรือวิธีการใช้รถโดยสารเข้าไปยังอำเภอเป็ยน้อยเพื่อที่จะมาท่องเที่ยวเยี่ยมชมในสถานที่ต่างๆ”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 1, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“สำหรับการเดินทางไปท่องเที่ยวอำเภอเป็ยน้อย ที่มีปราสาทเป็ยน้อยที่เป็นสถาปัตยกรรมหิน ทางสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดขอนแก่น ได้จัดทำคำแนะนำการเดินทางไปท่องเที่ยวอำเภอเป็ยน้อย และยังทำแผนที่ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของอำเภอเป็ยน้อยอย่างชัดเจน และมีคำแนะนำสำหรับการท่องเที่ยวด้วยรถส่วนตัว หรือรถโดยสารไว้อย่างชัดเจน”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ตอนนี้ทางกรมทางหลวงได้เข้ามาขยายเส้นทางเพื่อให้การคมนาคมสะดวกมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นในส่วนของประสานงานให้ลูกบ้านช่วยกันทำความสะอาดบริเวณข้างถนนตามโครงการของอำเภอที่ร่วมกับเทศบาลและองค์กรส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเป็ยน้อย”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ทุกวันนี้ก็เห็นรถโดยสารประจำทางเพียงแค่เวลาเดียวเท่านั้น ทำให้บางคนที่ไม่มีรถส่วนตัวค่อนข้างลำบาก เมื่อมองไปยังนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อย หรือสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ คิดว่าค่อนข้างลำบาก แต่ทางอำเภอจัดทำป้ายบอกทางมายังเป็อยน้อยค่อนข้างชัดเจน บางทีก็จะแนะนำเส้นทางนักท่องเที่ยวที่มารถส่วนตัวหรือรถโดยสารให้รู้จักเส้นทางต่างๆ”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม สามารถสรุปได้ว่า (1) มีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น (2) มีการติดตั้งป้ายบอกทางอย่างชัดเจน และ (3) มีการจัดทำคำแนะนำเส้นทางในการมาท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อย

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังต่อไปนี้

“เส้นทางการคมนาคมของอำเภอเป็อยน้อยมีเส้นทางสัญจรไปมาที่สะดวกและมีไฟส่องสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การบริการนักท่องเที่ยวของอำเภอเป็อยน้อยเป็นหน้าที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเป็อยน้อย”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็อยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การบริการสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวโดยการไปเป็นผู้มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบในการลงมือทำ เช่นการประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านมาช่วยกันทำความสะอาดบริเวณปราสาท เช่น การล้างห้องน้ำการจัดการบริเวณโดยรอบ”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“สิ่งอำนวยความสะดวกที่เห็นจากแหล่งท่องเที่ยวคือเทศบาลตำบลเป็ยน้อย จะเข้ามาทำความสะอาดในพื้นที่บริเวณปราสาทและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อยู่เป็นประจำเช่นการตัดหญ้าตามบริเวณที่มีหญ้าขึ้นรก”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ว่า (1) มีไฟส่องสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ (2) มีการจัดทำป้ายแนะนำสถานที่ต่างๆ อย่างชัดเจน (3) การจัดการห้องน้ำยังไม่เหมาะสมเนื่องจากอยู่ไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว และ (4) มีการทำความสะอาดบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำ

3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“ในตัวปราสาทเป็ยน้อยซึ่งแต่ก่อนเป็นซากปรักหักพัง โดยกรมศิลปากร ส่งเจ้าหน้าที่มาซ่อมแซมด้วยเทคนิคพิเศษปราสาทมีความมั่นคงและแข็งแรงยิ่งขึ้น”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 1, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ตอนนี้กรมศิลปากรกำลังจัดทำโครงการติดป้ายบริเวณในบริเวณภายในตัวปราสาทหิน ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของการโครงการเพื่อนำงบประมาณมาจัดทำตามวัตถุประสงค์”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในบริเวณปราสาทเป็ยน้อยมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งภายในตัวปราสาทและบริเวณปราสาทซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวอำเภอเป็ยน้อยให้ความเคารพและนับถืออยู่เป็นประจำโดยนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมสามารถเข้ามากราบสักการะได้ตลอด”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็ยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในอำเภอเปือยน้อยซึ่งเทศบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลปราสาทเปือยน้อยและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของอำเภอเปือยน้อยโดยเทศบาลจะทำที่ถาวรรูปในบริเวณต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวหันมาท่องเที่ยวอำเภอเปือยน้อยมากขึ้น”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่า (1) มีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเปือยน้อย และ (2) มีการจัดให้เข้ามากราบสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งภายในตัวปราสาทและบริเวณปราสาทได้ตลอดเวลา

4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“โดยกิจกรรมการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะเป็นเทศบาลร่วมกับพัฒนาชุมชนร่วมกันโดยกิจกรรมจะเป็นไปในทางพื้นบ้านเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเปือยน้อย”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“กิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นให้ชาวบ้านที่อยู่บริเวณโดยรอบเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมขึ้นโดยจะให้ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านนำสินค้าของตนเองมาจำหน่ายบริเวณแหล่งท่องเที่ยว”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นคณะผู้ใหญ่บ้านจะประชาสัมพันธ์ให้ลูกบ้านได้ทราบและเข้าร่วมกิจกรรมเช่นการตักบาตรในวันสำคัญหรือวัฒนธรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นเป็นประจำ”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

พูน ปลูก ศึกโต ศึก

“แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดขอนแก่นมีหลากหลายซึ่งในแต่ละอำเภอจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างออกไปโดยไม่แนมนานานี้มีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือ one day trip โดยเป็นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวในแต่ละอำเภอโดยการประสานงานกับพัฒนาชุมชนของแต่ละอำเภอในการจัดกิจกรรมดังกล่าวขึ้น”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในกิจกรรมการท่องเที่ยวจะมีงานประเพณี ที่จัดขึ้นทุกปีเช่นการตักบาตรในวันปีใหม่ งานบุญต่างๆ ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้ทราบ”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่า (1) มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเป็อยน้อย และ (2) ในการจัดกิจกรรมต่างๆ จะมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนำสินค้าของกลุ่มอาชีพมาจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านการคมนาคม คือมีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือมีไฟส่องสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเป็อยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเป็อยน้อย

พูนุ ปณุกิตโต ชีวะ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ผลการศึกษเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย มีดังต่อไปนี้

1) ด้านการคมนาคม

ผลการศึกษเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม มีดังต่อไปนี้

“การดำเนินการเกี่ยวกับป้ายบอกทางเส้นทางมายังแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อย มีการจัดทำไว้ไม่ชัดเจน”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็อยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ปัญหาในการคมนาคมในเรื่องเส้นทางปัญหาที่พบบ่อยจะเป็นเรื่องของรถโดยสารที่ไม่มีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการเดินทางออกไปยังที่ต่างๆ ค่อนข้างลำบากเพราะบางที่รถโดยสารทั้งวันมีอยู่เวลาเดียวทำให้ต้องใช้รถส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ในการเดินทางเพราะสะดวกกว่าการมานั่งรอรถโดยสาร”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“เส้นทางในพื้นที่อำเภอเป็อยน้อยมีหลุมขรุขระ ไม่มีป้ายบอกทางชัดเจนในการเดินทางออกนอกพื้นที่เป็อยน้อยค่อนข้างลำบากเพราะรถโดยสารมีไม่มากแต่ชาวบ้านบางคนไม่มีรถส่วนตัวก็ต้องจ้างรถคนอื่นเพื่อให้ไปถึงจุดหมาย”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม สามารถสรุปได้ว่า (1) รถโดยสารที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (2) ป้ายบอกเส้นทางมายังแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อยไม่ชัดเจน และ (3) เส้นทางในพื้นที่อำเภอเป็ยน้อยมีลักษณะเป็นหลุมขรุขระ

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังต่อไปนี้

“การบริการนักท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 2, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณนั้นท่องเที่ยวและมีไม่เพียงพอและศูนย์บริการนักท่องเที่ยวไม่มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแล”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการสร้างการบริการให้นักท่องเที่ยวเป็นหน้าที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลเป็ยน้อยแต่นานๆ ครั้งจะเข้ามาดูแลบำรุงรักษาส่วนใหญ่จะให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ให้ชาวบ้านออกมาช่วยกันทำความสะอาด”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ส่วนใหญ่ผู้ใหญ่บ้านจะดูแลบริเวณวัดที่อยู่ข้างบริเวณปราสาทเป็ยน้อย ซึ่งหากนักท่องเที่ยวต้องการบริการการท่องเที่ยวสามารถติดต่อได้”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการบริการการท่องเที่ยวโดยเทศบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบแต่เทศบาลเองก็มีข้อจำกัดหลายอย่างที่ทำให้บริการนักท่องเที่ยวได้อย่างไม่ทั่วถึงซึ่งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีภาระหน้าที่ค่อนข้างมากจึงไม่สามารถมาประจำยังแหล่งท่องเที่ยวได้”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ว่า (1) เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และ (2) ห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาท

3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“ในการจัดทำป้ายเพื่อสร้างสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวมีอุปสรรคในการดำเนินงานคือเรื่องงบประมาณเพื่อนำมาจัดสร้างป้ายบอกประวัติความเป็นมาของสถาปัตยกรรมภายในตัวปราสาท”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“สถานที่ในการปรับสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผู้ดูแลเพียงสัปดาห์ละหนึ่งวันคือวันพุธหากมีนักท่องเที่ยวต้องการกราบไหว้หรือ บน ก็จะต้องโทรประสานงานกับตาจ๋ม ซึ่งอาจเกิดความยุ่งยากเกิดขึ้นได้”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การบริการให้กับนักท่องเที่ยวโดยให้เจ้าหน้าที่นำเสนอบรรยายประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปราสาทเป็ยน้อยแต่มีข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่จึงทำให้ไม่มีไกด์บรรยายหรือให้บริการนักท่องเที่ยวอยู่เป็นประจำแหล่งท่องเที่ยว”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ตอนที่นักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวปราสาทเป็ยน้อยไม่มีแหล่งขายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของปราสาทเป็ยน้อยจึงทำให้สิ่งดึงดูดใจไม่มีทำให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมค่อนข้างน้อย”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจในเชิงประวัติศาสตร์สามารถสรุปได้ว่า (1) มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และ (2) สถาปัตยกรรมไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายและความเป็นมาอย่างชัดเจน

4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“การให้ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่เนื่องจากในแต่ละกิจกรรมไม่มีแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมจึงทำให้ประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ค่อนข้างน้อย”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของปราสาทเป็อยน้อยซึ่งการดำเนินการได้เมื่อมีนักท่องเที่ยวติดต่อประสานงานมาเท่านั้น”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็อยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้นจะเกิดขึ้นเพียงช่วงที่มีบุญประเพณีประจำปีเท่านั้นไม่มีการจัดกิจกรรมขึ้นอย่างสม่ำเสมอในช่วงระหว่างปี”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในการจัดกิจกรรมขึ้นการให้ความร่วมมือของประชาชนในพื้นที่ค่อนข้างน้อยและสินค้าในแต่ละชุมชนนำมาจำหน่ายมีน้อยและไม่มีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของปราสาทเป็อยน้อยวางจำหน่ายอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สามารถสรุปได้ว่า (1) เจ้าหน้าที่ไม่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ (2) ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร และ (3) งบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านการคมนาคม คือ รถโดยสารที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้การบริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และ ห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาท ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือ มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และ สถาปัตยกรรมไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายและความเป็นมาอย่างชัดเจน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือเจ้าหน้าที่ไม่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอ ประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร และงบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย มีดังต่อไปนี้

1) ด้านการคมนาคม

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม มีดังต่อไปนี้

“อยากให้เทศบาลเข้ามาควบคุมการเดินรถของรถโดยสารอำเภอเป็ยน้อยเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการ”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“รถโดยสารของอำเภอเป็ยน้อยในหนึ่งวันมีเพียงหนึ่งเวลาเท่านั้นจึงอยากให้เพิ่มรถโดยสารประจำทาง”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 5, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“รถโดยสารของอำเภอเป็ยน้อยมีน้อยและไม่สามารถจัดการได้เนื่องจากประชาชนผู้ให้บริการคุ้นชินกับการใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือรถจักรยานยนต์ส่วนตัวจึงมีผู้ใช้บริการรถโดยสารไม่ทำให้ไม่สามารถจัดการได้”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“หากจะแก้ไขปัญหาโดยลดจำนวนการแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดที่หลากหลายจึงไม่สามารถจัดการได้”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านการคมนาคม สามารถสรุปได้ว่า ควรเพิ่มรถโดยสารประจำทางให้เพียงพอ

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลการศึกษาเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวยังเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังต่อไปนี้

“อยากให้เทศบาลตำบลเป็ยน้อยมีเจ้าหน้าที่ให้บริการนำเที่ยวอยู่เป็นประจำ เนื่องจากเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมจะได้ไม่ต้องติดต่อประสานงานไปยังเทศบาลตำบลเป็ยน้อย”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 1, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

“เทศบาลตำบลเป็ยน้อยมีการบริการไกด์นำเที่ยวแต่ต้องติดต่อประสานงานกับเทศบาลโดยตรงจึงจะจัดไกด์เพื่อมาบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของปราสาทเป็ยน้อยได้”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การดูแลรักษาบริเวณปราสาทเป็ยน้อยคณะผู้ใหญ่บ้านจะเป็นผู้ดูแลทั้งเรื่องความสะอาดของห้องน้ำและบริเวณวัดและปราสาทเป็ยน้อย”

(ผู้นำชุมชน คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถสรุปได้ว่า (1) ควรมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมโดยให้อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น และ (2) ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำ

พูน ปณ ทิโต ชีเว

3) ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“ซึ่งในตอนนี้นำมาจัดทำโครงการติดป้ายบริเวณ ที่มีการแกะสลักหินภายในตัวปราสาทหินเป็อยน้อยให้ผู้เข้ามาเยี่ยมชมได้อ่านความเป็นมาเรื่องราวของหินแกะสลักดังกล่าว”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ในตอนนีเทศบาลตำบลเป็อยน้อยจัดทำสถานที่ถ่ายรูปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปเพื่อเป็นจุดสนใจให้นักท่องเที่ยวหันมาสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อย”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“ควรสร้างจุดสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเป็อยน้อยให้มากกว่านี้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อย”

(ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4, สัมภาษณ์ 20 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่า (1) ควรมีการจัดทำคำอธิบายถึงความเป็นมาของสถาปัตยกรรมหินแกะสลักภายในตัวปราสาทเป็อยน้อย (2) ควรมีการจัดทำสถานที่ถ่ายรูปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป และ (3) ควรมีการสร้างจุดสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเป็อยน้อยให้มากกว่านี้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อยมากขึ้น

พูน ปณ ทิโต ชีเว

4) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

ผลการศึกษเกี่ยวกับเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

“การสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่หันมาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อยจัดขึ้น”

(เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อย คนที่ 1, สัมภาษณ์ 18 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การจัดอบรมไกด์นำเที่ยวโดยการนำนักเรียนนักศึกษาที่มีความสนใจเข้าอบรมเกี่ยวกับไกด์นำเที่ยว เพื่อมาบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อย ทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับนักเรียนนักศึกษาที่เข้าร่วมโครงการอบรมไกด์”

(เจ้าหน้าที่อำเภอเป็อยน้อย คนที่ 2, สัมภาษณ์ 19 กุมภาพันธ์ 2562.)

“การท่องเที่ยวของอำเภอเป็อยน้อยควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ที่ควรจัดขึ้นอยู่เป็นประจำเช่นการนำสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของปราสาทเป็อยน้อยนำมาจำหน่ายบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้นและสร้างเอกลักษณ์ที่เป็นเฉพาะของปราสาทเป็อยน้อยเพื่อเป็นจุดดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวหันมาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อยมากขึ้น”

(เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 2, สัมภาษณ์ 25 กุมภาพันธ์ 2562.)

ผลการศึกษเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ สามารถสรุปได้ว่า (1) การท่องเที่ยวของอำเภอเป็อยน้อยควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย และควรจัดขึ้นอยู่เป็นประจำ และ (2) ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่มาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อยจัดขึ้น

กล่าวโดยสรุป ผลการวิเคราะห์การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย ด้านการคมนาคม คือ ควรเพิ่มรถโดยสารประจำทางให้เพียงพอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ควรมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมเพื่อให้อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือ ควรมีการจัดทำคำอธิบายถึงความเป็นมาของสถาปัตยกรรมหินแกะสลักภายในตัวปราสาทเป็ยน้อย ควรมีการจัดทำสถานที่ถ่ายรูปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูป และควรมีการสร้างจุดสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเป็ยน้อยให้มากกว่านี้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็ยน้อยมากขึ้น และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ การท่องเที่ยวของอำเภอเป็ยน้อยควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย และควรจัดขึ้นอยู่เป็นประจำ และควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่มาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลเป็ยน้อยจัดขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผล การศึกษา และข้อเสนอแนะของการวิจัย โดยการกำหนดตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุปผลการศึกษาวิจัย
2. การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัย ออกเป็น 2 ส่วน คือ ผลการวิจัยจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิจัยจากแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 18-35 ปี การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประกอบอาชีพเกษตรกร และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

จากผลการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ อยู่ใน

ระดับมาก 2 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และด้านการคมนาคม และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ตอนที่ 3 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ห้องน้ำห่างไกลจากบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ภายในตัวปราสาทไม่มีคำอธิบายบอกความเป็นมาที่ชัดเจน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ไม่มีกิจกรรมที่น่าสนใจ

ตอนที่ 4 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

จากการศึกษาเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญด้านการคมนาคม ได้แก่ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ควรจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลแหล่งท่องเที่ยวเป็นประจำ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์เชิงประวัติศาสตร์ของปราสาทเป็ยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ ควรมีการสร้างแรงจูงใจให้คนในชุมชนเข้ามาให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ มากขึ้น

ส่วนที่ 2 ผลการวิจัยจากแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านการคมนาคม คือมีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือมีไฟส่องสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเป็ยน้อย และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเป็ยน้อย

ตอนที่ 2 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ด้านการคมนาคม คือ รถโดยสารที่ไม่มีเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ เจ้าหน้าที่ที่ให้บริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาท ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือ มีเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และสถาปัตยกรรมไม่มีคำอธิบายเกี่ยวกับความหมายและความเป็นมาอย่างชัดเจน และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือเจ้าหน้าที่ไม่มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างเพียงพอประชาชนในพื้นที่ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเท่าที่ควร และงบประมาณในการจัดกิจกรรมมีไม่เพียงพอ

ตอนที่ 3 สรุปผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า แนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย ด้านการคมนาคม คือ ควรเพิ่มรถโดยสารประจำทางให้เพียงพอ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ควรมีการสร้างห้องน้ำเพิ่มเติมโดยให้อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น และควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลและให้บริการแก่นักท่องเที่ยวเป็นประจำ ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือ ควรมีการจัดทำคำอธิบายถึงความเป็นมาของสถาปัตยกรรมหินแกะสลักภายในตัวปราสาทเป็อยน้อย ควรมีการจัดทำสถานที่ถ่ายรูปเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ถ่ายรูปและควรมีการสร้างจุดสนใจที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเป็อยน้อยให้มากกว่านี้เพื่อเป็นเอกลักษณ์ให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อยมากขึ้น และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือการท่องเที่ยวของอำเภอเป็อยน้อยควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย และควรจัดขึ้นอยู่เป็นประจำ และควรมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่มาเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลเป็อยน้อยจัดขึ้น

2. การอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

1) จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก น่าจะเป็นเพราะว่า มีการจัดการการท่องเที่ยวในแต่ละด้านที่เหมาะสม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อย โดยพบว่า การจัดการด้านการคมนาคม คือมีการปรับปรุงและขยายเส้นทางให้เข้าถึงได้สะดวกยิ่งขึ้น มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมาก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ มีไฟส่องสว่างตามเส้นทางที่เพียงพอ มีระดับการจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์ คือมีการจัดทำคำอธิบายความเป็นมาภายในตัวปราสาทเป็อยน้อย มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกี่ยวกับความเป็นมาของปราสาทเป็อยน้อย มีระดับการจัดการอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาวี วงษ์บุตรศรี (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก และพบว่านักท่องเที่ยวที่มีปัจจัยส่วนบุคคลด้านอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อความพึงพอใจต่อส่วนประสมทางการตลาดและการจัดการโลจิสติกส์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แตกต่างกัน

2) จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น น่าจะเป็นเพราะว่า การจัดการการท่องเที่ยวด้านสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีการจัดที่ยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร โดยพบว่า เจ้าหน้าที่ที่ให้การบริการนำเที่ยวมีอยู่อย่างจำกัด และ ห้องน้ำอยู่ไกลจากบริเวณปราสาท มีการจัดการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนศวีล กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานสิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัชธานี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งผลการวิจัยด้านสภาพการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานสิรินธรโดยพิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงินและทรัพยากร ด้านคุณภาพการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้และพัฒนาเครือข่าย และด้านกระบวนการมีส่วนร่วม พบว่า พิพิธภัณฑสถานสิรินธรมีสภาพการดำเนินงานที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้ ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการ คืองบประมาณมีจำกัดเฉพาะเพื่อการศึกษาวิจัยอนุรักษ์ เก็บรวบรวมตัวอย่างซากไดโนเสาร์ ขณะที่การให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกทางการท่องเที่ยวยังไม่สามารถสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ การบริหารจัดการขาดเครือข่ายการเรียนรู้และพัฒนาในกลุ่มประชาชญาชาวบ้านหรือนักเรียนและเยาวชนรุ่นใหม่ ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวน้อย

3) จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ รถโดยสารไม่เพียงพอต่อความต้องการ น่าจะเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินกับการใช้รถโดยสาร จึงมีผู้ใช้บริการน้อยทำให้ผู้ประกอบการรถโดยสารขาดทุนจำนวนไม่น้อย และมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้การจัดการด้านคมนาคมเกี่ยวกับรถโดยสารประจำทางมีปัญหาและอุปสรรคโดยมีค่าความถี่สูงสุดเมื่อเทียบกับข้ออื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี สวนเพลง และคณะ (2560) ศึกษาเรื่องการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อารยะธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยงกับอารยะธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมได้รับการดูแลเป็นอย่างดีหากแต่ขาดการดูแลรักษาโดยชุมชน ดังนั้น จึงควรเพิ่มกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้น อีกทั้งควรมีโครงการส่งเสริมเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงอารยะธรรมล้านนา สุโขทัยและล้านช้างเพื่อแสวงหาตลาดการท่องเที่ยวใหม่

4) จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น พบว่า ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่มีค่าความถี่สูงสุด คือ ควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่อง น่าจะเป็นเพราะว่า รถโดยสารประจำทางที่เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อความต้องการ และประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่คุ้นชินกับการใช้รถโดยสารประจำทางในการสัญจร ดังนั้น จึงควรจัดให้มีรถโดยสารประจำทางอย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและประชาชนในพื้นที่เริ่มคุ้นชินกับการใช้รถโดยสารประจำทางมากขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวี วงษ์บุตรศรี (2556) ศึกษาเรื่องการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวมีความต้องการกลับมาท่องเที่ยวอีก โดยปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อกลับมาของนักท่องเที่ยวมากที่สุด มีขนาดของผลกระทบเท่ากับ 3.612 ทางด้านแนวทางในการเพิ่มศักยภาพการรองรับนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้วควรมีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านการบริการ และการจัดการโลจิสติกส์ในด้านต่างๆ ได้แก่ การปรับภูมิทัศน์ การควบคุมราคาสินค้า การจัดตั้งศูนย์บริการข้อมูล เพิ่มการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ จัดระเบียบพื้นที่จอดรถ ดูแลความสะอาดของห้องน้ำ จัดทำป้ายแนะนำขั้นตอนการให้บริการ ปรับปรุงสภาพถนนรวมทั้งการจราจรในช่วงเทศกาล การเพิ่มป้ายบอกทาง การติดตั้งตู้

ATM บริเวณใกล้แหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนให้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าให้นักท่องเที่ยว และการสนับสนุนคนในชุมชนให้เข้าใจและร่วมมือร่วมใจในการสร้างเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ด้านการคมนาคมควรมีการจัดการด้านการเพิ่มเที่ยวรถโดยสารประจำทางและควรจัดทำป้ายบอกทางในทุกๆ ระยะทางของการเดินทางมาท่องเที่ยวยังปราสาทเป็อยน้อยเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทางโดยใช้รถโดยสารหรือรถส่วนตัวมายังแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อย

2) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาบริหารจัดการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการติดต่อประสานงานที่ง่ายและสะดวกอย่างต่อเนื่องและจัดเจ้าหน้าที่หรือจิตอาสาทำความสะอาดโดยรอบแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวชมยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โบราณสถานแห่งนี้

3) สิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษา แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทเป็อยน้อยควรสร้างจุดสนใจหรือจุดดึงดูดที่เป็นเอกลักษณ์ของอำเภอเป็อยน้อยเช่นการจัดทำสินค้าที่เป็นอัตลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวปราสาทเป็อยน้อยในการจัดจำหน่ายให้เป็นสินค้าประจำอำเภอ

4) กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ควรสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนในพื้นที่ให้หันมาร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและควรมีไกด์นำเที่ยวประจำแหล่งท่องเที่ยว ในการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมปราสาทเป็อยน้อย รวมถึงควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเอกลักษณ์แก่อำเภอเป็อยน้อย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โบราณสถานประจำอำเภอ

พูน ปณ ทิโต ชีเว

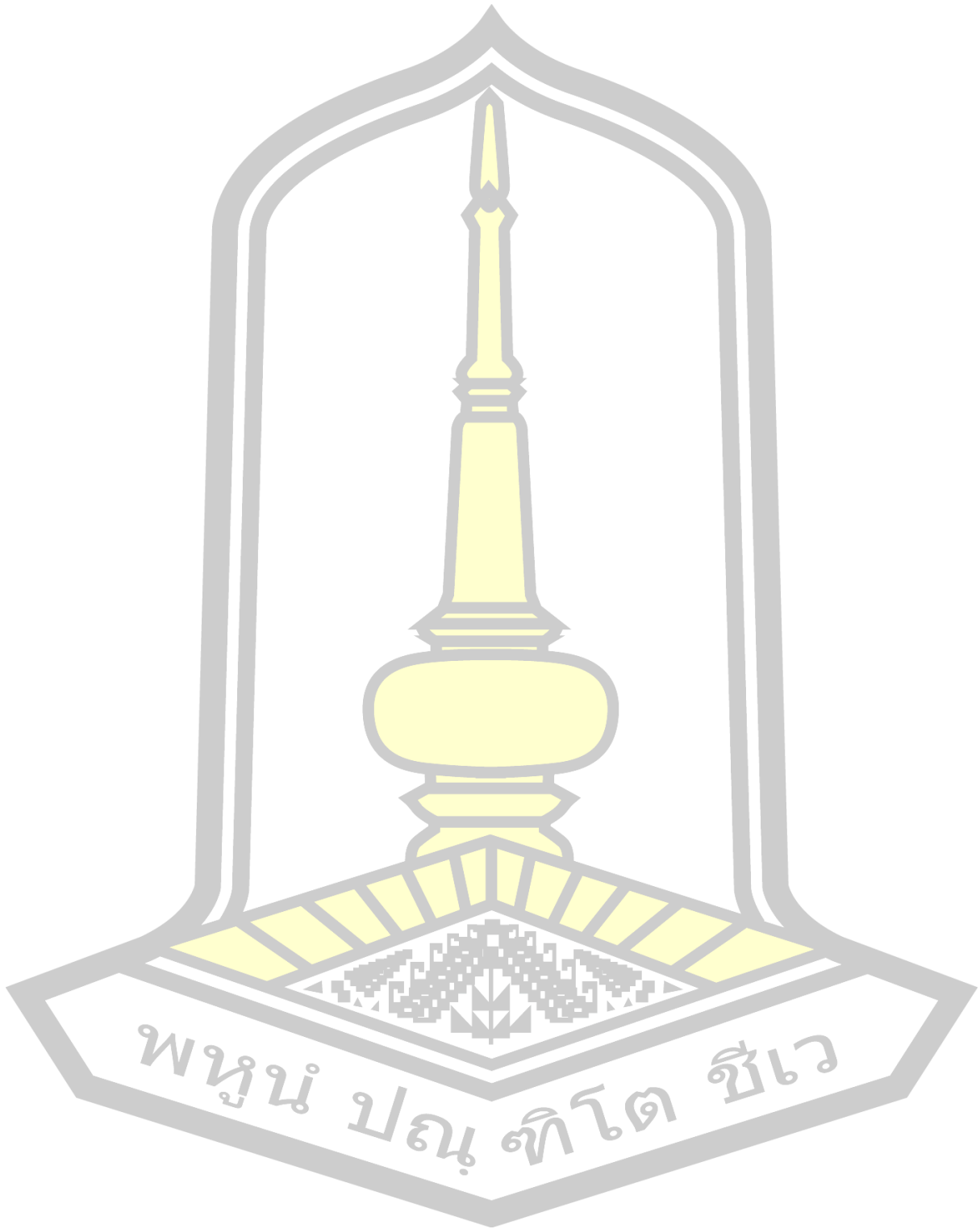
3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบ เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

2) ควรมีการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพในเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น และแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เพื่อประเมินศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). การจัดการทั่วไป. สืบค้นจาก <http://52010913739.blogspot.com/2012/05/organizing.html>, เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2561.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). สรุปขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของไทย ปี พ.ศ. 2562. สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/old/more_news.php?cid=411, เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2562.
- เฉลิมรัฐ ภูกองไชย. (2556). *หนังสืออ้างอิง*. อุตรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- จารุจน์ กลิ่นดีปาลี. (2541). *การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา: อุทยานแห่งชาติไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี (ภาคนิพนธ์)*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เจษฎา ขวัญเมือง และคณะ. (2554). ความหมายของการท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/88/>, เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2561.
- เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อย คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: เทศบาลตำบลเปือยน้อย.
- เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลเปือยน้อย คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: เทศบาลตำบลเปือยน้อย.
- เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น.
- เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดขอนแก่น.
- เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น.
- เจ้าหน้าที่สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: สำนักงานศิลปากรที่ 8 ขอนแก่น.
- เจ้าหน้าที่อำเภอเปือยน้อย คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: ที่ทำการอำเภอเปือยน้อย.
- เจ้าหน้าที่อำเภอเปือยน้อย คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. เจ้าหน้าที่: ที่ทำการอำเภอเปือยน้อย.
- ดุขฎิ ช่วยสุข. (2559). การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน. *วารสารวิถีสังคมมนุษย์*, 4(2), 296-309.

- ธณัศวัด กุลศรี และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2559). ศึกษาเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์: กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สิรินธร ตำบลโนนบุรี อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *Veridian E-Journal สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(3).
- นที ดีเหลือ. (2555). การจัดการทั่วไป. สืบค้นจาก <http://52010913739.blogspot.com/2012/05/organizing.html>, เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2561.
- นวนานา เชาวนาภรณ์. (2552). *แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานบ้านปราสาท (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นัยนา โอภาสตระกูล. (2557). *ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา: อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- นิสา พิมพ์เศษ. (2554). *แนวทางการจัดการโบราณสถานในจังหวัดอุดรดิตถ์ (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2556). *การจัดการสมัยใหม่ (Modern Management)*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริปเพิ้ล กรุ๊ป จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. ประชาชน: หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.
- ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. ประชาชน: หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.
- ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 3. (2562). *สัมภาษณ์*. ประชาชน: หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.
- ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 4. (2562). *สัมภาษณ์*. ประชาชน: หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.
- ประชาชนในพื้นที่ คนที่ 5. (2562). *สัมภาษณ์*. ประชาชน: หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.
- ประภาวี วงษ์บุตรศรี. (2556). *การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ผู้นำชุมชน คนที่ 1. (2562). *สัมภาษณ์*. ผู้นำชุมชน: ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.

ผู้นำชุมชน คนที่ 2. (2562). *สัมภาษณ์*. ผู้นำชุมชน: ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.

พรรณณี สวนเพลง และคณะ. (2560). *การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อารยธรรมล้านนา (พะเยา แพร่ น่าน) และสุโขทัย (กำแพงเพชร สุโขทัย) เพื่อเชื่อมโยงกับอารยธรรมล้านช้าง (หลวงพระบาง) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

พระมหาบุญพิเชษฐ์ จันทร์เมือง. (2553). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระอารามหลวงชั้นเอก ในเกาะรัตนโกสินทร์ (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พัชสิริ ชมพุกำ. (2552). *องค์การและการจัดการ (Organization and Management)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล.

พิชญญา พิมพ์สิงห์. (2558). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาทุนมนุษย์ของบุคลากรสายวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ไพฑูรย์ พงศบุตร และวิลาสวงศ์ พงศบุตร. (2542). *คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2548). *องค์การและการจัดการ*. พิมพ์ครั้งที่ 6. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ธณกร เจริญศรี. (2556). *การจัดการการท่องเที่ยวในพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ประกาศกรมศิลปากร เรื่อง กำหนดเขตที่ดินโบราณสถาน. (2478, 12 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 52. หน้า 394.

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. (2504, 29 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 78 ตอนที่ 66. หน้า 980.

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 5 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109 ตอนที่ 38. หน้า 12.

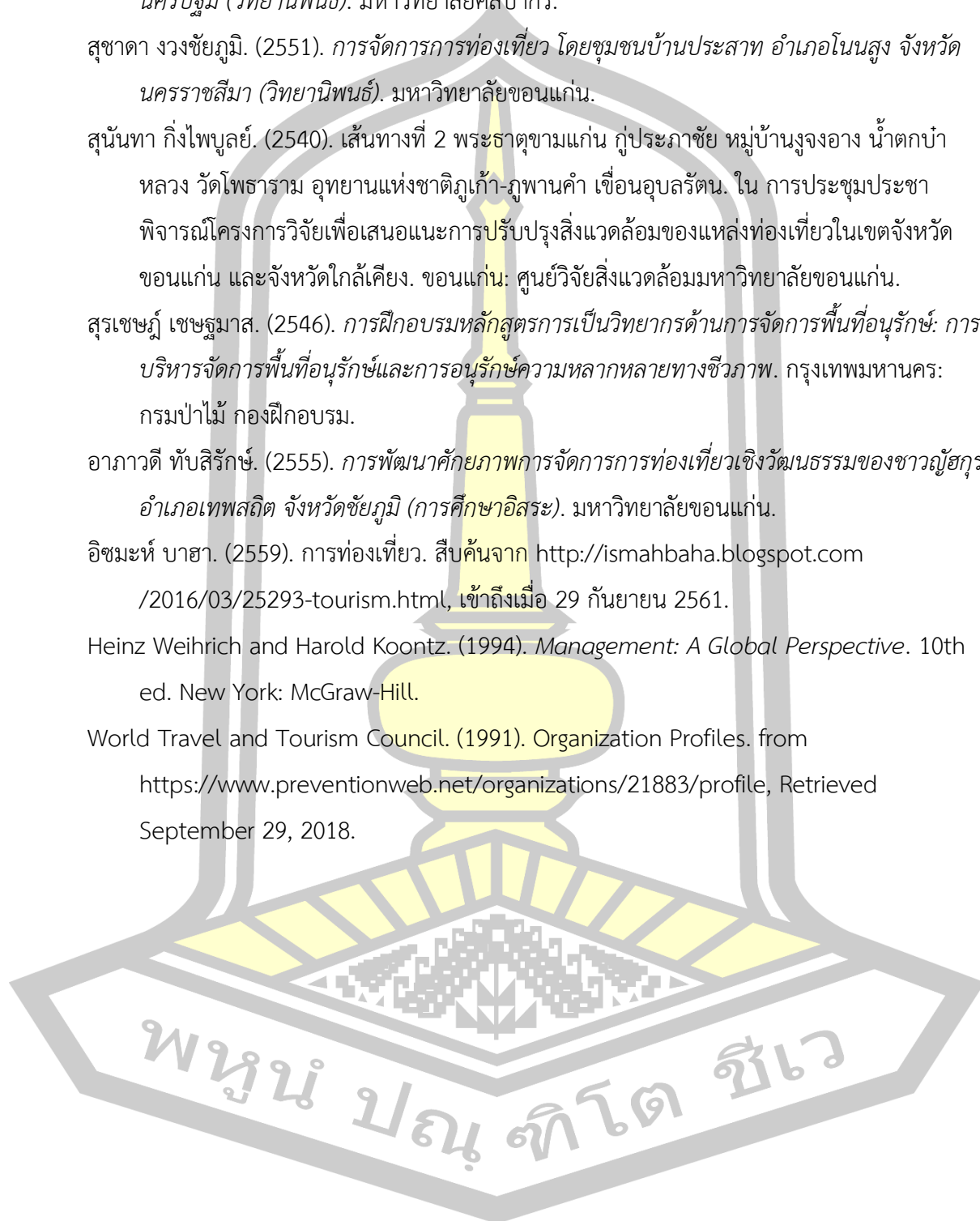
ราชบัณฑิตยสถาน. (2502). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.

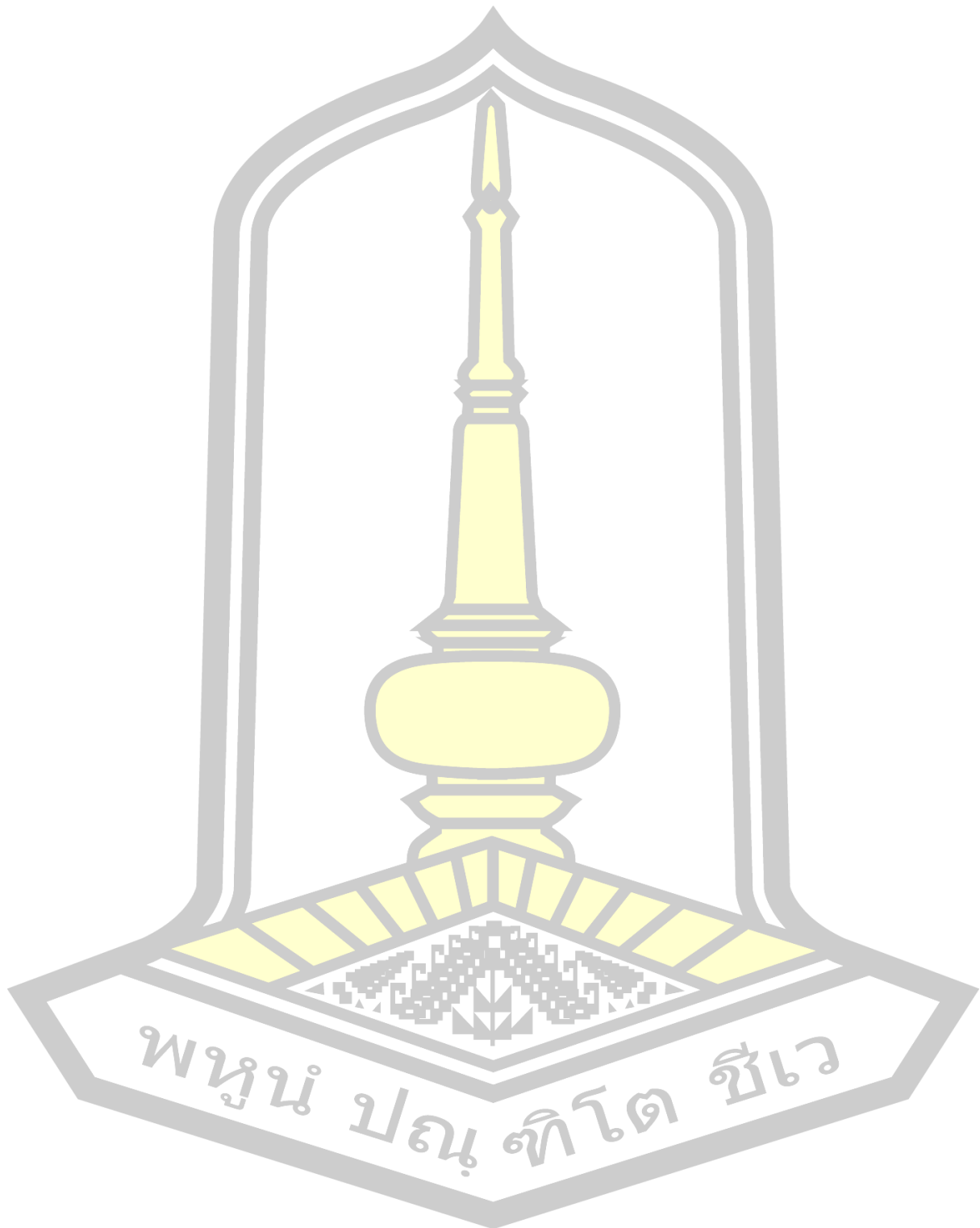
ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.

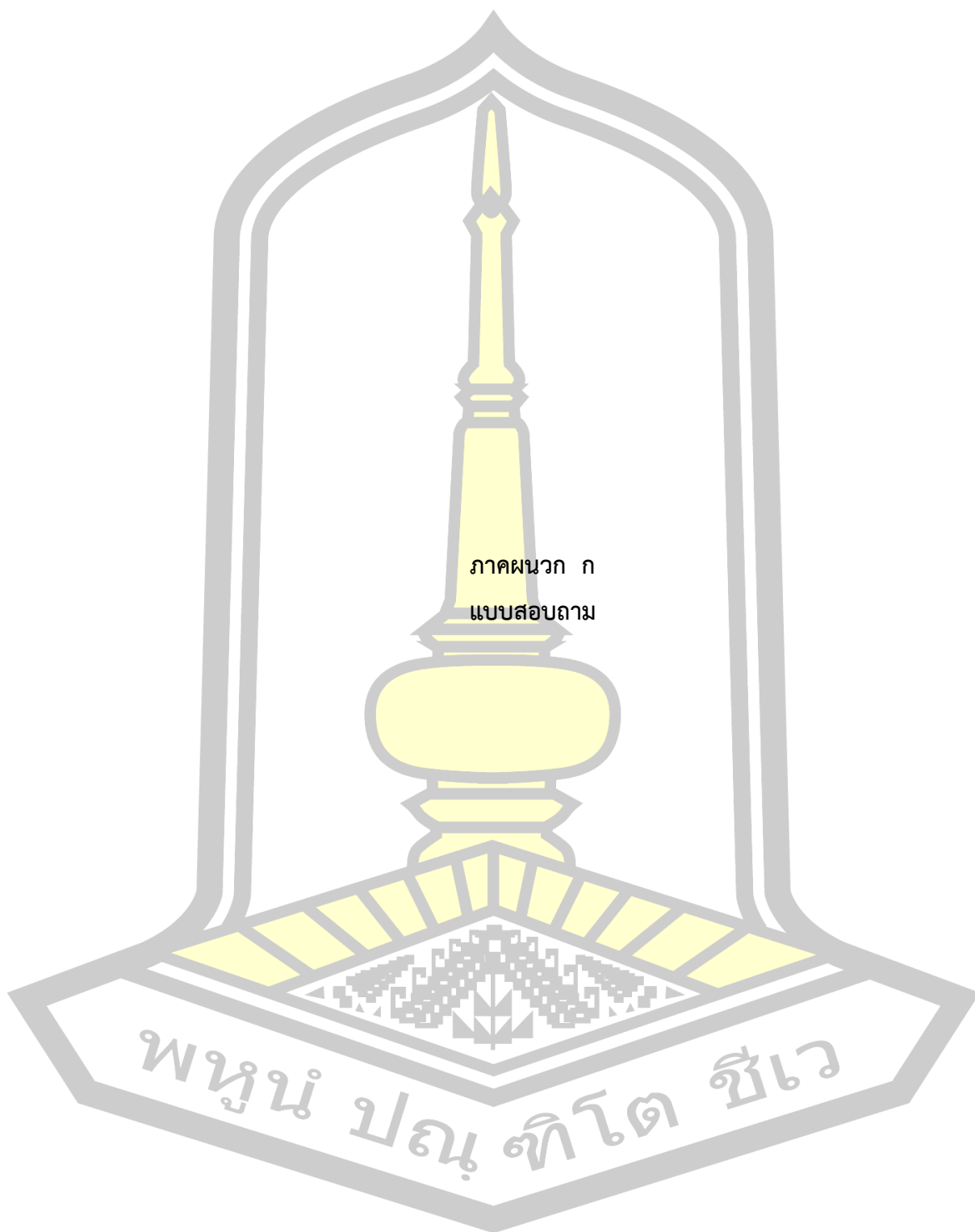
- วรพจน์ บุษราคัมวดี. (2551). *วิชาองค์การและการจัดการ*. ปทุมธานี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วศิน ปัญญาธรรกูล. (2550). *การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมในพื้นที่ระยอง วัฒนธรรม (กำแพงเพชร สุโขทัย พิษณุโลก เพชรบูรณ์) (รายงานการวิจัย)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วสันต์ วรรณวโรทร. (2552). *มาตรฐานการดูแลโบราณสถาน*. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- วรัชต์ มัชฌิมบุรุษ. (2552). *รูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นที่พำนักระยะยาวในจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วิชัย นาคสิงห์. (2553). หลักการจัดการ. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/345600>, เข้าถึงเมื่อ 25 กันยายน 2561.
- ศศิวิมล แสงสุวรรณ. (2555). *ผลกระทบของกลยุทธ์การพัฒนาทุนมนุษย์สมัยใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมในประเทศไทย (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศุภกร จันทะรัตน์. (2557). รู้จักปราสาทเป็ยน้อยให้มากขึ้น. สืบค้นจาก <http://aesupakorn.blogspot.com/>, เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2561.
- ไศรยา สิ่งชูวงศ์. (2546). *วิวัฒนาการแหล่งท่องเที่ยว กรณี เกาะช้าง จังหวัดตราด (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมคิด บางโม. (2541). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: วิทย์พัฒนา.
- สมยศ นาวิการ. (2533). *การบริหารเพื่อความเลิศ*. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- สายันต์ ไพรัชญกิจิตร. (2548). *การจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถาน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์ จำกัด.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเป็ยน้อยที่ว่าการอำเภอเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น. (ม.ป.ป.). อำเภอเป็ยน้อย. สืบค้นจาก <https://district.cdd.go.th/pueainoi/about-us>, เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2561.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 4. (ม.ป.ป.). พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดขอนแก่น. สืบค้นจาก <http://oaezone.oae.go.th/view/13/Area.zone4/TH-TH>, เข้าถึงเมื่อ 6 มิถุนายน 2563.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว. (2552). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สำนักศิลปากรที่ 8 จังหวัดขอนแก่น. (ม.ป.ป.). องค์ความรู้. สืบค้นจาก <http://www.finearts.go.th/fad9/parameters/km/item/>, เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2561.

- สุกัญญา กิมเปี่ยม. (2551). *การจัดการศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พระที่นั่งสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชาดา วงษ์ชัยภูมิ. (2551). *การจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนบ้านประสาธ อำเภอนอนสูง จังหวัดนครราชสีมา (วิทยานิพนธ์)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุนันทา กิ่งไพบูลย์. (2540). เส้นทางที่ 2 พระธาตุขามแก่น กู่ประภาชัย หมู่บ้านทุ่งจาง น้ำตกบ่าหลวง วัดโพธาราม อุทยานแห่งชาติภูเก้า-ภูพานคำ เขื่อนอุบลรัตน์. ใน การประชุมประชาพิจารณ์โครงการวิจัยเพื่อเสนอแนะการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในเขตจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดใกล้เคียง. ขอนแก่น: ศูนย์วิจัยสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส. (2546). *การฝึกอบรมหลักสูตรการเป็นวิทยากรด้านการจัดการพื้นที่อนุรักษ์: การบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ*. กรุงเทพมหานคร: กรมป่าไม้ กองฝึกอบรม.
- อาภาวดี ทับสิริกข์. (2555). *การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญ้อกร อำเภอสทิงพระ จังหวัดชัยภูมิ (การศึกษาระดับปริญญาโท)*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อิษมะห์ บฮา. (2559). การท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <http://ismahbaha.blogspot.com/2016/03/25293-tourism.html>, เข้าถึงเมื่อ 29 กันยายน 2561.
- Heinz Wehrich and Harold Koontz. (1994). *Management: A Global Perspective*. 10th ed. New York: McGraw-Hill.
- World Travel and Tourism Council. (1991). Organization Profiles. from <https://www.preventionweb.net/organizations/21883/profile>, Retrieved September 29, 2018.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

พหุ ประทีป ชัยเว

แบบสอบถาม

เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย
อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์

นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์

นิสิตปริญญาโท สาขานโยบายสาธารณะ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

- ชาย หญิง

1.2 อายุ

- 18-35 ปี
 36-45 ปี
 46-60 ปี
 61 ปีขึ้นไป

1.3 ระดับการศึกษา

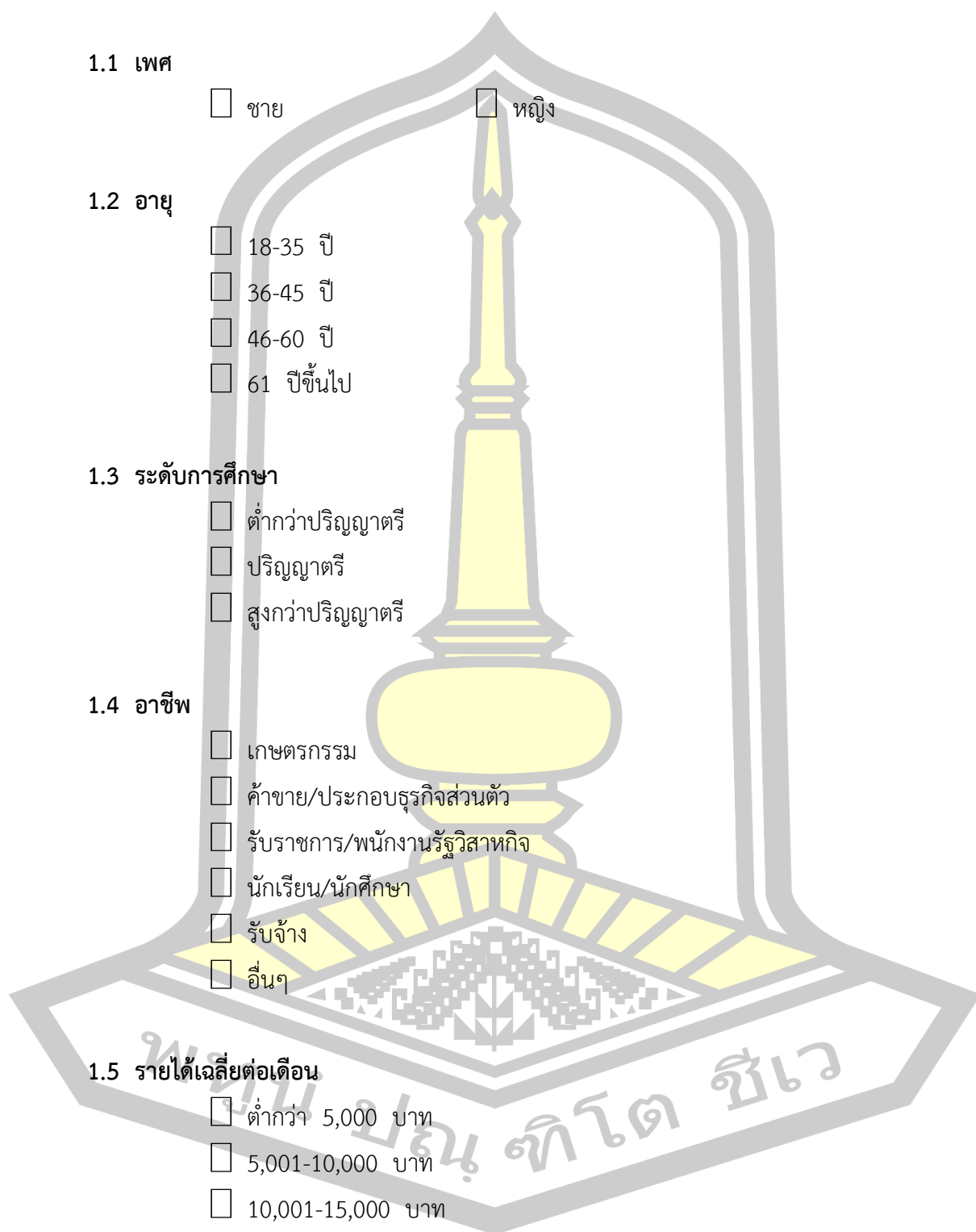
- ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

1.4 อาชีพ

- เกษตรกรรม
 ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว
 รัฐบาล/พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 นักเรียน/นักศึกษา
 รับจ้าง
 อื่นๆ

1.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- ต่ำกว่า 5,000 บาท
 5,001-10,000 บาท
 10,001-15,000 บาท
 15,001-20,000 บาท
 สูงกว่า 20,001 บาท

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	ระดับการจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านการคมนาคม					
1.1 มีเส้นทางการคมนาคมที่สะดวกสบาย					
1.2 มีรถโดยสารประจำทางเพียงพอต่อความต้องการ					
1.3 มีสถานที่จอดรถเพียงพอ					
1.4 มีการจัดการจราจรที่เหมาะสม					
1.5 มีการจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางการเดินรถอย่างชัดเจน					
2. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
2.1 สถานที่ท่องเที่ยวมีศูนย์บริการนักท่องเที่ยว					
2.2 สถานที่ท่องเที่ยวมีบริการนำเที่ยว					
2.3 สถานที่ท่องเที่ยวมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน					
2.4 สถานที่ท่องเที่ยวมีการรักษาความสะอาดอย่างเหมาะสม					
2.5 สถานที่ท่องเที่ยวมีห้องน้ำบริการอย่างเพียงพอ					
3. ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์					
3.1 สถานที่ท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจ					
3.2 สถานที่ท่องเที่ยวมีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรม					

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	ระดับการจัดการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.3 สถานที่ท่องเที่ยวมีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม					
3.4 สถานที่ท่องเที่ยวมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่น่าเคารพนับถือ					
3.5 สถานที่ท่องเที่ยวมีศาสนสถานและศาสนบุคคลที่มีชื่อเสียง					
4. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์					
4.1 มีกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสถานที่ท่องเที่ยว					
4.2 มีกิจกรรมประเพณีประจำปี เช่น การแสดงเล่าความเป็นมาของปราสาท การบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งปราสาท					
4.3 มีกิจกรรมตักบาตรหน้าปราสาทในวันสำคัญหรือกิจกรรมทางศาสนา					
4.4 มีกิจกรรมพานักท่องเที่ยวกราบสักการะขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำอำเภอเป็ยน้อย					
4.5 มีกิจกรรมซื้อป๊อปปูล่าสินค้าของดีที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ปราสาทเป็ยน้อย					

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.1 ด้านการคมนาคม

.....

.....

.....

3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

3.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

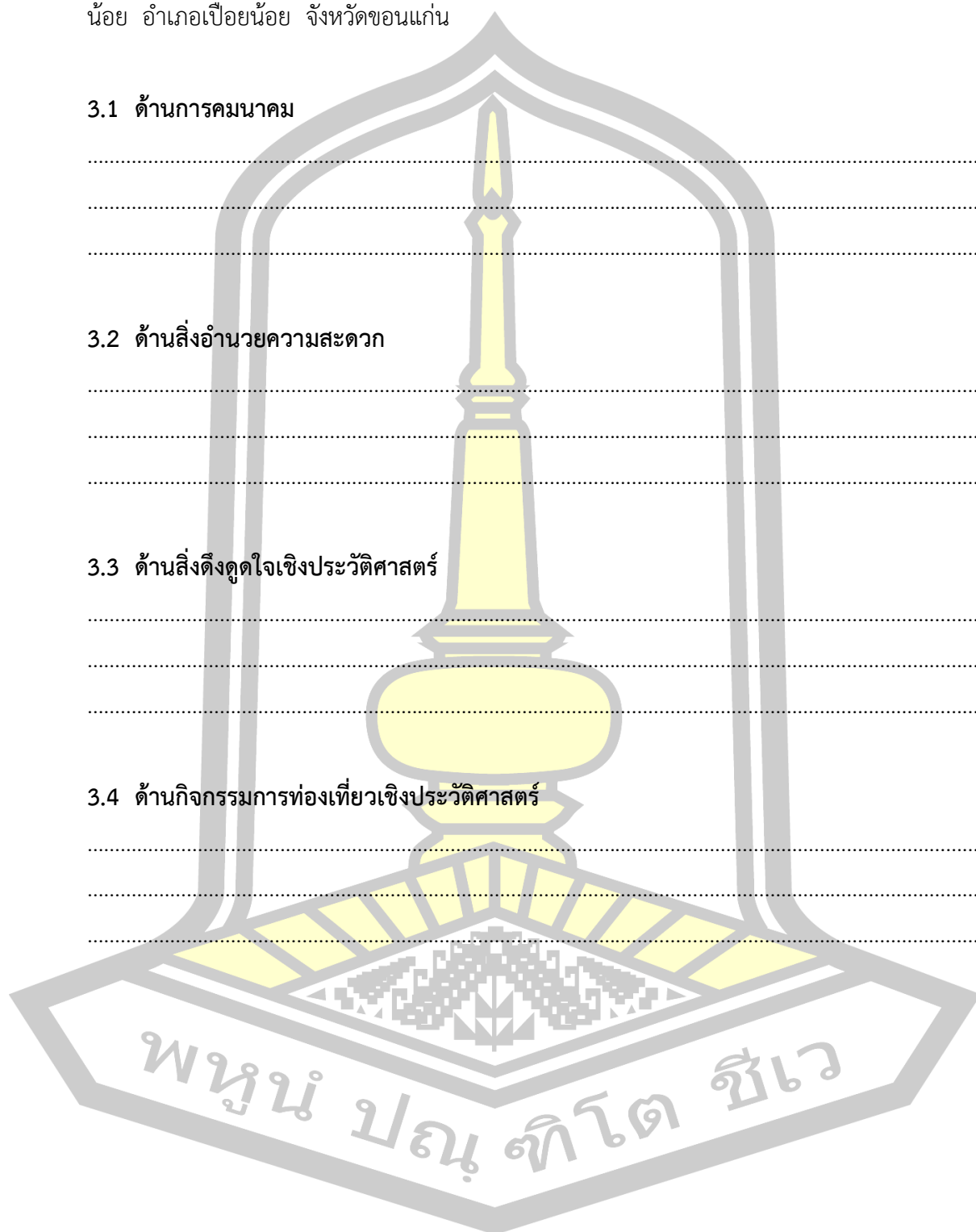
.....

3.4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่
ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

4.1 ด้านการคมนาคม

.....

.....

.....

4.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

4.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

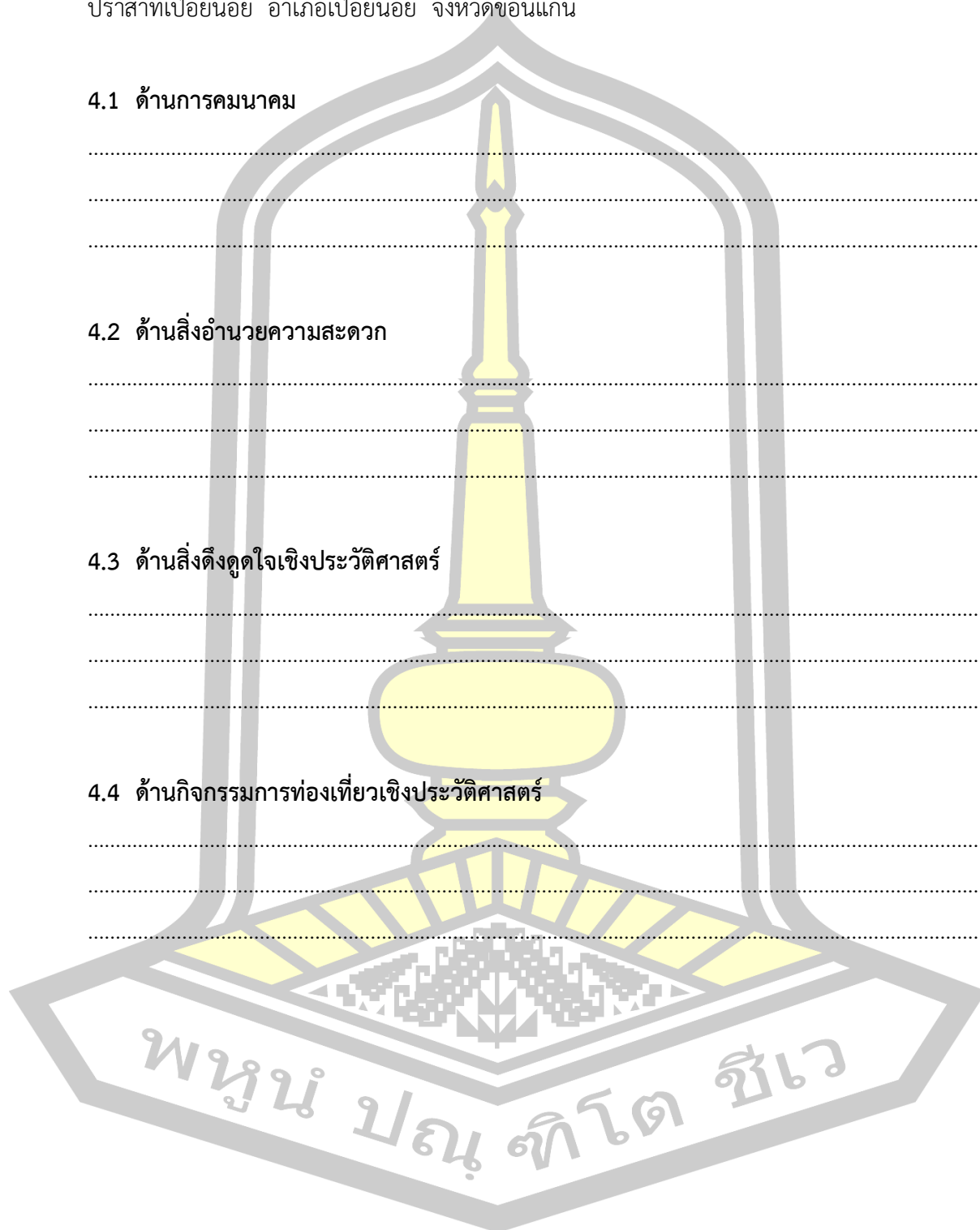
.....

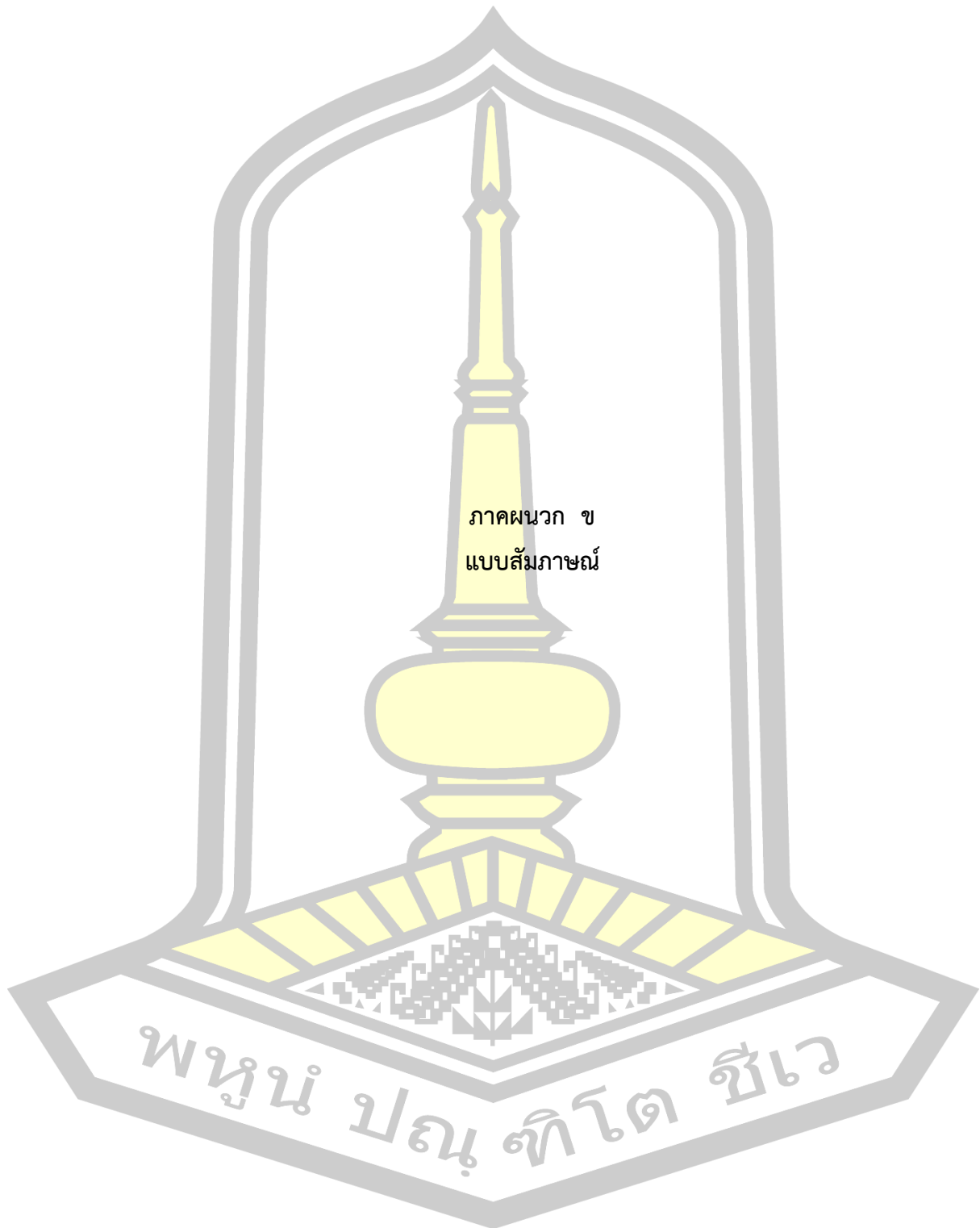
4.4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็อยน้อย

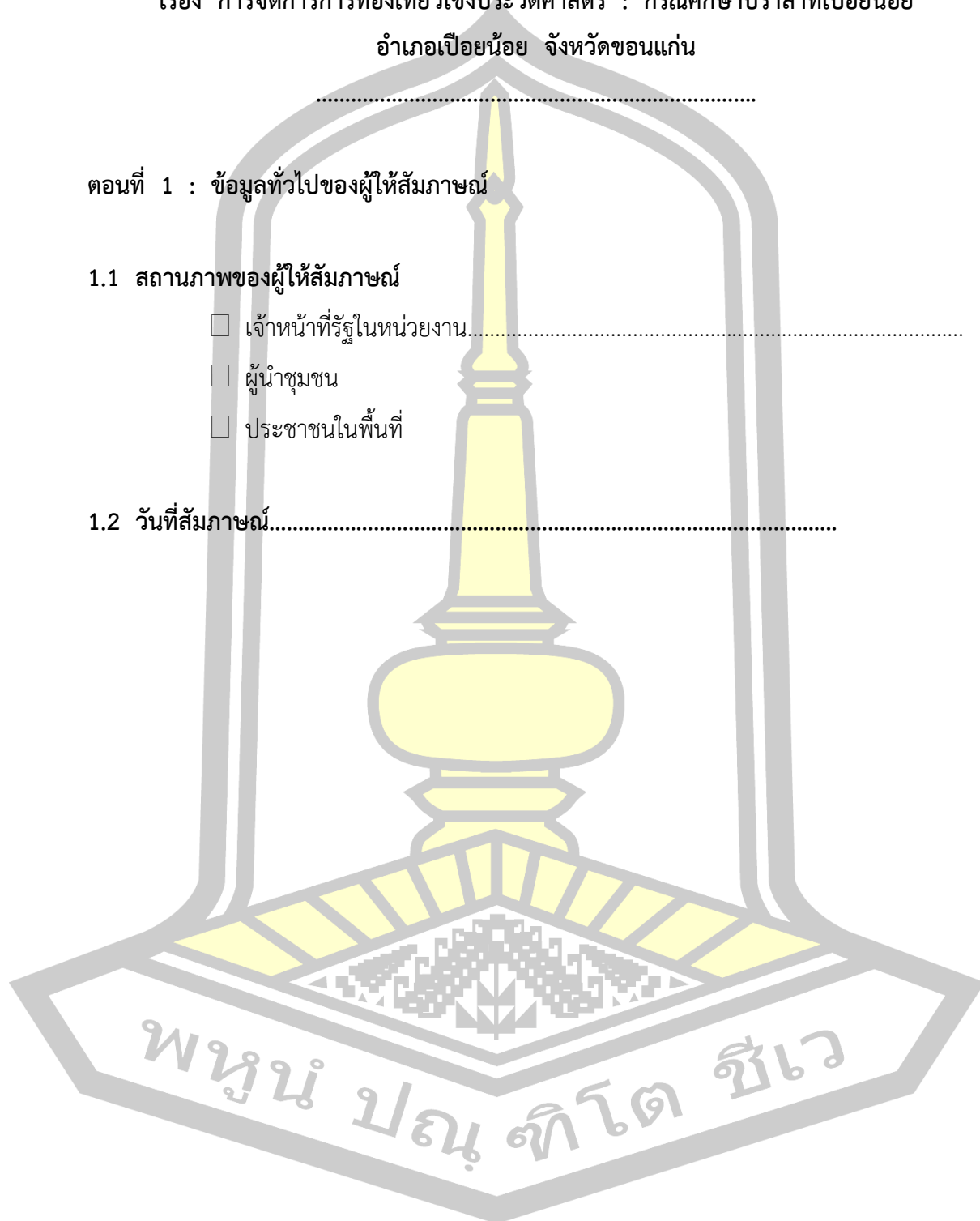
อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

- เจ้าหน้าที่รัฐในหน่วยงาน.....
- ผู้นำชุมชน
- ประชาชนในพื้นที่

1.2 วันที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่ปราสาทเป็ย
น้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.1 ด้านการคมนาคม

.....

.....

.....

3.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

3.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

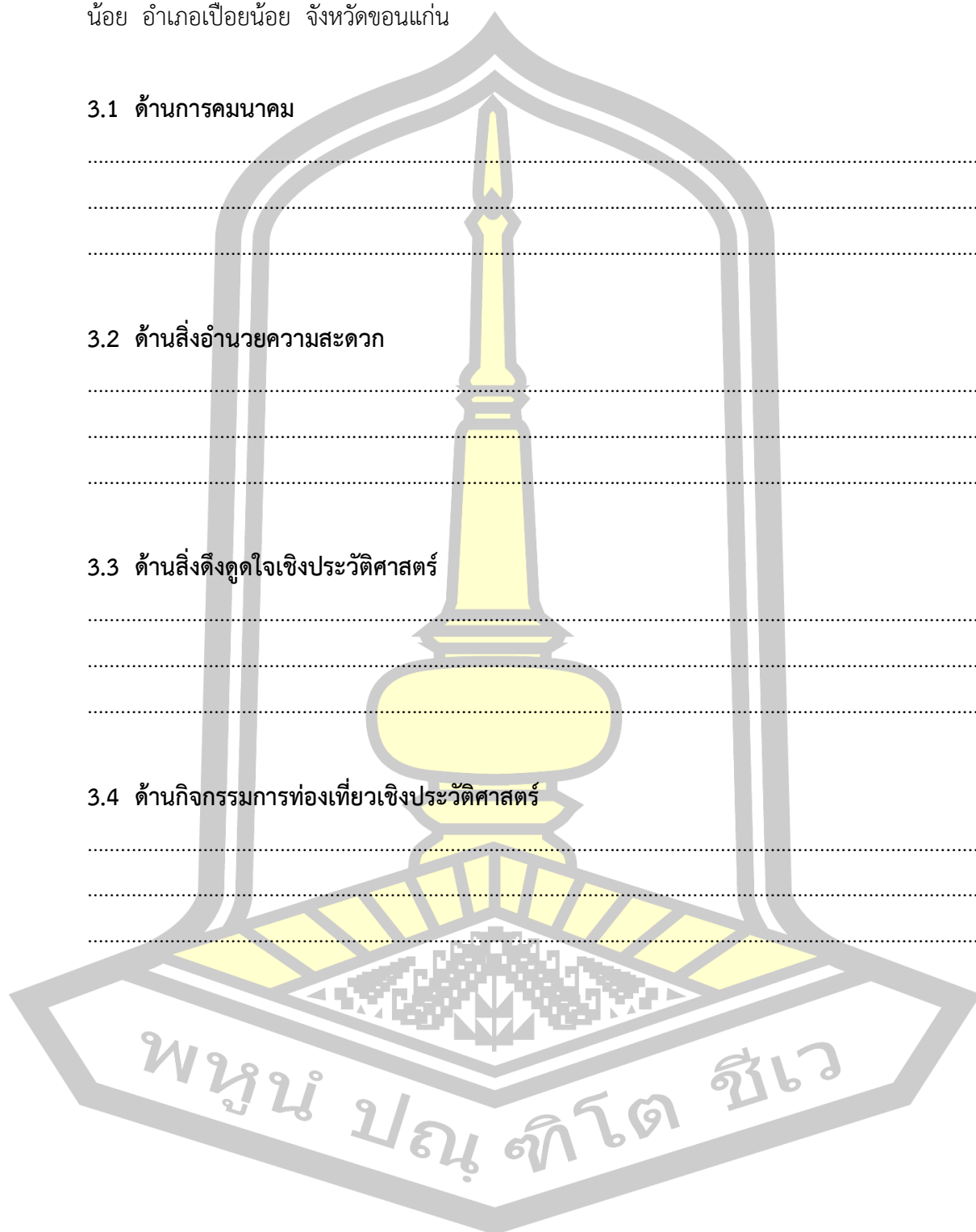
.....

3.4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

ตอนที่ 4 แนวทางในการแก้ไขปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในพื้นที่
ปราสาทเป็อยน้อย อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น

4.1 ด้านการคมนาคม

.....

.....

.....

4.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

4.3 ด้านสิ่งดึงดูดใจเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

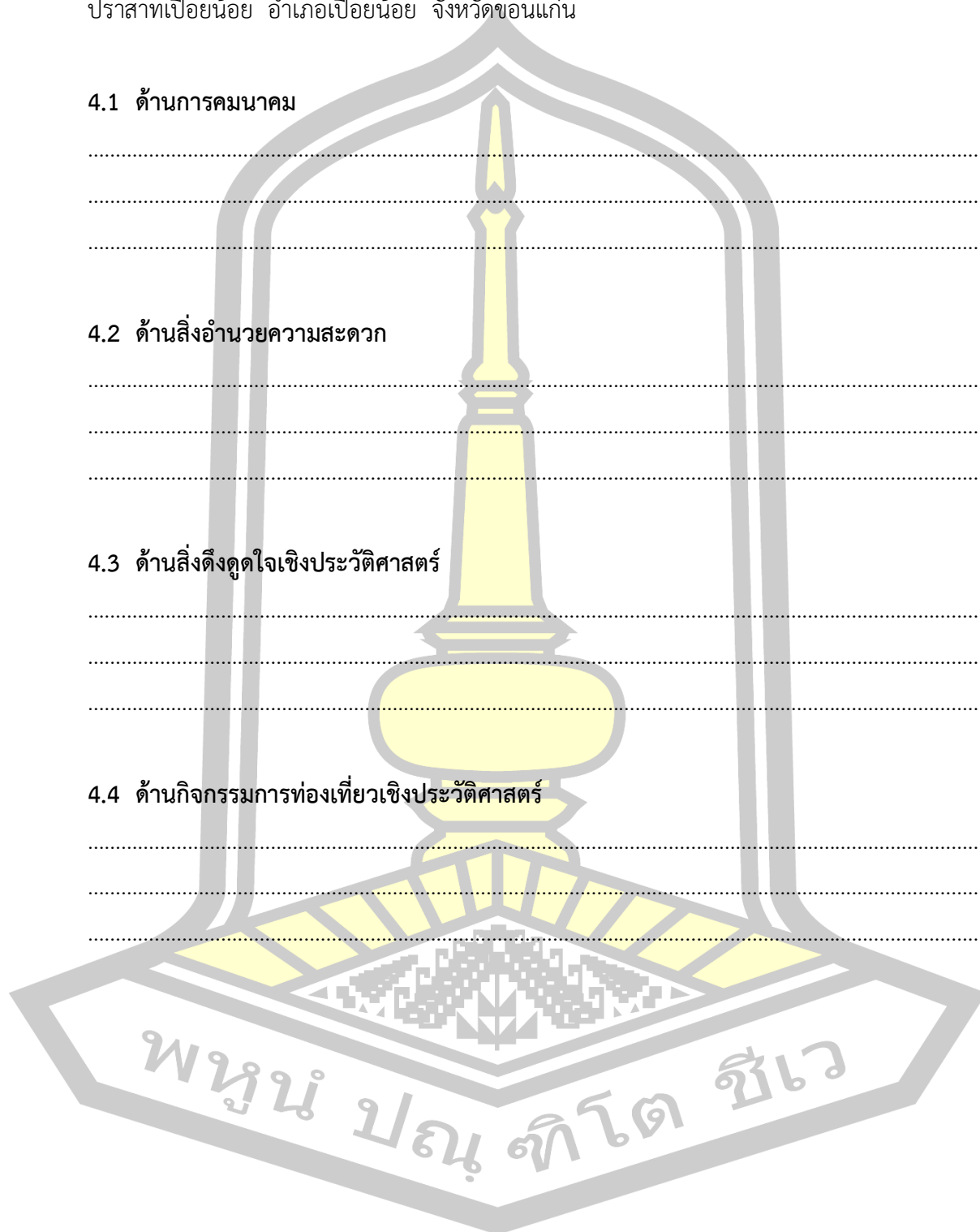
.....

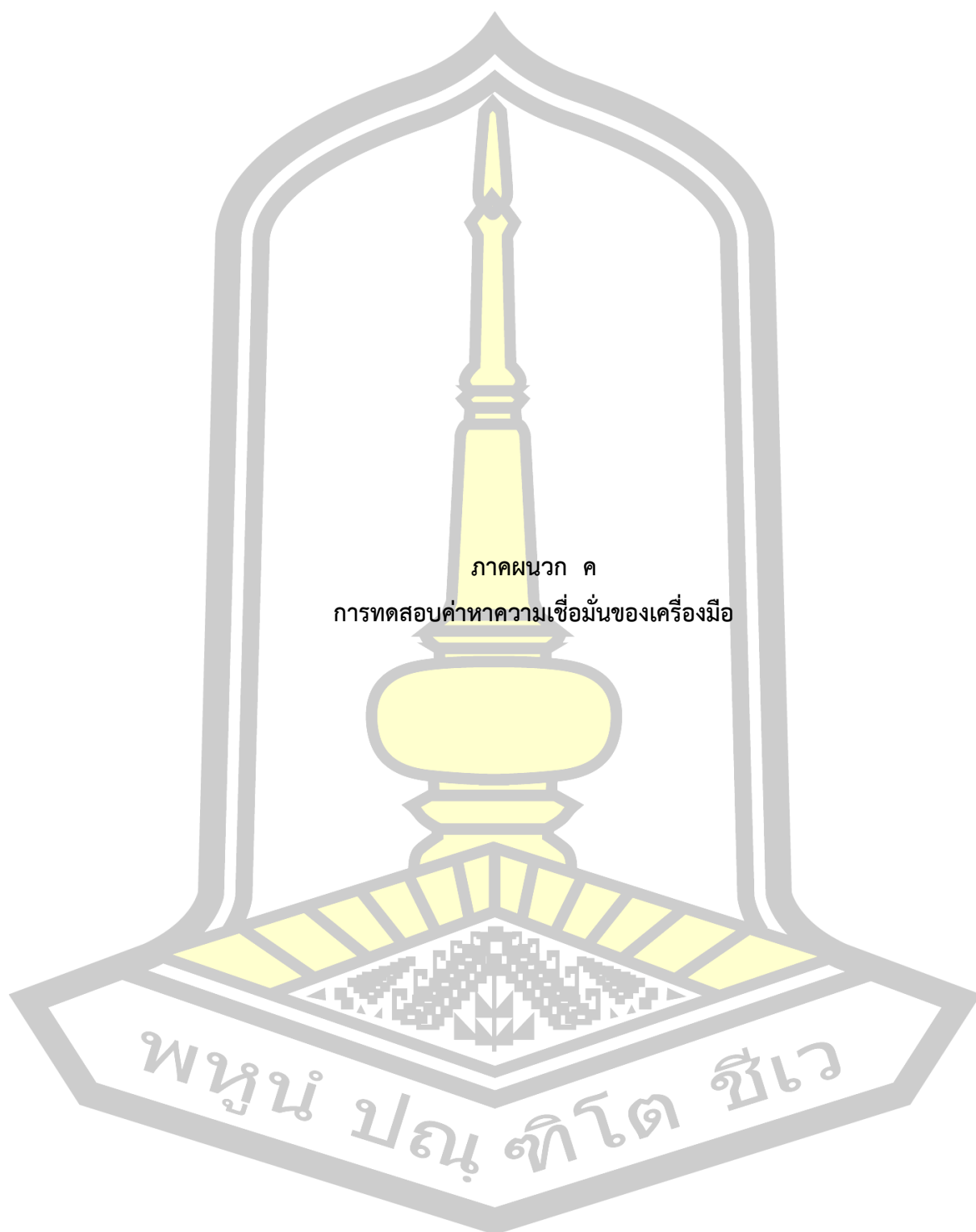
4.4 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
การทดสอบค่าหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

พหุ ประจักษ์ ชัยเว

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

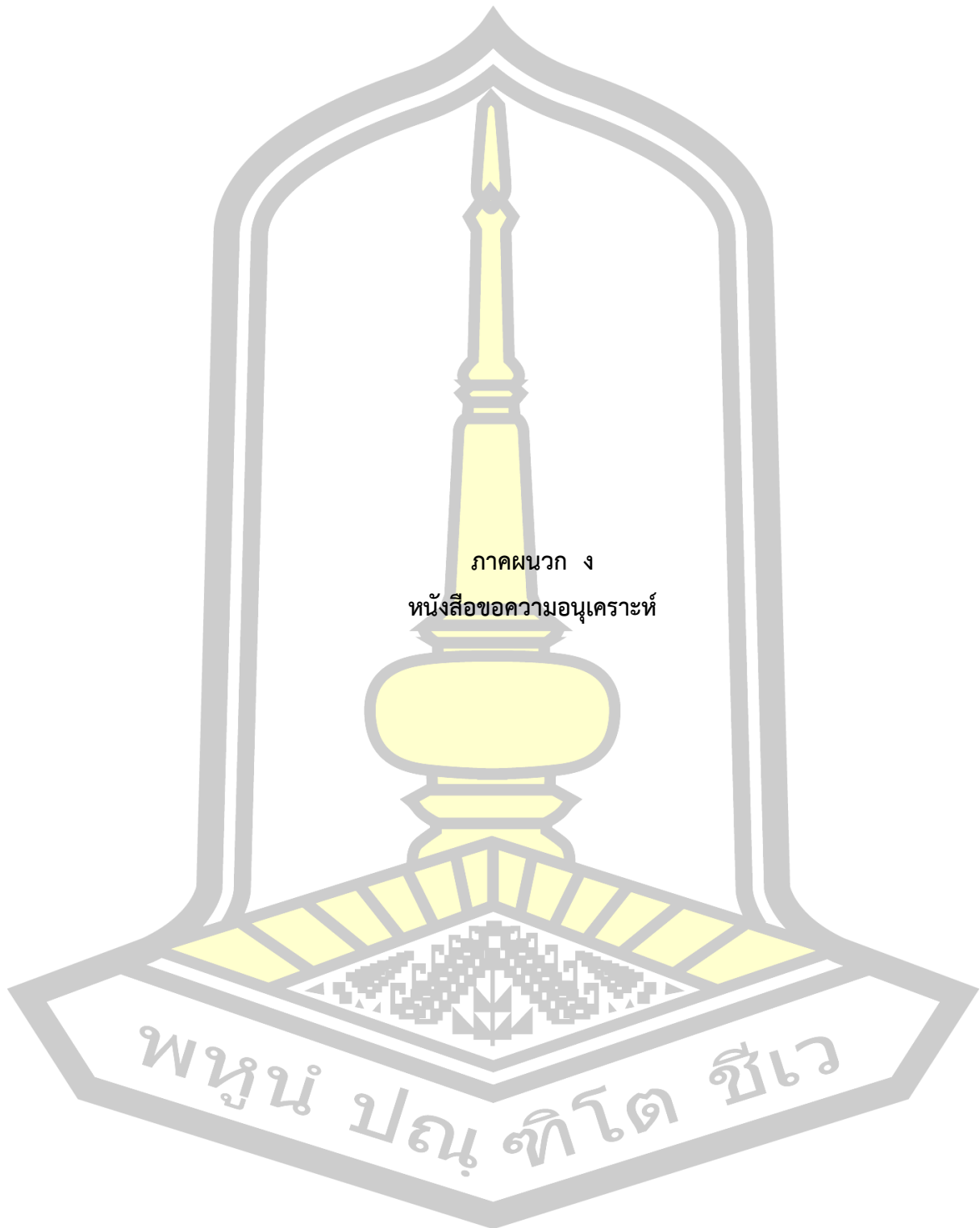
		N	%
Cases	Valid	50	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	50	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.833	25

พหุ ประถมศึกษา

ที่ ศธ 0530.19/๒๕๖1

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๒๖ มกราคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์สัมภาษณ์เก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชานโยบายสาธารณะ (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษา
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอ
เป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น” ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์
ดร.ประโยชน์ สังกิ้น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์นี้ลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ สัมภาษณ์เก็บข้อมูล
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
นิสิตปริญญาโท นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์
โทรศัพท์. 085-0035837

ที่ ศธ 0530.19/240

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๑๘ มกราคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

ด้วย นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิลิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น" ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตโดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นประธานควบคุม ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์นี้ลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิลิตปริญญาโท
โทรศัพท์: 085-0038537

ที่ ศร 0530.19/ ๒๓๑

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๒๘ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน

ด้วย นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชา
นโยบายสาธารณะ (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอ
เป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นประธานควบคุม
วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ ทดลองใช้เครื่องมือ
ตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัย ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท
โทรศัพท์. 085-0038537

ที่ ศธ 0530.19/๒41

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๒๘ มกราคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่สัณนิษฐานเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน

ด้วย นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
กลุ่มวิชานโยบายสาธารณะ (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษา
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอ
เป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น” ของการศึกษาดังกล่าว หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์
ดร.ประโยชน์ สงกลิ่น เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์นี้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขออนุญาตจากท่านอนุญาตให้ นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ สัณนิษฐานเก็บข้อมูล
เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
นิสิตปริญญาโท นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์
โทรศัพท์. 085-0035837

ที่ ศธ 0530.19/240

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๑๘ มกราคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน

ด้วย นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชาการเมืองการปกครอง (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง "การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น" ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิตโดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นประธานควบคุม ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์นี้ลุล่วงไปได้ด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ เก็บรวบรวมข้อมูลตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท
โทรศัพท์: 085-0038537

ที่ ศร 0530.19/ ๒๓๑

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๒๘ มกราคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน

ด้วย นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชา
นโยบายสาธารณะ (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังทำ
วิทยานิพนธ์ เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเป็ยน้อย อำเภอ
เป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.ประโยชน์ ส่งกลิ่น เป็นประธานควบคุม
วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์
มหาวิทยาลัยฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านอนุญาตให้ นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ ทดลองใช้เครื่องมือ
ตามแบบสอบถามที่แนบพร้อมนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
นางสาววารภรณ์ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท
โทรศัพท์. 085-0038537

ที่ ศธ 0530.19/๒๖๘

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ตำบลขามเรียง
อำเภอกันทรวิชัย
จังหวัดมหาสารคาม 44150

๑๘ มกราคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน

ด้วย นางสาววารุณ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต กลุ่มวิชานโยบาย
สาธารณะ (ร.ม.) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาวิทยานิพนธ์เรื่อง
“การจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาปราสาทเขื่อนน้อย อำเภอเขื่อนน้อย จังหวัด
ขอนแก่น” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม) โดยมี รองศาสตราจารย์
ดร.ประโยชน์ สงกลิ่น เป็นประธานควบคุม

ทางวิทยาลัยการเมืองการปกครอง พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี และเพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์
วิทยาลัยการเมืองฯ จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
ตามแบบสอบถามที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์
จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิงชาญ จงสมชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา
นางสาววารุณ ชัยสิทธิ์ นิสิตปริญญาโท
โทรศัพท์. 085-0035837

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาววราภรณ์ ชัยสิทธิ์
วันเกิด	วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2537
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 81/1 หมู่ 1 ตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น 40340
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ผู้ช่วยนักทรัพยากรบุคคล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลวังม่วง
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2555 มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน พ.ศ. 2560 ปริญญารัฐศาสตรบัณฑิต (ร.บ.) สาขาการเมืองการปกครอง วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พ.ศ. 2563 ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.บ.ม.) สาขานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ทุนวิจัย	-
ผลงานวิจัย	-

พูน ปณ ทิโต ชีเว